

FOR ET
KVALITATIVT
BEDRE
SAMFUNN

RØDE FANE

TIDSSKRIFT FOR
KOMMUNISTISK TEORI
OG DEBATT

olje*eventyret

FEMINISME OG KVINNEKAMP
SV ETTER LANDSKONFERANSEN • **USA-SOVJET**

Nr. 3 1974. 3. Årg. Pris kr. 8.
UTGITT AV ARBEIDERNE KOMMUNISTPARTI (MARXIST - LENINISTENE)

HEFT AV ARBEIDERNES KOMMUNISTPARTI (MARXIST-LENINISTENE)

RØDE FANE

TIDSSKRIFT FOR
KOMMUNISTISK TEORI OG DEBATT

Redaktør og ansvarlig utgiver: Knut Johansen.

Adresse: Røde Fane, Forlaget Oktober A/S,

Postboks 2066, Grunerløkka, Oslo 5.

Postgiro: 2 20 84 78.

Abonnement 30 kr. for året (6nr.).

Løssalg kr. 8,-

INNHold:

Oljeeventyret

Sigurd Allern: Oljeeventyret . . .	s. 2
Gull og grønne skoger for kvinnene?	s. 14
Skal jordbruket legges ned?	s. 20
Kamp mot oljeinvesteringene . . .	s. 26
DNA-våpen i oljepolitikken: to eksempler	s. 30

Kommentar

SV – etter landskonferansen . . .	s. 37
Kjell Pettersen: Arbeider om LO .	s. 43

For ei riktig linje i kvinnekampen

Feminisme og kvinnefrigjøring . .	s. 44
-----------------------------------	-------

Internasjonalt

Fronten mot supermaktene – (3)	
Sovjet – USA: Mot en ny verdens- krig?	s. 57
Kambodsja: Lon Nol isolert	s. 68
Sovjet har anerkjent GRUNK . . .	s. 71

»Venstre»-oppportunismen

»KUL»: Fri import av arbeids- kraft!	s. 74
---	-------

Til redaksjonen

Oslo 7/5-74

Til Røde Fane-medarbeidere!

Først i dag fikk jeg det siste nummeret av RF (nr. 2) og det er altså derfor jeg skriver til dere. Jeg er klar over at dere sikkert har masse problemer, både økonomiske og tekniske, men dere er vel enige i at det egentlig er jævla liten vits i å være abonnent når man får heftet to uker seiere enn det kommer ut. (Det hender jo at vi bruker heftene som studiemateriell og det er greit å ha det på samme tid som andre f.eks.)

Ellers vil jeg si at RF-heftene er blitt stadig bedre, dere tar opp mer aktuelle saker enn tidligere, og det er bra.

Kvinneheftet har jeg venta på lenge – det ser jævla bra ut – jeg håper bare det blir fulgt opp seinere.

Til slutt – forsida på kvinneheftet er dødsens fint, den burde trykkes opp som plakat. Vel, vi får håpe at økonomi/abonnents-vervekampanja fører til bra resultat!

Kameratslig hilsen
abonnent i Oslo

Frå redaksjonen

1500 nye abonnenter – begynnervasker med utsendelsen

Takk for kritikken. Vi synes også vi har gjort framgang med bladet. Vi greier å ta opp aktuelle spørsmål og får med stoff fra stadig flere felter. Fra og med forrige nummer har vi også rettet opp tendensen til å neglisjere stoff om kvinnekampen og sove på innsatsen fra nr. 2/73, som presenterte ML-bevegelsens syn på kvinnefrigjøringa. Det neste området vi må få skikkelig grep om nå er faglig-politiske spørsmål. Det dekker vi altfor dårlig.

Men utsendelsen til abonnentene har vi mestret dårlig. 1500 nye abonnenter er en svær økning på kort tid og krever en del omstilling. Det har seg slik at dette er en av Oktober-distribusjonens mange og store oppgaver. Forrige nummer kom i 1. mai-rusjet. Samtidig kom det to nye bøker fra forlaget som skulle ut. Vi greidde ikke å planlegge utsendelsen i forhold til dette. Trur vi har lært nå og at det ikke skal drøye så lenge neste gang.

Redaksjon/Distribusjon

Oljeeventyret

Arbeiderpartiet har lagt fram to stortingsmeldinger om oljepolitikk. Stortingsmeldingene 25 og 30 tar for seg ulike sider av APs oljepolitikk. Kleppe har på vegne av AP en rekke ganger invitert til debatt om oljepolitikken. Vi tror ikke denne invitasjonen er ærlig ment. Grunnene til vår tvil er klare.

I 1974 vil det bli investert mer enn 10 milliarder kroner i bergverk, industri og kraftforsyning. Dette er en vekst fra i fjor på mellom 3 og 4 milliarder kroner! Denne veksten har Kleppe selv vært med på å tvinge fram ved sin pakkeløsning i lønnsoppgjøret.

Over halvparten av investeringene i 1974 vil være investeringer innenfor rammen av oljeeventyret. Hvem var med på debatten som bestemte dette? Norske og utenlandske bank og monopoldirektører var med. Så mange til tror vi ikke fikk være med. Og den debatten anses som avsluttet.

De utenlandske oljegigantene og deres banker står i kø for å etablere seg – for å skumme fløten. Vil Kleppe vente med konsesjonene til debatten har vist USA-imperialismen ryggen? Vi er sikker på at heller ikke dette viktige temaet står på Kleppes dagsorden for den offentlige debatt.

En årlig produksjon på 50 millioner tonn olje og 50 milliarder m³ gass og kanskje mer er APs »forslag» til utvinningstempo. Men alle viktige faktorer som bestemmer tempoet, fattes det allerede vedtak om uten offentlig debatt.

Men vi trenger debatt.

Kleppes oljeplaner er ikke stort annet enn et ja og amen til monopolenes investeringsønsker. Planene betyr nedlegging av norsk jordbruk. Det betyr sanering av viktige industrier som tekstil, bekledning og skotøy, møbelindustri osv. Fiskeriene er dobbelt truet: Langt lavere inntekt enn oljesektoren og direkte oljeforurensning i havet. Som helhet tar APs oljeplaner sikte på å få fram en ekspansiv oljeindustri ved hjelp av sanering av såkalte »ulønnsomme» bransjer.

Vi trenger en debatt om konsekvensene i oljeeventyret. Og vi trenger en slagkraftig propaganda mot APs oljeplaner.

Sigurd Allern:

Oljeeventyret

Denne artikkelen bygger på foredraget Sigurd Allern holdt i Det norske studentersamfund 20. april i år. Motinnleder var Per Kleppe, finansminister i DNA-regjeringa. I debatten fikk Allern støtte for synspunktene sine fra representanter fra alle de gamle anti-EEC-partiene.

I utgangspunktet burde det være av positiv betydning at det er funnet store petroleumsreserver på den norske kontinentalsokkelen. Det gir objektivt et grunnlag for økt økonomisk sjølstendighet som nasjon, det burde gi grunnlag for sikring av våre energiressurser i århundrer, det betyr råstoff for en ny petrokjemisk industri.

At lokaliseringa kan skje i nærheten av tradisjonelt næringsfattige kyststrøk er også verdt å ta med i betraktning.

Men i dette eventyret bor også tragedien; mulighetene for ressursplyndring, pressøkonomi og miljøødeleggelser, for en kapitalistisk jakt på maksimal profitt uten økologiske eller sosiale hensyn.

Først av alt er det grunn til å minne om at petroleumsvirksomheten i Nordsjøen, seinere også utenfor kysten av Trøndelag, Nord-Norge, Svalbard og Barentshavet, er

en dans rundt en virkelig gullkalv. Petroleum, som omfatter både jordolje og naturgass, er en energiressurs og en råvare av enorm strategisk betydning, mest av alt for industrialiserte og militariserte land. Mangelen på slike ressurser er akilleshælen både for Japans og Vest-Tysklands imperialistiske økonomi.

Alt tyder på at internasjonal oljestorkapital satser alt på å vinne kontroll over og få utbytte av den norske petroleumsressursene. Den voldsomme interessen skyldes ikke noe ønske om planmessig bruk av knappe og forgjengelig energi- og råvareressurser. Monopolkapitalens drivkraft er kort og godt ønsket om maksimal profitt. Politisk betyr det også mye for imperialismen at Norge er betraktet som et tryggere investeringsområde, bl.a., på grunn av araberlandenes kamp for nasjonal kontroll over sine ressurser.

Utvinnings-ekstremisme

Den planlagte petroleumsvirksomheten vil få enorm innvirkning på levevilkårene for arbeidsfolk i Norge. Noen tall kan innledningsvis risse opp perspektivene. Allerede i år går omlag halvparten eller vel så det av alle investeringene i industri og bergverk til plattformer, forsyningskip, videreforedlingsanlegg og annen aktivitet knyttet til olje og gass. Det samme skjedde i fjor – og vil etter alt å dømme fortsette i resten av 70-åra. Denne prioriteringa er selvsagt ikke vedtatt av noe folkevalgt organ – den er foretatt i lukkede styrever og direksjoner. Under monopolkapitalens diktatur forflyttes investeringskapitalen til de deler av økonomien der profittnivået er højest.

Allerede i 1975 vil Norge ha en større produksjon av olje og gass enn eget forbruk. Etter de nåværende planene er ikke det noen spesiell produksjonsbegrensning, og i 1981-82 vil produksjonen av olje alene være mer enn det tidobbelte av Norges nåværende forbruk. Uansett utbygging vil bare en liten del av gassen anvendes her i landet. I stor utstrekning er det derfor snakk om produksjon for sentraleuropa og andre utenlandske markeder.

Tempoet i utviklingen er av regjeringa kalt *moderat*! Vakre ord kommer og går, som Stutum sier. I Nordsjøen er det anslått totalt utnyttbare reserver på 1-2 milliarder tonn olje og 1000-2000 milliarder m³ gass. For Norges vedkommende er dette energi og råstoff for århundrer. Men etter de nåværende utvinningsplanene vil disse forgjenglige petroleumsvirksomhetens reserver være uttappet og forbrukt etter 40 år, muligens lenge før. Dette er kanskje en lang periode sett i forholdet til høyresosialdemokratiet gjenværende levetid, men for de generasjoner som skal bygge og bo i dette landet etter oss, er tidsrommet svært kort. *Utvinnings-ekstremisme* er det – og ingenting annet.

Det er interessant å legge merke til at

når Per Kleppe skal utdype regjeringas ønske om »moderat tempo», stadig snakker som om utvinningstakten fram til 1980 allerede er fastlagt og umulig å gjøre noe med.

Det regjeringa forsøker å skjule er imidlertid at den har legal mulighet til å gripe inn – også vis a vis nåværende rettighetshavere i Nordsjøen og deres produksjonstempo. Ifølge en kongelig resolusjon av 8. desember 1972, § 38, p.k.t. F kan Industridepartementet gi nærmere bestemmelser om »tiltak med sikte på en forsvarlig utnyttelse av petroleumsvirksomhetene», som blant annet omfatter *tidsskjemaet* for produksjonsplanene. Når finansministeren hopper elegant over dette kan det bety en ting! Regjeringa vil ikke nytte slike regler fordi det vil trække oljekapitalen på tærne.

Selvsagt er det riktig at tempoet i petroleumsvirksomheten etter 1980 i første rekke kan styres gjennom boretilatelser og konsesjonspolitikk. Men hvorfor er da regjeringa så redd for å *konkretisere* hva »moderat tempo» i praksis betyr? Foreløpig dreier det seg om uforpliktende prat som ingen kan ta alvorlig.

Virkningen av petroleumsvirksomheten for det norske samfunnet blir ikke bare preget av hvor investeringene går og hvor raskt ressursene skal tappes. Også inntektene vil få svært stor betydning. Ifølge stortingsmelding 25 vil det offentlige inntekter nå 8-12 milliarder pr. år allerede i 1978 og 10-15 milliarder pr. år først i 80-åra. (i 1974 priser) Selv om disse inntektene kan komme til å svinge en del etter bl.a. markedprisene på olje, dreier det seg om meget store beløp. 12 milliarder kroner er f.eks. 20 % av de samlede offentlige inntekter til stat, kommuner og trygder i 1974. Og som det beskjedent heter i Kleppes oljemelding: »Ved siden av de offentlige skatte- og avgiftsinntekter vil også inntektene i utvinningsseksjonene kunne bli betydelige.» Det er derfor ikke uten grunn at hele 25 utenlandske selskaper nå er etablert

det årlige utslippet til ca. 50 tonn olje. Langt alvorligere vil såkalte blow ups (utblåsninger) være. Dersom en under boring støter på oljeførende lag med så stort trykk at en ikke klarer å holde dem under kontroll, vil fra 50 000 - 200 000 tonn olje renne ut. For livet i havet vil dette bli katastrofalt. I stortingsmelding 25s vedlegg om miljøpolitikk innrømmes det f.eks. at det *permanente* utslippet alene vil kunne forstyrre økosystemet i det nærmeste sjøområdet. Viktigst av alt er antakelig virkningene på planktonet, som føres passivt med de øvre lag av vannmassene, dvs. sammen med oljen. Dette planktonet er en del av den marine næringskjeden, og inneholder bl.a. de yngste stadiene av fiske-ressursene (egg og larvestadiet.) Disse er meget ømfentlige for oljepåvirkninger, og resultatet kan bli både høy dødlighet og deformering . . . Og som det står i *vedlegget* til stortingsmelding 25. »Langtidseffekteter og terskelverdier for oljeforurensingene på det marine liv er ikke kjent.» Derfor vet heller ikke regjeringa hvilke botemidler som skal tas i bruk. De problemene en her står overfor forsterkes også av at de harde værforholdene i Nordsjøen ikke kan sammenliknes med områder der en tidligere har benyttet mobile borerigger. Dette betyr at en i praksis eksperimenterer og gambler med havets fiskeriressurser istedet for å vente til skadevirkningene virkelige er kjent, og kan reduseres til et minimum.

For selve fiske kommer i tillegg virkningene av at selve områdene hvor det er mulig å fiske vil bli innskrenket på grunn av forbudte soner rundt plattformene, lange ankerfester i havet osv. Både skrot som etterlates på havbunnen, rørledninger o.l. kan føre til ødeleggelse av fiskeutstyret, f.eks. under tråling.

Viktige industrier får dødsdom

Den mest omfattende virkningen av petroleumsplanene både for fisket og annen næringsvirksomhet som har betydning for norsk sjøbergingspolitikk er

imidlertid knyttet til et annet forhold. Det jeg tenker på da er regjeringas stortilt og arbeiderfientlige plan om en rask og hardhendt omstrukturering av hele næringslivet og sysselsettingsmønstrer.

Ut i fra det en ønsker å investere i petroleumsvirksomhet og tilføre økonomien av inntekter fra denne virksomheten, har Finansdepartementet presentert nokså oppsiktsvekkende prognoser for arbeidsmarkedspolitikken.

Dersom 6 milliarder av oljeinntektene anvendes årlig slik regjeringa vil, skal omlag 70 000 arbeidsplasser i såkalt konkurranseutsatte næringer vekke. Dette gjelder selvsagt ikke en »konkurranseutsatt» næring som petroleumsvirksomheten, det gjelder en lang rekke næringer og industrier som allerede kjemper med ryggen mot veggen; fiske og fangst, skogbruk, deler av næringsmiddelindustrien, tekstil, bekledning og skotøyindustri.

Det er også mulig at tradisjonelt sterke næringer som bl.a. kjemisk, står foran en planlagt nedtrapping. Og som om dette ikke var nok, rekner regjeringa med (merk den uskyldsblå tonen) at 30 000 arbeidsplasser i jordbruket vil gå tapt. Til erstatning for disse 100 000 arbeidsplasser skal det så komme langt flere i oljeindustri, service, bygg/anlegg, handel, offentlig administrasjon o.l.

Dette illustrerer at oljepolitikken raskt må tas opp som en kampfoppgave i fagbevegelsen. De 70 000 arbeidsplassene representerer alene hele 1/5 av nåværende sysselsetting i konkurranseutsatte næringer. Når har regjeringa tenkt å melde fra til de titusener av norske fagorganiserte dette gjelder at de arbeider i en dødsdømt industri?

Bløff om jordbruket

Jordbruket er verd noen ord for seg. Typisk nok er *Landbruksdepartementet* et av de få som ikke har levert spesialanalyser til Kleppes oljemelding. Som nevnt rekner en kort og greit med en nedgang på 30 000 bruk fram til 1980. Men dette er akkurat like mange som

Kleppe er ikke bare talsmann for DNA-regjeringa i oljepolitiske spørsmål. Han var også mannen bak pakken i tariffoppgjøret.

regjeringa Korvalds langtidsprogram kom fram til skulle bort uansett virkningene av den storstilte petroleumsvirksomheten. I stortingsmeldinga innrømmer Finansdepartementet selv at økt virksomhet i industri, bygg/anlegg vil måtte rekruttere en god del fra skogbruk og jordbruk. Akers etablering i Verdal et eksempel på dette. Når Finansdepartementets melding ser bort ifra at hele denne strukturomlegginga vil skjerpe nedlegginga i jordbruket kraftig, fristes jeg til å gjøre Mor Aases ord til mine: Per-du lyver! For Kleppe forsøker bevisst å dekke over at regjeringas oljemelding legger opp til en storstilt *likvidasjon* av det som ennå finnes av tradisjonelle primærnæringer i Norge.

På bakgrunn av dette kan vi derfor oppsummere: Den norske økonomien vil bli mer ensidig, sjølbergingen vil bli svekket. Kortsiktige petroleumsinntekter er satt foran en strategisk plan som kunne gi en allsidig ressurs- og næringsmessig utvikling. Dette er å gå inn i framtida med hodet under armen, det er å omdanne den norske økonomien til en *snvlterøkonomi*. Regjeringa planlegger i praksis at Norge skal leve høyt på oljeinntektene, og på billige skjorter fra Portugal og mat fra de store jordbruksnasjonene. Hvorfor i all verden skal vi produsere sk o i Norge, skal en stortingsrepresentant fra DNA ha sagt til Der Spiegel.

Dette vil gjøre norske arbeidsplasser stadig mer avhengig av internasjonale konjunkturer, mer utrygge under internasjonale kriser. En økonomi som er ensidig bygd opp rundt petroleumsinntekter vil få store problemer dersom markedsbetingelsen for omsetting av olje og gass endres! Med den nåværende gigantinvesteringa i petroleumssektoren kan også en relativ overinvestering og overproduksjon bli resultatet. Oppgangen, boomen, bærer på mange måter krisa i sitt eget skjød.

I tillegg vil Norge stå elendig beredskapsmessig rustet i enhver *krigssituasjon*. Dette er en alvorlig anklage. Etter min

mening gir ikke regjeringas petroleums planer – og oljemonopolenes nåværende ekspansjon – grunnlag for noen annen konklusjon, uansett de vakre ordene om et kvalitativt bedre samfunn og balansert vekst.

Bosettingsmønsteret

Den andre konklusjonen gjelder bosettingsmønsteret. Hvordan skal en nedlegge 75 000 arbeidsplasser i konkurranseutsatte næringer, mer enn 30 000 i jordbruk og opprette 165 000 helt nye i ulike skjermete næringer uten at dette fører til en forsert sentralisering? Det hjelper ikke å henvise til at dette vil foregå i et kyst-Norge som trenger arbeidsplasser. Kjernen i DNAs avfolkningspolitikk har jo nettopp vært at en skal stanse utflyttinga gjennom å bygge såkalte *levedyktige sentra* i de ulike regionene. Utviklinga hittil peker jo nettopp på at det er Stavanger, Bergen, Kristiansund N og Harstad som skal bli de nye store basene for petroleumsvirksomheten. Se bare hvilke løsninger Stortingsmelding 25 anviser for primærnæringenes problemer:

»Bedret mulighet for sysselsetting i andre næringer kan gi raskere reduksjon av sysselsettingen i landbruk og fiske enn forsvarlig. Virkemidlene i landbruks- og fiskeripolitikken vil bli utviklet med sikte på at de kan bidra til å motvirke dette, og til at det nåværende bosettingsmønsteret i hovedsak opprettholdes.»

Hva i all verden er en forsvarlig reduksjon i jordbruk og fiske etter årtiers strukturrasjonalisering? Hvilke virkemidler er det som vil bli utviklet? Riktignok er de fleste av oss vant til mange tomme løfter foran hvert valg, men på dette punktet overgår oljemeldinga det meste.

HELSE OG SOSIALPROBLEMENE VIL ØKE

En trenger ikke være spåmann for å kunne fastslå at »oljeeventyret» også vil kunne føre til meget store helse- og

sosialproblemer. Dette blir nokså skarpt påpekt i et av *vedleggene* til Stortingsmelding 25 som er utarbeidet i samråd med Sosialdepartementet. Kort oppsummert skal jeg trekke fram følgende 5 punkter:

1. Arbeidet i tilknytning til petroleumsutvinning, bygg- og anleggsvirksomhet er ofte både fysisk og psykisk krevende. Det er derfor svært usikkert om dette egentlig vil bli noe tilbud for ressursvake grupper blant ungdom, eldre og yrkesulghemmede.

»Erfaringene fra Stavanger-området viser at arbeidstakere fra disse gruppene, som har fått arbeid i oljevirksomheten, ofte har måttet slutte etter en tid.» (St.m. 25 s. 61).

2. Det planlagte tilskuddet av arbeidsplasser vil selvsagt kunne gi andre arbeidstilbud til slike grupper – og det er hevdet at dette gjelder mange av de kvinner som ønsker arbeidsaktivitet. Spørsmålet er da: Tar ikke regjeringa nettopp sikte på å nedlegge mye av den industri som nettopp har en høy tradisjonell andel kvinner, f.eks. tekstil, bekledning og ulike former for næringsmiddelvirksomhet? Hvor er de konkrete og forpliktende planene om en storstilt daghjemsutbygging i boligområdene eller arbeidsplassenes umiddelbare nærhet? Joda, det står at barna skal få et sted å være og at alt skal bli bedre. Men jeg synes det er grunn til å stille et spørsmålstejn ved dette av følgende enkle grunn: *Konkurransen om arbeidskrafta i bygg og anlegg.*

Hvordan skal en samtidig klare å bygge plattformer og brakkebyer, store vidreforedlingsbedrifter for petroleum og vanlige boliger/daghjem når en ikke engang klarer det i dag?

3. »Underskudd på boliger er normalt en viktig sosialpolitisk konsekvens av en rask og relativt omfattende vekstprosess. I tilflyttingsområdene kan dette forsterke allerede eksisterende sosiale problemer. Erfaringene fra store byer generelt og Stavanger spesielt gir eksempler på dette. Boligtgiftene

presses opp til et nivå som ofte tvinger mennesker med vanlige inntekter til å søke sosialhjelp for å klare de faste utgiftene. I denne forstand «skapes» nye klienter» (St.m. 25. s. 62).

4. *Dagpendling og ukependling.* vil nødvendigvis øke kraftig i omfang. Dette gjelder både i anleggsområdene og i tilknytning til selve oljeproduksjonen i Nordsjøen der det vanlige er 7 eller 14 dager på plattformen og tilsvarende i land. Dette betyr redusert familieliv, slit-somme arbeidsreiser, økt isolasjon for enslige, kommerlige boligkår i brakkebyer.

5. Og konklusjonene som dette sosialpolitiske kapitlet reiser er verd å ta med:

»Generelt viser resultater fra samfunnsvitenskapelig forskning at lokalsamfunn i rask utbygging og endring fører til økt sosial avstand og oppløsning av sosiale tilknytninger. Den økning man kan registrere på slike steder i kriminalitet, alkohol- og stoffmissbruk, skilsmisser og andre indikasjoner på sosiale problemer, må sees i sammenheng med denne type endringsprosesser.» (St.m. 25 s. 63). Og videre: »En rask og omfattende utbygging innen petroleumsvirksomheten og økt press på arbeidsmarkedet generelt, kan på denne måten bidra til å forsterke den type helse- og sosialpolitiske problemer vi har registrert gjennom 1960-åra og fram til i dag.» (St.m. 25 s. 64).

OLJEMONOPOLENS EVENTYR

Det har vært snakket mye om oljeeventyret. Men det er ikke noe folkeeventyr – det er storkonsernernes og statsdirektørenes finanseventyr. Regjeringas oljeplaner er et omfattende angrep på det arbeidende folkets materielle, sosiale og politiske interesser, det bør sammenliknes med forsøkene på å melde Norge inn i EEC, og fortjener å bli møtt med den samme motstand. Men før vi kan reise denne kampen og stille våre krav, er det viktig at vi anslyser drivkreftene bak oljepolitikken.

Den politiske spydodden er nå som i EEC-kampen – toppsjiktet i DNA. I og med dannelsen av Statoil har dette arbeideraristokratiet hevet seg opp på et nytt økonomisk nivå. For dette statselskapet er ikke, som en del tror, noen prinsippfast representant for nasjonale oljeinteresser mot utenlandsk kapital, underlagt såkalt parlamentarisk kontroll.

Politisk og økonomisk er Statoil i dag på vei til å bli et selvstendig statskapitalistisk kjempekonsern, med stor egenrådighet i forretningsspørsmål og et intimt, omfattende samarbeid med norsk og utenlandsk monopolkapital.

På det norske Brent-feltet (Heimebrent) har Statoil i dag sin største andel med 50 %, resten er fordelt mellom Mobile, Conoco, Shell, Esso og Saga-Amoco-gruppa. I Nordsjøen for øvrig deltar Statoil og noen få norske sammenslutninger med minoritetsinteresser. Ser vi på rettighetskravene til utvinningstillatelser for petroleum på den norske kontinental-sokkel finner vi en sann flora av oljeselskaper; det ene *»norskere»* enn det andre: Esso Exploration Norway, Texas Eastern Norway, Amerada Petroleum Corporation of Norway, Total Marine Norsk A/S, Philips Petroleum Company Norway, A/S Norsk Shell, Norske Fina, Mobile Development Norway osv. osv.

De få selskapene som ikke er slike filialer av utenlandsk monopolkapital, dvs. de som i første rekke representerer *norsk monopol* og statskapital, opptrer på ingen måte alene. Saga Petroleum og Norwegian Oil Consortium er alliert med det amerikanske Amoco, Statoil med Mobile og Hydro er gått sammen med en rekke franske selskaper i Petronord-gruppa.

Politisk vil petroleumaktiviteten få store virkninger for den norske økonomiens utvikling. Her skal jeg begrense meg til å peke på de aller viktigste faktorene. 1. Først av alt har utenlandske kapitalinteresser i løpet av få år sikret seg kontrollen over store ressurser. Spesielt har amerikansk og fransk monopolkapital

ekspandert. Dette kommer ikke bare til uttrykk gjennom utvinningstillatelsene i Nordsjøen, men også gjennom økt oppkjøp av norske bank- og industriaksjer. Et eksempel kan være mange-millionæren Paul Getty som i fjor, ifølge Farmand, oppnådde å skru Hydros aksjekurs i været med 100 poeng etter aksjekjøp for 20 millioner kroner.

Denne storstilte utenlandske dominan-

sen i petroleumssektoren gjør bl.a. at norske myndigheter *i praksis* har overlatt kontrollen av utvinningstakten i Nordsjøen til utenlandsk imperialisme. Og nettopp tempoet i petroleumssektoren har avgjørende innflytelse på investerings- og inntektenes størrelse, med de ringvirkninger dette får for det norske samfunnet.

2. For det andre er også *norsk monopol-*

Fiskeriene trues fra to kanter av APs oljeplaner. Kreditt og skattepolitikken vil legge opp til en »frivillig» overgang til oljesektoren Dessuten vil forurensningen fra oljesølet kunne gjøre varige skader på fiskebestanden.

kapital kraftig i ferd med å styrke sin stilling. DNA har i løpet av våren avvist å ta særlig hensyn til de mindre, nydannede »folkeaksjeselskapene», noe som har ført til ramaskrik fra skuffede småspekulanter og Høyre-politikere. De fortjener selvsagt ingen medfølelse, disse selskapene ville vært et lett bytte for utenlandske selskaper dersom de fikk konsesjoner.

Men det er grunn til å arrestere industriministeren når han i St.m. nr. 30 forsøker å trekke et skille mellom slike »spekulative» selskaper og såkalte »veletablerte» selskaper. De siste ser nemlig departementet positivt på. I praksis dreier dette seg om at DNA er mot all norsk småkapital og mellomstor kapital, og for all virkelig monopolkapital. Når småkaksene spekulerer er det ekkel spekulasjon. Når Astrup og Fred Olsen hiver sine ressurser

inn i Saga Petroleum, når Hydro går inn i petronord, så er det naturlig og hensiktsmessig tilknytning til eksisterende næringsvirksomhet eller en positiv pengeplassering. Men regjeringa har et tilbud. Dersom de små fusjonerer med de største, dvs. lar seg spise, skal de også få være med på eventyret. Det er denne politikken Willoch & Co. kaller sosialisme!

3. Mitt tredje moment er at det i stadig sterkere grad er riktig å snakke om *statsmonopolkapitalismen* i Norge. Oppbygginga av Statoil som samarbeidspartner med monopolene betyr på ingen måte noen styring eller kontroll fra myndighetene eller Stortingets side. Tvert om, både utenlandske og norske storkonserner foretrekker utvilsomt et slikt integrert samarbeid 100 % mer enn truslene om reell nasjonalisering og stats-

EEC-politikerne har fått en ny sak å samles om. Når motstanden skal organiseres mot oljepolitikken må også vi trekke lærdommer av anti-EEC arbeidet.

monopol over petroleumssektoren som de møter i en del av OPEC-landa. Denne utviklinga illustrerer også betydninga av å studere utviklinga av et nytt, byråkratisk statsborgerskap i Norge, med mektige, toppgasjerte direktører av Arve Johnsen-typen i spissen.

Planer for norsk imperialism

4. Det fjerde og siste forholdet jeg skal peke på er styringa av norsk imperialism. Et av de viktigste kjennetegnene på en imperialistisk økonomi er kapital-eksporten. I Lenins klassiske verk om imperialism heter det følgende:

»Så lenge kapitalismen er kapitalisme, blir kapitaloverfloden ikke brukt til å heve massenes levestandard i vedkommende land – for det ville bety en minsking av kapitalismens profitt –

men derimot til å øke profitten ved kapitaleksport til utlandet, til de til bakeliggende land. I disse tilbakeligende lande er profitten i alminnelighet høy, for her finnes det bare lite kapital, jorden er forholdsvis billig, lønningene lave og prisen på råstoffer lav.» (Ny Dag utgave s. 79)

Tidligere har vi hatt en relativt begrenset kapitaleksport fra Norge, med Borregaards misslykkete Brasilprosjekt som det mest kjente eksempel. Oljealderen vil endre dette radikalt, norsk imperialism vil ekspandere.

Det er selvsagt ikke overraskende at f.eks. Saga Petroleum engasjerer seg rundt om i verden sammen med Aramco. Men mye viktigere er DNA-ledelsens planer om en norsk *statsimperialisme*.

6 milliarder rekker Per Kleppe å plas-

ser i Norge årlig rundt 1980. Men akkurat like stor er den statlige kapital-eksporten planlagt å være. Og begrunnelsen er enkel, bare hør hva finansministeren uttaler i et intervju med tidskriftet *NOROIL*, nr. 2 - 74: »Vi må også vurdere direkte eksport av kapital i form av finansinvesteringer eller realinvesteringer i utlandet. En grunn til å gjøre slike investeringer er at oljen er en forgjengelig ressurs. Ved investering i utlandet kan en dessuten få spredt inntektene over et lengere tidsrom.» (s. 10 og 11).

I Rockefellers fotefar vil finansministeren skritte. Og midlene er ikke ubetydelige. Målt i kapitaleksport vil Norge nærme seg Vest-Tysklands nivå. Konsekvensene er selvsagt at Norge som stat blir stadig mer knyttet til den imperialistiske verdensøkonomiens økonomiske og militære interesser vis a vis undertrykte nasjoner og folks kamp for sine interesser.

HVA MÅ GJØRES?

Politisk, økonomisk og sosialt er regjeringa og oljeselskapenes petroleumsplaner et eventyr for imperialismen. Jeg mener å ha påvist at de vil bli en tragedie for det norske samfunnet, for flertallet av folket. Dette skjer på tross av at petroleumsressursene utvilsomt kunne blitt en kilde til bedre materielle kår, til å løse store sosiale problemer, til større nasjonal sjølstendighet og uavhengighet. I et sosialistisk samfunn, i en virkelig arbeiderstat, ville en slik samfunns- og ressursplanlegging vært umulig. Det ville prinsipielt ikke være noen plass i økonomien for utenlandsk monopolkapital, ressursene kunne utvinnes i en takt og et omfang som gavnet det arbeidende folkets interesser.

Vårt politiske utgangspunkt i dag er et annet. Vi står overfor en utvikling dirigert og lagt opp etter behovene til utenlandske og norske storkonserner. Vi står overfor en stat som – for å få den nåværende økonomien til å fungere og ekspandere –

objektivt må fåre en imperialistisk politikk.

Det betyr ikke at alt er avgjort på forhånd, at kamp er fånyttet. Men det stiller klare begrensninger i hva som kan oppnås uten en endring av statens klassegrunnlag, uten en sosialistisk revolusjon. Jeg skal her peke på tre hovedkrav som jeg mener må stilles i dagens situasjon – i kampen mot de aktuelle oljeplanene.

Disse kravene er ikke sosialistiske – selv om de selvsagt stemmer overens med en sosialistisk strategi – og bør kunne støttes av omtrent den samme folkefronten som i 1972 vant en viktig seier i kampen mot EEC.

1. Det første kravet er en langsom utvinning av petroleumsressursene. All leting nord for 62. breddegrad og rundt Svalbard bør avblåses for lang tid. Tillater en prøveboring er veien til utvinning kort. En foreløpig stopp på alle konsesjoner og blokktildelinger, også i Nordsjøen, må være konsekvensen av dette. I den grad staten kan iverksette produksjonsbegrensninger på tildelte blokker i Nordsjøen, må vi kreve at dette benyttes.

2. Det ander kravet henger sammen med dette, og må være at statsinntektene fra petroleumsvirksomheten skal brukes i Norge. Vi bør kjempe for at de i størst mulig grad b i n d e s til kollektive formål som daghjemutbygging, bedre offentlige kommunikasjoner, boligreisning og nyttes til å redusere skatteplyndringa av vanlige arbeidsfolkes inntekter.

Norsk *statlig kapitaleksport* bør avvises, også når Kleppe vil hevde at den er uhjelp.

3. Det tredje kravet er full statlig nasjonalisering av hele *petroleumssektoren*. Dette er minst av alt sosialisme, men det vil avskjære utenlandsk imperialisme fra kontrollen over petroleumsreservene. Det er viktig å undertreke at *Statoil* ikke er noen slik nasjonalisering, i praksis er dette selskapet i dag en nødvendig og viktig *samarbeidspartner* for utenlandske oljeinteresser. En slik nasjonalisering vil gjøre fienden lettere å kjempe mot – og mulig-

gjøre en større offentlighet rundt regnskaper og investeringer.

Jeg har i dette innlegget forsøkt å peke på konsekvensene av regjeringas og monopolens petroleumpolitikk. Enkelte viktige saker har jeg ikke rukket å ta opp, bl.a. gjelder dette diskusjonen om Mongstad- og Rafsnes prosjektene, og virkningene disse vil ha miljømessig og sosialt. Likevel burde perspektivene være klare. Regjeringa inviterer oss i St.m. 25 til å være med på å diskutere og legge opp norsk oljepolitikk! Det er som å bli invitert til å diskutere menyen på et

restaurantbord der eieren er i ferd med å spise opp rettene. Men mye kan ennå gjøres. Oljebyråkratene og oljekapitalen skal ikke bli latt i fred.

Foreløpig er de aktive på venstresida i diskusjonsfasen. Snart bør vi begynne å komme ut til folk, forklare de farlige perspektivene, redegjøre for kampopp-gavene. La oss i denne kampen huske EEC-kampens lærdommer — avvise partisyvinisme og sekterisme. La oss forme en brei front mot propagandaen om »oljeeventyret», mot imperialismens politiske, økonomiske og sosiale angrep!

155dikt av 77 forfattat. Forlaget Oktober. Pris 38,50. »Ei bok til å bli optimist av.» Arnliot Eggen i Klassekampen.

LENINISMEN OG VALG UNDER KAPITALISMEN. Lenin-utvalg av Pål Steigan. Forlaget Oktober. Pris 7,50.

Gull og grønne skoger for kvinnene?

»Før var det slik at kvinnene sprang etter arbeid, men nå skal det bli slik at en hær av arbeidsgivere vil løpe etter kvinnelig arbeidskraft,» sier Reidar Carlsen i AP. Oljeeventyret vil tvert imot rasere de arbeidsplassene der kvinnene jobber.

I propagandaen for Arbeiderpartiets oljepolitikk har kvinnene fått en viktig og sentral plass. Stortingsmeldingene ofrer spørsmålet om kvinnes deltakelse i yrkeslivet relativt stor oppmerksomhet, og Arbeiderpartipressa følger opp ved å gjøre kvinnefrigjøringa til oljepolitikens triumfkort. Det er ikke først og fremst i oljeindustrien at kvinnene skal gjøre sitt inntog, men ifølge regjeringen er det ringvirkningene av oljeaktiviteten som skal komme kvinnene til gode. Derfor heter det i stortingsmelding nr. 25:

»Med det stramme arbeidsmarkedet en må vente i tida framover – ikke minst som følge av petroleumsaktiviteten – må en derfor generelt kunne vente en forholdsvis sterk økning av kvinner i arbeidslivet.»(s. 73)

Forholdene skal legges til rette for en bred deltakelse fra kvinnes side i yrkeslivet, – ifølge DNA-propagandaen. Det

skal bygges daghjemsplasser i stort omfang, og arbeidsplassene skal bygges nær bostedet. Det er ikke måte på hva Kleppe kan få seg til å si når det bare gjelder:

»Ved siden av spesielle tiltak som utbygging av daginstitusjoner, opplæring og omskolering, vil en bl.a. gjennom distriktpolitikken styre deler av etter-spørselen og gjennomføre spesielle tiltak i produksjons- og arbeidslivet. Særlig for gifte kvinner er nærhet mellom bolig og arbeidsplass vanligvis en forutsetning for å kunne ta arbeid utenfor hjemmet»(st.m. 25 s. 8).

Og i et bilag til Arbeiderbladet 25/4-74, i forbindelse med LOs 50-års-jubileum, formulerer Odd Høydal seg på denne måten: »Nye muligheter for kvinnen.» (s. 15 i LO-bilaget)

Det spørsmålet vi vil prøve å svare på i denne artikkelen er om vi kan stole på disse løftene om en ny giv i frigjøringen av kvinnen. Noen har slukt propagandaen

OLJEEVENTYRET

15

rå, og hevder at nå må parolene for kvinnekampen endres. Retten til arbeid kommer nå til å bli virkeliggjort av DNA-regjeringa og oljemilliardene, derfor må nye paroler utformes om ikke kvinnekampen skal føres inn i ei blindgate sier de.

For oss kommunistar er dette en lett-sindighet av dimensjoner. Vi har lært at vi aldri kan ta sosialdemokratene på ordet, uten sjøl å ha undersøkt virkeligheten først. Det er ingen grunn til å gjøre noe unntak i dette tilfelle. Store ord har aldri vært mangelvare for sosialdemokratene,

Arbeidsplassene i oljesektoren forutsetter pendling, tungt arbeid og ofte lang fagutdanning. Det er neppe arbeidsplasser av denne typen som har fått AP-pampene til å love kvinnene nye muligheter til arbeid.

Tekstilindustrien står på lista over bransjer det ikke lenger er plass for i Norge. Tekstilindustrien er samtidig en industri hvor kvinnene dominerer.

det det har skortet på er *resultater* som tjener folket.

RESERVEARME FOR KAPITALEN

Vi har tidligere, gjentatte ganger, pekt på at kvinnene i dag fungerer som en

arbeidskraftreserve for monopolkapitalen. Det er først når kapitalen har et sterkt behov for økt arbeidskraft at propagandeaen skrues på, og det blir aktivt forsøkt å trekke større deler av kvinnene med i arbeidslivet. Dette er gunstig for både staten og monopolene, fordi kvinnene lett

kan sparkes ut av produksjonen når konjunkturene dabber av. Omstillingsproblemene blir på dette viset minst mulig både i høy- og lavkonjunktur.

Det som skjer i dag er et skoleeksempel på at denne vurderinga er heilt riktig. Vi befinner oss klart i en høykonjunktur, oljeaktiviteten har skapt et stramt arbeidsmarked, den registrerte og offisielle arbeidsledighet er lav. Først da er det behov for kvinnene, i alle fall for ei stund. Og offisielle talsmenn snakker om daghjemsplasser, om opplæring og omskolering. Men ingen steder i propagandaden leser vi at det er hensynet til kvinnene som teller mest, eller teller i det heile tatt. Ingen har stått fram og sagt at det er *kvinnene* som skal frigjøres. Nei, – det er arbeidskrafta som skal frigjøres, i den tida monopolkapitalen har behov for den.

Dette går tydelig fram av det sitatet vi tidligere har gjengitt fra stortingsmelding nr. 25. Det er »det stramme arbeidsmarkedet» som fører til »en forholdsvis sterk økning av kvinner i arbeidslivet». Når det stramme arbeidsmarkedet er slutt, skal det ikke stor fantasi til å skjønne hvordan det kommer til å gå med alle de kvinnene som har blitt trukket inn i produksjonen under høykonjunkturen. Arbeidsplasser legges ned eller flyttes, og resultatet blir arbeidsledighet, flytting eller pendling. Det gjør det ikke bedre at mange av disse familiene få år tidligere hadde flyttet for å unngå pendling og arbeidsledighet, problemer som oljeaktiviteten hadde skapt i det distriktet de bodde.

Odd Høydal, nestformann i LO, uttrykker seg imidlertid enda klarere om stortingsmeldinga i Arbeiderbladet 25/4-74. Han har forresten en egen evne til å klargjøre den sosialdemokratiske politikken, slik at ingen egentlig burde være i tvil:

»Som en følge av det stramme arbeidsmarkedet som oljeaktiviteten har bidratt til, og som vil forsterkes ytterligere i tida framover, vil myndighetene

og industrien bli nødt til å ta i bruk den arbeidskraftressursen som hjemmenværende representerer.» (s. 15).

Igjen vil vi spørre: Hva skjer når myndighetene og industrien ikke lenger blir nødt til dette? Det går tydelig fram at hensikten til DNA-politikerne langt fra er å sysselsette alle de kvinnene som *ønsker* det. Full sysselsetting for kvinner er ingen parole for Arbeiderpartiet. Kvinnene skal trekkes med i produksjonen når industrien og myndighetene blir nødt til det, og sparkes når de er best tjent med det.

VANSKELIGERE FOR KVINNENE Å FÅ ARBEID

Selv i den sterkeste høykonjunktur er det grunn til å tro at DNAs oljepolitikk svekker kvinnes muligheter til å skaffe seg jobb. Den økonomiske aktiviteten er rettet mot oljeindustrien, og de industri- og service-greiner som henger sammen med den. Vi har tidligere i dette nummeret vist at for å virkeliggjøre oljeeventyret er det noen industrigreiner og næringer som må saneres og raseres. Stortingsmeldingene nr. 25 bringer på side 53 en tabell som viser hvor mange arbeidsplasser som må raderes vekk i det regjeringa kaller for »andre konkurranseutsatte næringer». Hvor stor denne rasinga blir, er avhengig av hvor stor del av oljemilliardene som skal anvendes i Norge til oljeindustri og »ringvirkninger». Med en anvendelse på 6 milliarder kroner i 1980, forutsetter regjeringa en nedgang i disse næringene på 70 000 sysselsatte fra 1974 til 1980.

Av disse konkurranseutsatte næringene er tekstil-, skotøy- og bekledningsindustrien blant de klart mest utsatte. Dette er industrigreiner hvor kvinnene utgjør hovedtyngden av de sysselsatte. Det gjør det ikke bedre at størstedelen av denne industrien er lokalisert til Vestlandet hvor konkurranansen fra oljeindustrien er sterkest.

Tekstil-, skotøy- og bekledningsindustrien har vært i kontinuerlig tilbakegang

de siste ti-årene når det gjelder antall sysselsatte. Nå trues de av olja, på samme måte som av EEC, med total nedleggelse. Det er derfor heilt i tråd med offisiell politikk når en av arbeiderpartiets stortingsrepresentanter uttaler til det tyske tidsskriftet *Der Spiegel*: »Hvorfor trenger Norge en egen skotøyindustri». (Nr. 16, 1974, s. 86). Dette er målsetningene til DNA-toppen, målsetninger som lett kan bli til realiteter dersom det ikke raskt bygges ut en folkebevegelse mot oljepolitikken. DNA og monopolkapitalen går hand i hand inn for den imperialistiske arbeidsdelinga, i den er det verken plass til norske sko eller norske klær. Dette rammer de kvinnelige arbeidstakere spesielt hardt, det er derfor naturlig at kvinnene får en sentral plass i kampen mot denne politikken.

La oss se litt nærmere på tekstilindustrien. Den sysselsatte i 1951 23 300 arbeidere, mens tallet i 1968 var nede i 15 500. Over 3/4 av de som mistet jobben innen tekstilindustrien i denne perioden var kvinner. Mens det i 1951 var sysselsatt 14 300 kvinner, var tallet i 1968 sunket til 8 100. Der er også klart at nedgangen har fortsatt etter 1968. Bare mens arbeidet med denne artikkelen har pågått (april 1974) har to bedrifter blitt lagt ned. Den ene lå i Stavangerområdet, den andre på Møre. Etter Bergensområdet, ligger de fleste bedriftene i disse distriktene.

La oss oppsummere kort: Selv om oljeaktiviteten, for et kortere tidsrom, skulle skaffe en del nye arbeidsplasser for kvinnene i servicenæringene, — betyr ikke dette at tallet på sysselsatte kvinner totalt vil øke. For samtidig som denne utviklinga finner sted, raseres arbeidsplassene i den delen av industrien hvor det først og fremst er kvinner som er ansatt: Tekstil, skotøy og bekledning.

Vi skal derfor ikke stole på propagandaen til sosialdemokratene om flere arbeidsplasser for kvinnene. Det dreier seg nemlig om å rasere mange av de arbeidsplassene som finnes, for å bygge opp

servicenæringene i tilknytning til oljeaktivitetene. Og dette vil skje på andre steder enn der arbeidsplassene blir lagt ned.

Der er derfor heller ikke grunn til å tro på løftene om å skape en nærhet mellom bolig og arbeidsplass slik at kvinnene lettere kan komme ut i arbeidslivet. For tusener av kvinner betyr raseringa av denne konkurranseutsatte industrien at de har valget mellom flytting, pendling og arbeidsledighet. Og dersom det er arbeidsledighet som blir resultatet, kommer det til å hete at kvinnene valgte å gå tilbake til husmoryrket.

RASJONALISERING AV SERVICEYRKENE

Oljemeldingene til DNA-regjeringa forespeiler en relativ rask økning i serviceyrkene, arbeidsplasser hvor kvinnene først og fremst kan skaffe seg jobb. Vi har pekt på at dette er midlertidige arbeidsplasser, skapt av høykonjunktur, — og etableringen av disse arbeidsplassene forutsetter rasering av industrigreiner hvor særlig kvinnene arbeider. Det er ingen grunn til å tro at dette regnestykket blir positivt når det gjelder sysselsettingen av norske kvinner.

Det som trekker regnskapet ytterligere i negativ retning, er den rasjonalisering som det er lagt opp til innen service-yrkene. Disse yrkene er »typiske kvinneyrker» i enda sterkere grad enn beklednings-, tekstil- og skotøyindustrien.

Ekspedisjonssjef Odd Gøthe i Industridepartementet trekker i et intervju med *Næringsrevyen* opp en del perspektiver på norsk oljepolitikk. Det som er interessant i denne sammenheng er hans interesse for rasjonalisering av service-yrkene:

»Omstillingsproblemen vil imidlertid være avhengig av i hvilken utstrekning det vil være mulig å rasjonalisere de såkalte skjermede næringer, dvs. vare- og tjenesteytende næringer som administrasjon, varehandel og transport. Dette er typisk arbeidsintensive bransjer. For

min del er jeg ikke i tvil om at en sterkere kapitalinvestering i form av arbeidskraftbesparende maskiner og metoder her har ganske betydelig arbeidskraftreserver å hente». (Næringsrevyen nr. 1-74, s. 11)

Heller ikke innen service-yrkene ser det ut som om det er så mange flere arbeidsplasser å hente for kvinnene.

HUNDRETUSENER AV KVINNER ØNSKER ARBEID

Vi mener å ha påvist i denne artikkelen at DNA-propagandaen om olje-eventyr for norske kvinner er en eneste stor bløff. De vakre ordene om nye muligheter for kvinnene savner et hvert grunnlag i den oljepolitikken som sosialdemokratene har lagt opp til. På lengre sikt betyr oljepolitikken rasering av de industrigreiner hvor kvinnene tradisjonelt har utgjort hovedtyngden av arbeidstakerne. Også på kort sikt er det grunn til å tro at regnestykket blir negativt. De første resultatene har vi allerede sett: Nedleggelse av en rekke bedrifter inne tekstilnæringen.

Helt grotesk blir propagandaen, dersom vi stiller den opp mot det antallet av kvinner i Norge som virkelig ønsker seg en jobb, på hel- eller deltid. Det er i Norge i dag omlag 745 000 hjemmевærende kvinner. En undersøkelse foretatt av Like-lønnsrådet i 1968 viste at 41 % kunne tenke seg å gå ut i arbeidslivet. Bare en brøkdelen av disse kvinnene kunne regne med å få arbeid, selv om vi tolket stortingsmeldingene aldri så velvillig, og ikke sjøl undersøkte virkeligheten bak frasene.

Det er derfor heilt klart at kampen om kvinnes rett til arbeid går videre. Oljemeldinga har konkretisert hva kampen gjelder: sikre arbeidsplasser, skikkelig lønn, kort vei mellom arbeidsplass og bosted, og en arbeidsplass som ikke raseres vekk når monopolkapitalen mener at konjunktorene skulle tilsi det. Derfor må vi aktivt delta i kampen mot DNA og monopolenes oljepolitikk.

M. og E.

Skal jordbruket legges ned?

APs linje har vært nedlegging av norsk jordbruk.

De første krisetegn viser seg nå i Norge. Perspektivet for norsk jordbruk er alvorlig foran oljeeventyret. Den fortsatte saneringen AP legger opp til står i direkte motstrid til arbeiderklassens interesser.

Situasjonen i norsk jordbruk

I 1969 var det 155 000 selvstendige jordbruksenheter i Norge. Hvert år blir det foretatt en driftsgransking av norske bruk (2). Tallene i disse granskingene er meget avslørende for den politikken AP har stått for etter krigen. Tallene som

følger er tatt fra granskingen i 1971.

De norske bøndene og småbrukernes jordbruksinntekter stammer fra mange kilder.

Slått sammen kaller granskingen dette produksjonsinntekter (3):

Produksjonsinntekter for ulike typer bruk(1971)

35-50 mål	50-100 mål	100-200 mål	200-300 mål	300-500 mål	over 500 mål
47 576 kr.	63 163 kr.	102 998 kr.	137 981 kr.	202 468 kr.	332 996 kr.

Det kan synes som inntektene er store. Men utgiftene er tilsvarende høye.

Produksjonsutgifter for ulike bruk (1971) (4):

35-50 mål	50-100 mål	100-200 mål	200-300 mål	300-500 mål	over 500 mål
29 736 kr.	38 286 kr.	62 970 kr.	80 028 kr.	109 202 kr.	180 576 kr.

I norsk jordbruk forekommer det lite leiet arbeidskraft. I hovedsak står familiemedlemmene for innsats av arbeidskraft. Dersom man legger gjeldende tariff i jordbruket til grunn for familiearbeidet får man følgende »lønnsutgifter» når det leide arbeidet legges til, leid arbeid nevnes først.

I norsk jordbruk forekommer det lite leiet arbeidskraft. I hovedsak står familiemedlemmene for innsatsen av arbeidskraft. Dersom man legger gjeldende tariff i jordbruket til grunn for familiearbeidet

får man følgende »lønnsutgifter » når det leide arbeidet legges til: leid arbeid nevnes først.

»Lønns»-utgifter for ulike typer bruk (1971).

»Lønns»-utgifter for ulike typer bruk (1971)

35-50 mål	50-100 mål	100-200 mål	200-300 mål	300-500 mål	over 500 mål
2 623	3 564	7 055	12 654	30 902	61 666
29 790	34 258	37 740	32 794	28 505	27 782
32 413	37 822	44 795	45 488	59 407	89 448

Dersom vi tar som utgangspunkt at en bonde skal ha betalt etter tariff for det han og familien nedlegger i produksjonen på gården blir utgiftene på gårdsbruket

summen av 2 og 3. Dette satt opp mot driftsinntektene gir som resultat følgende »overskudd» for norske gardsbruk:

35-50 mål	50-100 mål	100-200 mål	200-300 mål	300-500 mål	over 500 mål
-- 14 573	- 12 955	-4 767	+ 12 465	+ 32 859	+ 62 972

Den enkleste kommentaren til disse tallene er at norske bønder og småbrukere på langt nær kommer opp i tariffbetalingen i jordbruket for det arbeidet de gjør. Dette gjelder alle bruk under 200 mål. Men dette er også 95 % av alle bruk i Norge (Jordbrukstellinga 1969). Tallene står derfor fram som speil på APs svik overfor norske småbrukere og bønder.

Tallene viser også med hvilken lønnsomhet det norske jordbruk møter oljealderen.

Staten har planmessig lagt norsk jordbruk ned.

APs banebrytende verk i jordbrukspolitikken er stortingsmelding 64/1963-64.

Denne meldinga oppsummerer politikken fram til 1963 og legger opp planene for den videre saneringen. At AP står for og har stått for en monopolenes ideologi og politikk viser disse to sitatene fra denne meldinga:

»Et samfunn som ønsker å følge med i den tekniske og økonomiske utviklingen, må være innstilt på forandringer. Endringer i næringsstruktur og bosetting vil ofte være en direkte forutsetning for økonomisk framgang og høyere levestandard. Vi må ha for øyet at det fortsatt vil finne sted visse forskyvninger i vårt land. Tendensen går i retning av tilbakegang i enkelte distrikter, stagnasjon i andre og en konsentrasjon av befolkningen i byer, forstadsherreder og industrisentra.»

»En fortsatt rasjonalisering i jordbruk,

skogbruk og fiske vil bedre de økonomiske forhold for disse næringene og gi dem som er sysselsatt i næringene bedre økonomiske kår. Effektivisering av f.eks. jordbruket vil imidlertid medføre en ytterligere reduksjon av den totale sysselsettingen i denne næringen.»

Driftsgranskningen i 71 viste at lønnsomheten var lav for dem som var sysselsatte i jordbruket. Jordbrukspolitikken har vel heller ikke hatt det formål at levestandarden skulle bedres for de minste brukene. Hvor vellykket struktur-rasjonaliseringen har vært viser imidlertid oversikten over hvor mange bruk som er nedlagt i Norge fra 59 til 1972. Vi har tatt ut Nord-Norge spesielt fordi i denne landsdelen har AP klarere enn andre steder klart å gjennomføre sin politikk:

Bruk i drift over 5 mål

	1959	1969	1973	tilbakegang i prosent ca. 51 %
Nordnorge	39 583	26 060	19 111	
Resten av Norge	158 832	128 917	108 966	ca. 31 % (5)

På 14 år har staten gjennom sin politikk klart å legge ned hvert annet jordbruk i Nord-Norge og hvert tredje i resten av landet. Siden politikken viser seg klarest i Nord-Norge skal vi vise hva denne politikken har ført til mer konkret.

Krise i nordnorsk jordbruk

1. Tidlig i år hadde en rekke aviser oppslag om behovet for melkeimport fra Sverige og Finland til Nord-Norge. Bak dette oppslag lå en del av politikken AP har ført. Helt siden 1970 har Finnmark måtte importere melk. I 1972 var importen til Finnmark 2,2 millioner liter. På den måten går melkesubsidiene til dekkingen av APs feilslåtte jordbrukspolitik.

2. Men dette er bare deler av sannheten. »Fra 1959 til 1969 er kutallet i Nord-Norge redusert med 39 %. Fra 1969 til 72 er det en ytterligere reduksjon på 14 %». (6) »I 1972 fikk Salgslaget (det siktes til Nord-Norges salgslag, red.) bare 41 % av sitt behov av slakt dekket av nordnorsk produksjon. I 1965 var den nordnorske andelen 65 % (6).

»I de siste årene har produksjonen av grønnsaker gått sterkt tilbake i Nord-Norge. Idag dekker egenproduksjonen bare 16-17 % av det gjennomsnittlige årsforbruk». (6) »Produksjonen av poteter viser en synkende tendens og en må regne med et økende importbehov i årene som kommer.» (6). »For egg har en et til-

førselsbilde som likner mye på den grønne sektor». (7).

3. I statistisk årbok for 1973 kan vi lese hva jord brukes til i Nord-Norge etter at et bruk er lagt ned. Det viser seg at 56,0 %, 69,4 % og 73,0 % av jorda ligger brakk i henholdsvis Nordland, Troms og Finnmark. (Dette gjelder jorda til bruk nedlagt i perioden 1964 til 1969).

For Nord-Norge har statens jordbrukspolitikk ført til halvering av bruksantallet, brakklegging av jorda og en katastrofal sjøldekkingsgrad.

Konsekvensene av jordbrukspolitikken begynner å bli klare. I tillegg kommer konsekvensene av den saneringen oljemeldingen legger opp til for å skaffe arbeidskraft til oljesektoren.

Det første oljeåret:

Den største nedgangen i Norges historie siden svartedauen.

I ukeheftet 14/74 offentliggjør statistisk sentralbyrå resultatene av en undersøkelse om sysselsettingen i Norge. I følge denne var det i 1973 (1. kvartal) sysselsatt 151 000 personer i jordbruket mens det et år etter bare er 120 000. Dersom denne undersøkelsen bare er omtrent riktig er dette den største avgang fra jordbruket i Norges historie. Dersom olja er årsaken vil hele norsk jordbruk om få år være som nordnorske jordbruk er i dag. At dette kan være tilfelle antyder et intervju med ordføreren i Åndalsnes. Han sier at etter Åndalsnes ble base for bore-rigger skjer det nå pendling til Åndalsnes og fortsetter: »I denne sammenheng kan det nevnes som en kuriositet i forbindelse

Håkon Lie, en sentral person i APs politikk overfor norsk landbruk.

Oljeeventyret gir heller ikke det norske jordbruket noen framtid.

med den oversikt som er laget over den geografiske fordelingen av arbeidskraften som er rekruttert til plattformbyggingen, at den optimale lokaliseringen – utelukkende vurdert i arbeidskraftsammenheng – ville vært Dombås!»(8).

Perspektivene for jordbruket og arbeiderklassens interesser

Det er vanskelig å si hvor stor sjølbergingsgrad Norge har som helhet.

Norge har en sjølberging av matkorn nesten lik null og ingen egenproduksjon av sukker. På kaloribasis er derfor sjølbergingen bare ca. 38%. Men når det gjelder kjøtt, poteter, melk, fisk og en

rekke andre viktige matvarer har Norge tilstrekkelig egenproduksjon. Til nå. Men dette bilde er i ferd med å endre deg. Statens jordbruksrasering viser nå en begynnende krise i Nord-Norge.

Ideologien bak denne utviklingen er «nødvendigheten av internasjonal arbeidsdeling». Utfra denne imperialistiske tankegangen har norsk proteinimport økt, samtidig med at den norske monopolkapitalen er blitt tillatt å eksportere mengder med fiskeproteiner.

Progressive i Norge har lenge gått imot denne politikken fordi den representerer et vanvittig ressursløseri.

AP fører imidlertid denne linja videre i

oljemeldingene nr. 25 og 30. Kort uttrykt er APs svar på funnene av norsk olje: Norge må i framtida tilfredsstillende den kapitalistiske verdens økende oljebehov. Dette må skje gjennom sanering av »ulønnsomme» bransjer. Varene fra disse bransjer skal importeres.

For jordbruket betyr dette ikke annet enn nedlegging, fordi AP har drevet saneringen så langt som mulig allerede.

I jordbruksoppjøret har AP vist at de er fast bestemt på å legge norsk jordbruk ned. Men Håkon Lie-hetsen overfor bøndene viser også at de er redde for arbeiderklassens aktive kamp mot denne nedleggingen. Og med god grunn. I 1973 steg nemlig, »i motstrid til alle forutsetninger», matvareprisene på verdensmarkedet kraftig. På enkelte vareslag opp til 200/300 %. Ikke engang APs mest rabiate bondehets kan skjule muligheten av at en matvarekrise kan ramme vanlige folk hardt også i Norge.

Følgende kan skje: Høye råoljepriser fører til en voldsom ekspansjon i petroleumsvirksomheten og tilknyttede næringer.

AP fortsetter nedleggingen av norsk jordbruk, importen øker og stadig flere varer blir importert. Oljeinntektene gjør dette mulig. I 1980 kan det tenkes et overskudd på olje, bl.a. på grunn av prisstigningen i dag, og en omfattende norsk krise vil bli følgen. Med stigende matpriser og knapphet på matvarer i det hele tatt vil en slik krise bety: arbeidsløshet og sult i masseomfang i Norge.

I den debatten som vil komme om oljepolitikken framover, er det viktig for venstresida å propagandere klassealliansen mellom arbeidere, bønder og småbrukere. APs jordbrukspolitikk står i motstrid til arbeiderklassens interesser, både på kort og lang sikt.

T.S.

Fotnoter:

1. Statistisk årbok 1973, tabell 96.
2. Undersøkelsene foretas av Norges Landbruksøkonomisk Institutt.
3. Produksjonsinntektene. Driftsgranskningene definerer sitt begrep om produksjonsinntekter slik:
»Produksjonsinntekter i jordbruket er verdien av den samlede bruttoproduksjon i driftsåret. Disse inntektene omfatter: 1. Direkte salg av produkter. 2. Produkter til egen husholdning. 3. Naturalier til arbeidere og kårfolk. 4. Trygder og tilskott. 5. Leieinntekter. 6. Kjøreinntekter. 7. Den del av årets produksjon som virker til auke i status (varelager, buskap).»
4. Driftsgranskningen inkluderer her slike ting som: Vareforbruk!, for, planter, traktorbensin, osv. avskrivninger og vedlikehold!, vedlikehold av driftsbygninger, grøfter, maskiner osv., og til slutt andre nødvendige utgifter til produksjonen, forsikringer, maskinleid, lys telefon osv.
5. Jordbrukstellinga 1969 tabell 3, hefte VII. og statistisk årbok 1973 tabell 96.
6. Stortingsmelding 108, 72/73 (Nord-Norge-planen).
7. »Bonde og småbrukeren» nummer 19/73.
8. Norges Industri nummer 7/1974 s.

Kamp mot oljeinvesteringene

Lønnsoppgjøret dreier seg om kroner og ører. Men det dreier seg også om kamp mot monopolkapitalen på en rekke andre områder. Lønnsoppgjøret våren 74 kunne blitt en viktig del av folkets kamp mot monopolenes forsøk på rovdrift på nordsjøolja. AP og SV delte ansvaret for at dette ikke ble tilfelle.

Det er vel dokumentert at monopolene har hatt en vekst i omsetningen fra 1972 til 1973. Det er også blitt offentliggjort at vekst i overskuddene på både 100 og 200 % har vært vanlig. Dette er fakta vi ikke skal gjenta. En litt mindre diskutert side ved ekspansjonen er den usedvanlige gode taktiske streikesituasjonen arbeiderklassen befinner seg i. Dette kommer klart fram fra monopolenes egne tall slik de er registrert i statistisk sentralbyrås ukehefte nummer 2/74. Her står tall som understreker hvor lite monopolene ønsker en streik. I oversikten over ordrevæksten står det:

»Tilgangen på nye ordre til jern og metallindustrien viste ny kraftig stigning i 4. kvartal. Den lå da hele 168 prosent høyere enn ett år tidligere.....» »Også

kjemisk industri viste en meget gunstig ordreutvikling i 4. kvartal i fjor, med en stigning i samlet ordretilgang fra samme kvartal året før på 51 prosent,.....» Og denne veksten fortsetter i 1974. »Bedriftene i industri og gruvedrift *utenom* oljevirksomhet – oppjusterte sine anslag for investeringsutgiftene i 1974 med hele 19 prosent fra november til februar. Det er vanlig at bedriftene oppjusterer sine anslag fra november til februar, men oppjusteringene av anslaget for 1974 var sterkere enn noe tidligere år en har statistikk for»

Etterspørselen etter oljeutstyr gir enorme profitter til de bedriftene som kan levere slikt utstyr. En streik nå vil derfor være et slagkraftig våpen. De samme tallene viser også at det ikke er

noe problem hvor lønningene skal tas.

Enten lønn eller oljeinvesteringer.

Situasjonen foran dette lønnsoppgjøret var det brei enighet om på venstresida, den er kort: *På grunn av elendige oppgjør de siste fire åra har de fleste lønnsarbeidere gått ned i disponibel reallønn.* Men her stopper enigheten. Vi kommunister hevder at det er en klar sammenheng mellom lønn og investeringer. Enten klarer arbeiderklassen å sikre seg større deler av frukten av eget arbeid. Eller så øker utbyttingen med økte investeringer som følge. Denne sammenhengen

har kommunistene propagandert. I Orientering og Friheten var oppmerksomheten konsentrert mer om å forsvare de dårlige lønnskrav AP har gått i spissen for. Dette skjedde uten noen begrunnelse for hvorfor det ikke kreves mer. I den utstrekning det er blitt gitt en begrunnelse har denne dreid seg om overskuddene. Overskuddene er imidlertid bare en brøkdel av det kampen i lønnsoppgjørene dreier seg om.

Det trengs ingen teoretisk begrunnelse for at kommunistenes syn på forholdet mellom lønn og investeringer riktig. Tar vi for oss forholdet mellom utbetalt lønn og investeringer i Norge de siste åra ser hvor pengene har tatt veien.

	69	70	71	72	73	74
Utbetalt lønn	9 588	10 782	12 081	13 188	14 572	15 446
Investeringer	2 643	3 761	4 726	5 010	6 645 (1)	10 030 (3)

Men fra utbetalt lønn må fratrekkes skatter/avgifter osv. Først da ser vi hva arbeiderklassen har å rutte med og hva industrien tilraner seg. Et eksempel på dette er forholdet mellom investeringsveksten i jern og metall i forholdet til lønnsøkningene for året 1974: Ca. 900 millioner blir veksten i investeringene mot 450 i lønninger.

SV i spissen for arbeiderklassens kamp?

Enten man velger å si at SV stilte kravet om 7,5 % tillegg i jern og metall eller man sier at SV passivt godtok det, så står det likevel klart at etter at kravet var stilt har SV ikke sagt et eller skrevet et ord om dette lusne lønnskrevet. SV er derfor gjort seg ansvarlig for dette kravet og må tåle å bli angrepet for dette.

En del SVere har forsøkt å forsvare

kravet: De lokale forhandlingene betyr mest i jern og metall, derfor er ikke kravet i tariffoppgjøret så viktig. Dette forsvaret holder ikke overfor dem som ikke har lokale forhandlinger eller hvor disse slett ikke gir så mye. Dessuten er begrunnelsen økonomistisk, lønnsoppgjøret blir redusert til bare kroner og ører. Et annet forsvar for 7,55 % var det gode indeksskravet. Men ingen kan leve av et indekstillegg. Kravet var riktig men skulle brukes til å forsvare et allerede tilkjempet lønnstillegg. På pressekonferansen til SV i forbindelse med landskonferansen kom det fram enda en ny måte å forholde seg til lønnsoppgjøret på. SV ville ikke oppfordre jernarbeiderne til å stemme nei som parti. Arbeiderne viste selv best hva de burde gjøre.

Mens hele det politiske Norge uttaler seg om hva jernarbeiderne bør gjøre

6000 deltok i toget BMW-arbeiderne organiserte i protest mot senket reallønn. Kampviljen var god ikke bare her, men i de fleste bransjer.

neker SV å påvirke resultatet. SV skal anvende marxismen på norske forhold, men fri og bevare oss for slike revideringer.

Etter vår mening har ikke SV funnet noen begrunnelse for sin linje i lønnsoppgjøret fordi en slik begrunnelse ikke finnes.

SVs linje i lønnsoppgjøret viser at SV har hatt en prinsipplos og økonomistisk linje. Norsk monopolkapital ønsker å underlegge norsk produksjon, ønsket om raskest mulig profitt i oljesektoren. Dette stiller klart perspektivene for lønnsoppgjøret. Skal den norske arbeiderklassen stanse plyndringa av norske olje-

ressurser og sanering av de øvrige næringene er det nødvendig med et skikkelig lønnskrav. I første omgang er SV havnet ned på en halehengspolitikk til AP. For framtida er det imidlertid nødvendig å fjerne økonomismen samtidig som venstresida propaganderer at bare arbeiderklassen kan stoppe monopolenes oljespekulasjoner.

Spørsmål til «folkebevegelsen for senket forbruk»

Det er under oppseiling en såkalt folkebevegelse for redusert forbruk. En del sentrale SVere har stilt seg i spissen for

denne. Blant annet Trygve Bull. Uten å kalle en spade for en spade har bevegelsens leder Damman fått radio/avis og annen spalteplass i metervis for å utdype sin reaksjon på imperialismens herjinger. Hvilken vei denne bevegelsen går er ennå usikkert. Men er bevegelsen ærlig i sin kamp mot imperialismens ressursplyndringer må den også støtte lønnskravene i dette og kommende tariffoppgjør. På den måten kan bevegelsen være med å hindre i alle fall den norske og deler av den utenlandske monopolkapitalens plyndringer i Nordsjøen. Selv om bevegelsens perspektiver er globale kan vi bare håpe at de ikke overser den antiimperialistiske kampen den norske arbeiderklassen fører.

Arbeiderklassen i spissen for hele folkets kamp.

Det norske folkets interesser er truet av den oljepolitikken AP har lagt opp til. Den truer arbeidsplassene til flere hundretusen arbeidsfolk.

Hele industribransjer står i fare for å bli rasert. Jordbruket skal tvinges til å avgi arbeidskraft til oljeøkonomien. Konsekvensene er et spesialisert næringssliv med enda lavere selvforsyningsgrad. Et slikt framtidig Norge vil også bli sårbart overfor internasjonale kriser.

I denne kampen må arbeiderklassen ha ledelsen. Men å innromme denne ledelsen er ikke bare et teoretisk standpunkt.

Over halvparten av de investeringene som er planlagt innen industri, bergverk og kraftforsyning i Norge i 1974 skal gå til investeringer som har forbindelse med oljeeventyret.

Bak tallene over investeringene ligger prosjekter som Mongstadutbyggingen, Rafsnes-prosjektet og utallige borerigger som norsk shipping ønsker å bruke i Norsjøen. Konsekvensene av slike prosjekter kjenner vi nå etterhvert. De er forurensning for de plassene hvor gigantutbyggingen foregår og det er rasering av industrien og jordbruket omkring.

Investeringsplanene den norske monopolkapitalen nå gjennomfører er ikke resultat av noen offentlig diskusjon om hvordan den norske økonomien bør utvikle seg. Ikke desto mindre er det nettopp disse planene som bestemmer framtida for den norske økonomien.

Et godt lønnsoppgjør for den norske arbeiderklassen kan selvfølgelig ikke gi folket noen kontroll over økonomien, men et godt lønnsoppgjør i vår kunne ha bremsert på raseringsplanene monopolene har laget. Folket i Norge vil aldri få noen kontroll over oljeutbyggingen gjennom offentlige debatter. Bare gjennom kamp kan dette skje. I lønnsoppgjøret i vår gjorde SV knefall for AP-toppen. Dette knefallet vil få betydning ikke bare for utviklinga av reallønna, men også for folkets kamp på andre områder. De vil få betydning for bøndenes og fiskernes kamp mot nedlegging av primærnæringene, det vil få betydning for arbeiderklassen i de bransjer Kleppe har planlagt skal legges ned.

AP/SVs lønnskrav var alt for ynkelig til å bremse oljeinvesteringene. Den mobiliseringa disse partiene sto for var i tillegg helt uten perspektiver for den trusel oljeeventyret representerer.

Bare arbeiderklassen har styrke tilstrekkelig til å ta kampen opp mot monopolenes oljepolitikk. Vi håper at SV i framtida vil ønske at arbeiderklassen kan bruk denne styrken.

J. H.

Fotnoter:

1. Tallene er oppgitt fra statistisk sentralbyrå. Investeringene gjelder industri, bergverk og kraftforsyning.
2. 15,446 i utbetalt lønn er basert på beregninger foretatt av oss.
3. Kilde: »Aktuelle statistikker 102/74»

DNA-våpen

i oljepolitikken:

To eksempler

Regjeringa trenger en stram »inntektsfordelingspolitikk», kontroll med rammene for lønnsoppgjøra, og redskaper for å få investeringene til å flyte fritt til oljeindustrien. Skånlandutvalgets innstilling er ikke glemt. Kleppes plan for »deprivatisering» av bankvesenet kommer laglig.

Både Skånlandutvalgets innstilling, hvor det blir foreslått opprettet et pris- og inntektspolitisk råd, og DNA-regjeringas forslag om deprivatisering av bankene, kommer til å stå sentralt i gjennomføringen av det som ser ut til å bli norsk oljepolitikk. Ikke i den forstand at disse tiltakene er ledd i en samlet, bevisst strategi, – heller ikke i den betydning at en kan stanse eller forandre norsk oljepolitikk dersom en stanser deprivatiseringen av bankene og hindrer gjennomføringen av Skånlandutvalgets innstilling. Men fordi statens rolle i norsk oljepolitikk har kastet et nytt lys over nevnte forslag. Og fordi tiltakene vil kunne lette gjennomføringen av oljepolitikken.

I sjølve utgangspunktet skulle det ikke være vanskelig å se at dette vil være tilfelle. Det pris- og inntektspolitiske rådet skal holde arbeidernes lønninger nede slik at kapitalens totalinvesteringer blir høyest mulig. Deprivatiseringen skal sentralisere bank- og kredittvesenet, på denne måten blir det lettere å dirigere den nødvendige kapital til de voldsomme investeringene i oljesektoren. I denne artikkelen vil vi gå nærmere inn på de to forslagene for å svare på spørsmålet om hvilke interesser de vil tjene: folkets eller monopolkapitalens.

DEPRIVATISERING – ØKT MONOPOLISERING

Hva går så Kleppes forslag ut på? Det er et forsøk på å styrke det borgerlige statsapparatets styring av bankene og forsikringselskapene ved at det offentlige oppnevner et flertall i representantskapet og dermed får avgjørende innflytelse over styrevalget. Kleppe har gjort greie for forslaget i ei bok som heter »Bank og Kredittvesenet». For at ikke deprivatiseringa skal bli for dyr, er det meningen at bankene sjøl skal innløse sin aksjekapital, og dermed gå over fra aksjeselskap til stiftelser, – som er selveiende institusjoner.

I boka til Kleppe, som også er studie-materiale for AOF og Folkets Brevskole, har han trukke opp bakgrunnen for og hensikten med forslaget. I følge boka skal staten styre bankene på følgende måte:

»Forretningsbankene vil fremdeles bli uavhengige institusjoner som konkluderer med hverandre. Det vil ikke bli tale om innblanding i enkeltavgjørelser fra statens side. Vurderingen om bankstyrene faktisk følger en tilfredsstillende politikk eller ikke, vil skje ved representantskapets behandling av styrets beretning, og ved valg av styret.» (side 64)

Kleppe er også en varm talsmann for sammenslåing av banker, de norske bankene i dag er altfor små. Om sparebankene sier han:

»Også tallet på sparebanker har sunket i tiden etter krigen; fra vel 600 til 444 ved utgangen av 1972. Tallet går stadig nedover fordi sparebanker slåes sammen. Sparebankforeningen har i flere år stimulert til dette for å få mer slagkraftige enheter som kan yte alle de tjenester en moderne bank bør kunne utføre for sine kunder. En komite under Sparebankforeningen mente at tallet kunne reduseres til 60 - 80. I dag vil mange si at en en burde kunne gå enda lavere ned. Eksempelvis har de viktigste bankene i Aust-Agder fylke nylig gått

sammen til Aust-Agder Sparebank.» (s. 17).

Klarere er det vanskelig for en finansminister å uttale seg, sentraliseringa er ikke engang dekket over av et lag med vanlige sosialdemokratiske fraser.

Denne monopolisering og sentralisering av kredittvesenet passer godt sammen med den oljepolitikken som Kleppe sjøl har vært med på å legge opp, og med de behovene som den norske monopolkapitalen har for store investeringer i oljesektoren. *Innen anlegg-, og industri- og bergverksvirksomheten var investeringene i 1973 og 1974 på omlag 10 milliarder kroner. I begge disse årene ble halvparten av dette investert i aktivitet knyttet til oljesektoren, eller direkte i oljeindustrien.*

En ytterligere monopolisering av bankvesenet, med statlig styring vil sikre at det også i framtida vil bli slik. Investeringsraten er fra før av stor i Norge, kredittmarkedet må ordnes for å hindre kriser i økonomien. Staten griper derfor inn for å regulere konkurransen mellom bankene, jamfør det første sitatet ovenfor.

Ikke folkets, men monopolenes bank-system.

Denne politikken kommer på mange måter til å stå i direkte motsetning til store deler av folkets interesser. Både arbeidere bønder, fiskere og deler av borgerskapet sjøl blir rammet.

Når så store deler av kreditten skal brukes innen oljesektoren blir det mindre til husbygging og daghjemsplasser, mindre lån til jordbruk og fiske, og vanskeligere for en del utsatte næringer å sikre seg kreditt. For eksempel vil tekstil-, skotøy- og bekledningsindustrien bli rammet. Dette er heilt i tråd med regjeringens uttalte oljepolitikk: Store deler av den konkurranseutsatte industrien skal totalt raseres, det trengs vel ikke noen skotøyindustri i Norge nå lenger – vi har jo olja.

Deprivatiseringa vil på denne måten være et viktig redskap i hendene til staten og monopolene for å skyte fart i strukturrasjonaliseringa. Ei strukturrasjonalisering

som vil bli forsert på grunn av oljepolitikken.

Det går tydelig fram av Kleppes bok at det ikke er folkets, men monopolenes banksystem det legges opp til. De norske bank-monopolene må styrkes vis-a-vis de store utenlandske bankene som nå prøver å etablert seg i Norge. Derfor heter det hos Kleppe:

»Antallet banker vil og bør gå ned fordi selv de største norske bankene er forholdsvis små i internasjonal sammenheng. Forretningsbankene vil som særlig funksjon innenfor banksystemet få både store nasjonale oppgaver og kontakten med det internasjonale banksystem.» (side 65).

Der er ikke vanskelig å tenke seg hva Kleppe mener med »store nasjonale oppgaver» og kontakt med det internasjonale banksystem. Det er oljeinvesteringene han tenker på.

Hadde hensikten med deprivatisering vært å bedre vanlige folks økonomi, så kunne Kleppe begynt med å sette ned renten, slik at det ble billigere å låne penger. Kleppe har derimot nettopp hevet renten, og det er grunn til å tro at den ikke har stoppet, men er på veg oppover.

Det er heller ikke hensikten å gjøre det lettere på annen måte for arbeidsfolk i bygd og by å skaffe seg lån – for eksempel i utkant-Norge. Det er det motsatte som er Kleppes politikk. Småbankene er for urasjonelle og må legges ned, den moderne bankvirksomhet trenger store, og stadig større, enheter. Som vi så av sitatet tidligere så er idealet satt til en sparebank i hvert fylke. Mye rart går det an å kalle dette, sosialisme er det ikke.

Likevel vil mange hevde at sjøl om forslaget fører til sentralisering av norsk bankvesen, så føler monopolkapitalen tross alt sine interesser truet ved forslaget om deprivatisering.

Det er mulig at det subjektivt er en del motstand mot forslaget, bl.a. har Høyre aktivt bekjempet det. Men av flere grunner rokker forslaget på ingen måte ved

monopolenes makt, fordi det nettopp er monopolenes politikk som blir satt ut i livet. Den nevnte monopolisering innenfor bankvesenet i Norge er det nettopp bankforeningen som sjøl har tatt initiativet til. Staten griper nå inn aktivt for å påskynde utviklingen. På denne måten er det først og fremst de sterkeste grupperingene innen monopolborgerskapet som tjener på forslaget om deprivatisering.

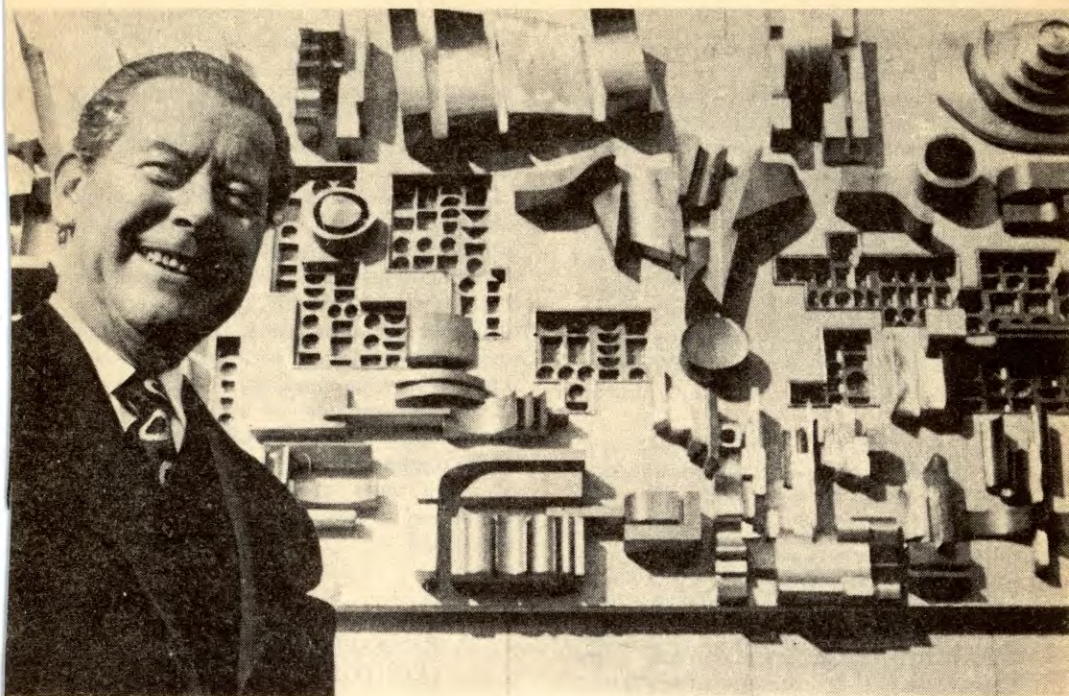
Det er også en voksende forståelse innenfor monopolborgerskapets rekker for at staten fører en politikk som de ikke trenger være redd for, men tvertimot oppmuntre og styrke. Således har selveste Bergersen rost Staten varmt i Dagbladet, og Norcem har i fullt alvor foreslått intimt samarbeid med staten.

Sosialismen i vanry

DNA-regjeringa framstiller forslaget sitt som en demokratisk og sosialistisk reform. SV er langt på veg enig, men mener at forslaget ikke går langt nok. Det er likevel grunn til å tro at de vil støtte forslaget fordi det er et »steg på veien» som det så vakkert heter. De borgerlige partiene, med Høyre i spissen kaller forslaget for sosialisme – og går mot det.

Vi mener å ha påvist at det først og fremst er de store monopolene som tjener på deprivatiseringa, og dette er ingen vei til sosialismen. Det er ikke en omvei engang, men en styrking av den borgerlige statens makt. Å framstille dette som sosialisme er å forkludre selve sosialismens ide, å bringe sosialismen i vanry. At borgerlige politikere gjør dette, er forståelig, at sosialister gjør det er mer tvilsomt. Derfor er det viktig å avsløre forslaget som det det er: en monopolisering og sentralisering av dimensjoner.

Vi er ikke prinsipielle motstandere av statsdrift under kapitalismen men mener at et hvert forslag må vurderes konkret, ut fra hvilke konsekvenser gjennomføringen av forslaget vil få for vanlige folk i landet. Det kan være nødvendig å minne om dette for å unngå misforståelser. Det konkrete forslaget om deprivatisering av

Banksjef Wiig foran nye utbyggingsplaner. Banksjefene fikk nettopp Kleppes velsignelse til å heve renta. Når den samme Kleppe vil ha deprivatisering skyldes heller ikke det noe ønske om å gå imot monopolenes politikk.

bankene vurderer vi som en styrking av statens makt og økt monopolisering. Arbeiderpartiets oljepolitikk styrker denne konklusjonen fordi motsetningene mellom folkets interesser og monopolkapitalens blir tydeligere. Det skulle derfor ikke være noen grunn for SVs representanter i Stortinget å stemme for deprivatiseringen når den kommer opp i Stortinget med det første.

SV ønsker egentlig »sosialisering»

Sosialistisk Valgforbund ønsker å gå lenger enn Arbeiderpartiet. Mens Kleppe tydelig sier at hensikten med forslaget ikke er å oppheve konkurransen mellom bankene, men bare å regulere den, — ønsker SV full sosialisering av bank- og kredittvesenet. Mens Kleppe aktivt går inn for sentraliseringen av bankene, har

SV knyttet parolen om sosialisering sammen med kravet om desentralisering av bankvirksomheten.

Jeg er enig med SV i at under sosialismen skal bankvesenet både sosialiseres og desentraliseres, det vil være en av forutsetningene for sosialismen. Jeg vil heller ikke *utelukke* at det også kan være riktig under kapitalismen å kreve at staten tar over bankene. En stor del av bankene er i dag under statlig kontroll: Postsparebanken, Husbanken, Kommunalbanken, Fiskarbanken og Lånekassen for utdanning er blant de viktigste. Mot SVs forslag har jeg imidlertid to alvorlige innvendinger.

For det første at denne statlige overtakelsen blir presentert som sosialisering: *Der er ikke slik at samfunnet blir »mer» sosialistisk jo større del av økonomien staten har kontroll over.* I Frankrike har staten gjennom lengre tid hatt kontroll over bankene, uten at landet har blitt sosialistisk av den grunn. Monopolkapitalen har på ingen måte blitt rokket i sine grunnvoller av den statlige overtakelsen. Det skaper dessuten illusjoner om vegen til sosialismen når så mye av propagandaden rettes mot » sosialisering av bank- og kredittvesenet»

For det andre vil SVs prinsipielle holdning være en direkte og indirekte støtte til Kleppes deprivatiseringsforslag. *Sjøl om Kleppe sitt forslag er aldri så galt, blir SV tvunget til å støtte det fordi partiet »egentlig» er for sosialisering av bankvesenet.* De makter ikke å analysere hvilke interesser forslaget vil tjene, men stemmer prinsipielt for det. Den konkrete analysen har blitt avløst av ønsketenkning.

SV ønsker sosialisering og desentralisering, men konsekvensene ved å støtte Arbeiderpartiets forslag blir styrking av monopolenes makt og økt sentralisering av bankvesenet. Sjøl om SV har store og prinsipielle motforestillinger mot Arbeiderpartiets oljepolitikk kommer de på denne måten til å lette gjennomføringen av den. Monopolkapitalen får økte mulig-

heter til å investere i oljesektoren. Konsekvensen har vi tidligere pekt på både i denne artikkelen og i de andre: Økt sentralisering og strukturrasjonalisering, rasing av utsatte næringer, og økt takt i nedbygging av jordbruk, skogbruk og fiske.

Det er uenighet på venstresida i norsk politikk om statsdrift under kapitalismen, både om de prinsipielle sidene ved denne virksomheten og i vurderingen av enkelte tiltak. Dette burde imidlertid ikke være til hinder for at vi samlet bekjemper det forslaget som Kleppe nå legger fram. Det skulle ikke være vanskelig å bli enige om at deprivatiseringen vil styrke monopolenes stilling, og lette gjennomføringen av DNAs oljepolitikk. Dette burde være hensyn som veier tyngre enn prinsipielle ønsker om sosialisering av bank- og kredittvesenet.

SKÅNLANDUTVALGETS – KLASSESAMARBEID OG KORPORATIVISERING

Kampen mot Skånlandutvalgets innstilling har pågått helt siden innstillinga ble offentliggjort. Viktigheten av å hindre at utvalgets forslag blir satt ut i livet, blir enda tydeligere dersom vi ser det heile i et »oljeperspektiv». De voldsomme investeringene som det legges opp til, forutsetter profittmaksimering på bekostning av arbeidsfolks lønninger. Utvalget støtter opp om, og bygger på denne politikken. Deres problem er å sørge for at arbeidsfolk likevel får en følelse av real-lønnsøkning.

Vi har i en annen artikkel i dette nummeret gjort nærmere greie for forholdet mellom investeringer og lønninger. Der er i monopolkapitalens interesser at lønningene holdes nede. Dersom Skånlandutvalgets innstilling makter dette med sine forslag, vil enorme summer kunne »frigis» i åra framover til investeringer i oljesektoren. Det pris- og inntektspolitiske rådet vil derfor være et mektig redskap i hendene til staten og monopo-

lene, også når det gjelder gjennomføringen av oljepolitikken.

I de siste årene har lønnsoppgjørene vært så dårlige at størstedelen av lønsmottakerne sitter igjen med mindre realdisponibel inntekt, enn året før. Skånlandutvalget innrømmer dette. Men søkelyset blir aldri rettet mot kapitalen og dens profitt. I stedet bruker utvalget filosofien om den »realøkonomiske rammen» til å splitte ulike grupper i folket opp mot hverandre. Arbeidere blir satt opp mot bønder, bønder mot pensjonister, pensjonister mot ungdom, . . . osv. Det lengste utvalget nærmer seg kapitalens enorme profitt, som bare øker fra år til år, er følgende utsagn: *»Forholdet mellom lønnsinntekt og eierinntekt vil måtte drøftes.»* Det finnes neppe noen formulering som er mindre forpliktende enn at noe *»vil måtte drøftes.»* Det hjelper ikke at utsagnet er gjengitt to ganger i innstillinga.

Det er god, gammel borgerlig økonomisk filosofi som blir presentert som vitenskap. Det er kjøpepresset som har skylda for prisstigningen. Arbeidernes, bondenes og pensjonistenes kjøpepress. Det er lønningene som presser prisene i været, og svaret er derfor enkelt: Tiltak må settes i verk slik at lønningene ikke øker så raskt som de har gjort. Problemet er bare at denne politikke allerede har vært ført ei stund, og har fått som konsekvens at de fleste av oss har fått mindre varer igjen for lønna. Det er her Skånlandutvalget setter inn med sine forslag som kan formuleres i følgende stikkord: Samarbeid, forpliktende samarbeid og korporativisering.

Klassesamarbeidet er på ingen måte noe nytt i Norge. Men i LOs 75 års jubileum skal dette samarbeidet utvides og settes i system. Det skal bli mer forpliktende enn før fordi staten skal delta i lønnsoppgjørene fra først til sist.

Rådet for pris- og inntektspolitikk.

Klassekampen skal avløses av klassesamarbeidet, og dette er det rådet for

pris- og inntektspolitikk skal ta seg av. Rådet er sammensatt på følgende måte: Staten, LO, NAF/Industriforbundet har alle tre representanter hver. I tillegg er Norges Bondelag, Norges Bonde- og Småbrukarlag, Norges Fiskarlag, Norges Handelsstands Forbund og NKL representert med et medlem hver.

For riktig å understreke statens rolle i dette rådet er det foreslått at en av statens representanter skal være formann, og at dette skal være et regjeringsmedlem.

Heile pris- og inntektspolitikken vil bli trukket opp i dette rådet, det er i sannhet tale om en samordning av oppgjørene. Derfor er ikke deltakelsen begrenset til LO/NAF, men også de andre organisasjonene som er nevnt ovenfor er representert. I realiteten betyr forslaget at det skal være slutt på de frie forhandlingene i arbeidslivet, og at streikeretten ytterligere blir begrenset. Nå skal det heile baseres på et forpliktende samarbeid mellom partene, hvor ingen må bryte den »realøkonomiske rammen». Ingen streiker må bli den tua som velter det store lasset. Slik formulerer utvalget sjøl sin politikk:

»Et samarbeid mellom myndighetene og organisasjonene om inntektsutviklingen vil forutsette både at myndighetene gis muligheter for å influere på de beslutninger som treffes av organisasjonene, og at disse på sin side kan gis innflytelse på beslutninger som treffes av Stortinget, i første rekke i visse sentrale budsjettpolitiske spørsmål.» (side 79).

Konturene av den korporative staten begynner å ta form. Staten vokser sammen med toppskiktet i organisasjonene til et flerhodet troll, som representerer de samme interessene, og som fører den samme politikken.

DNA og Skånlandutvalget

Der var den forrige regjeringa Bratteli som oppnevnte utvalget. Det var noe av det siste den fikk gjort før folkeavstemninga om EEC. Utvalget leverte innstillinga 22. juni 1973, da var Korvald statsminister. Fra ledende LO-hold ble innstil-

linga møtt med skepsis. Ikke fordi en var uenig i prinsippene, men fordi vi nå hadde fått ei borgerlig regjering. Reaksjonene på grunnplanet i fagbevegelsen var imidlertid sterke og entydige mot forslagene om å la et samarbeid i et statlig råd ta over heile lønnsforhandlingene. LO-ledelsen ble tvunget til å gå mot opprettelsen av et råd for pris- og inntektspolitikk.

Det er liten grunn til å tro på Aspengren. I en fjernsynsdiskusjon i mars 1974 uttalte han at LO stilte seg positivt til de andre forslagene i innstillinga. Det er det samme som å si at han er enig i politikken, men usikker på hvordan den skal settes ut i livet uten at LO-ledelsen blir avslørt. Dette skulle være et velkjent problem for sosialdemokratene. Denne gangen blir det imidlertid spesielt vanskelig for Aspengren. LO har deltatt i Skånlandutvalgets arbeid – uten å dissentere på noe punkt.

Aspengren uttalte på Youngstorget 1. mai at staten også i framtida måtte spille den viktige rollen ved lønnsoppgjørene som den hadde gjort i år. Dette ble sagt etter at jern- og metallarbeiderne med knapt flertall hadde vedtatt det værste lønnsoppgjøret siden krigen. For å få forslaget vedtatt hadde Kleppe grepet inn i lønnsoppgjøret med sin «pakke», – og på en anskuelig måte fortalt oss hvordan lønnsoppgjørene skal gjennomføres dersom Skånlandutvalgets innstilling blir satt ut i livet.

Staten skal gripe direkte inn i lønnsoppgjøret med tiltak, eller løfter om tiltak slik som subsidier, skattelette og minsket offentlig forbruk. I år ble skattelettelsene

dessuten knyttet til forhåpninger om framtidige oljeinntekter. På denne måten prøver Kleppe å knytte lønnsoppgjøret til en relativ høy utvinningstakt av nordsjøoljen.

Staten deltok aktivt i gjennomføringen av årets lønnsoppgjør. På den måten skulle arbeidsfolk fortelles at det ikke var kapitalistene en skulle rette kravet mot – det var staten som skulle ordne opp. Lønnsoppgjøret ble redusert til et skatteoppgjør og monopolkapitalen kunne juble fordi profitten var sikret. De store investeringene på milliarder av kroner i oljeeventyret kan fortsette med uforminsket kraft.

Resultatet ble imidlertid mindre penger til fellesforbruket, til helse- og sosialtiltak, til utbygging av kommunikasjonene, til utdanning osv. De ulike gruppene i folket skal settes opp mot hverandre, i steden for samlet å bekjempe monopolkapitalen.

Vi vil ikke påstå at Skånlandutvalget bevisst har lagt opp sine forslag for å tjene statens og monopolenes oljepolitikk. Men det skulle være klart at det pris- og inntektspolitiske rådet vil lette gjennomføringen av oljepolitikken. Det vil være et mektig og farlig redskap som vil brukes mot arbeidernes rettferdige lønnskrav. Vårt svar må være, her som ellers: *Bekjemp classesamarbeidet og Gjenreis LO som en kamporganisasjon*. Disse parolene har i høyeste grad gyldighet også i kampen mot den oljepolitikken som DNA-regjeringa har lagt opp til.

Kommentar

SV- etter landskonferansen

Det har vore landskonferanse i Sosialistisk Valforbund. Partane i forbundet vart samde om ein tidsplan for samling i eitt parti. SV har dermed kome over dei største organisatoriske problema sine. Men kva med politikken? Har dei løyst nokre problem der?

20. - 21. april held Sosialistisk Valforbund landskonferanse for å gjera vedtak om når dei skal samla SV til eit parti.

I tida like før konferansen kunne det sjå ut som NKP og SF køyrde i kollisjonskurs her. Orientering kravde partisamling før kommunevalet 1975 og gav store oppslag til intervju med partilause som kravde det same.

Friheten svara på dette, venleg men fast, og kravde tolsemd. Dei hadde landsmøtemeldinga til Reidar T. Larsen å stå seg på. Der sa han:

»Vi bør unngå faste tidsrammer, fordi de i stedet for å fremme en hurtig sammensmelting, kan komme til å fremme en hurtig utvikling til avskallinger og ny splittelse.» (Sjå NKP-bladet Verden og Vi 1/74.)

Dei unngjekk kollisjon ved at den minste veik for den største. NKP nøydde seg med ein »angrefrist» med »formell returrett», som det heitte i leiaren i Orientering

etterpå (nr. 16/74). SV-partiet skal skipast innan 15. mars neste år. Men dei gamle partia skal få tid heilt fram til ein gong i 1976 til å pakka saman for godt.

Om »angrefristen» og kva den har å seia, fortel leiaren i Orientering dette: »Det er særlig NKP som har villet ha en slik angrefrist. Men ingen innenfor SV tror i dag at den får noen praktisk betydning.» »I praksis vil ingen hverken ønske eller ha råd til å bryte ut av det partiet som da er i full virksomhet. Det ville i så fall bare få negative virkninger for utbryteren selv i form av isolasjon og politisk selvmord.» (Orientering 16/74.)

PLAN I TRE FASAR

Landskonferansen sette opp tre fasar i samlingsplanen. Den første går frå konferansen og fram til nyåret 1975. Her skal dei velja landsstyre, og dei som vil vera både i SV og i partia må betala medlemspengar dobbelt opp. Når landsstyret er valt, skal dei einskilde partia ikkje lenger

ha vetorett, slik dei no har. Dei må noya seg med å klaga saker til landsstyret.

Førebuinga til kommunevalet byrjar også i lokallaga i denne fasen. Nominasjonane tar til – i SV-laga – i andre fasen, som går frå 1. januar til 15. mars 1975: skipingskongressen. Valkampen (som kjem i siste fasen) skal »brukes til organisasjonsutbygging for partiet. De valgte representantene danner grupper som representerer det nye partiet», heiter det i punkt 19 i vedtaket. *Vil dette seia at SV alt no utelukkar samarbeid ved valet med andre parti i kommunane, og at dei ikkje har tanke for å ta del i valfrontar på konkrete saker der slikt skulle trengst.*

I denne fasen skal utkast til arbeidsprogram og aksjonsprogram og ut til førehaving i laga.

Samlingskongressen skal vedta program og vedtekter for partiet, velja leiande organ slik landsstyret kjem fram til, og freista å få til ei ordning med sams SV-avis føre kommunevalet.

Den tredje fasen går frå kongressen og ut 1976. Då har det nye SV-partiet teke over alle oppgåver som høyrer til eit parti. For dei gamle partia står det berre att å leggja arbeidet ned innan fristen, og gje det som måtte vera att av midlar og eigedom over til det nye partiet. Det skal ha første landsmøtet sitt same året.

KVAR GÅR SV?

Med det som hende på kongressen, er det så visst det kan verta at partisamlinga går i hamn. Det skal så pass mykje til no at nokon bryt ut, at SF-arane endeleg kan sleppe det dobbeltarbeidet dei har hatt med å få i gang verksemda i SV-laga og samstundes halde SF-laga vernebudde i tilfelle brot sentralt. *Dei som har arbeidd for eitt parti har vunne ein siger, og det må vera rett å seia at SV har styrkt seg organisatorisk gjennom det som hende på landskonferansen.*

Mange medlemmer gler seg til at den byråkratiske og tungroddede organisasjons-

Kalheim og Aspengren på Youngstorget 1. mai. SV ofret kampdagen for samarbeid med DNA-toppen.

formen skal bli avløyst av ein meir einfelt og demokratisk organisasjon. Dei meiner at veikskapane til SV har hatt rot i slike feil. Dei ventar at arbeidet no skal bli meir effektivt og at ein skal byrja å sjå resultatane av den nye krafta i arbeidarrørsla som stortingsvalet varsla om.

Men er det no visst at det er her veikskapen ligg? Kva med politikken SV vil følgja? Kva veg vil det nye partiet velja i den daglege kampen, og i kampen for å frigjera arbeidarklassen og folket i Norge? Det må vera det avgjerande. Og her må vi seia dette: *Om SV har hatt framgang med å løysa dei organisatoriske problema sine, har dei mindre å kyta av her. I tida etter stortingsvalet har SV som heilskap i sak etter sak valt ein taktikk som ligg til høgre for den politikken vi trudde var mest sjølvstendig for heile venstresida for kort tid sidan.* Denne høgredreidde taktikken samlar seg i to hovudsaker. Den eine er ei line for taktiske alliansar og våpenkvile med høgresosialdemokratiet, på Stortinget, i fagrørsla og i solidaritetsarbeidet. Det andre er ein blanding av nøytralitet og forsvar andsynes den indre og ytre politikken til dei nye tsarane i Kreml.

Framtida til SV vert avgjort av om denne taktikken får utvikla seg og blir til strategi, eller om partiet vel å stø arbeidarene og kjempa sjølvstendig for dei.

BRATTELI OG ASPENGREN – PÅ VILLSTIG I EEC-STRIDEN?

For knapt to år sidan vann det norske folket den største striden det har kjempa i alle fall i etterkrigstida. Det hindra at Noreg vart selt ut til EEC. I denne tida hopa det seg opp prov på prov om at leiinga i DNA og toppen i LO stod fullt ut og utan reservasjon på fienden si side. Dei stod aleine saman med Høgre og Seip mot folket for å tena imperialismen si sak.

Dei var ikkje eit etterslep til monopolkapitalen ein gong, dei gjekk i brodden med lygner og trugsmål for å få den viktigaste krafta i striden, arbeidarklassen, til å følgja pipene til imperialismen.

Dei gjekk på med omframkongress i LO, betalte korttidssekretærar, forbod mot neifolk som innleiarar på fagforenings- og samorgmøte, Bratteli sitt »Stem ja, elles går eg», reknestykke frå Kleppe om at kvar huslyd ville tapa 2000 kroner året om Noreg ikkje kom med, skremslar om tapte arbeidsplassar for titusenvis av arbeidrarar osv. Vi har vel ikkje gløymt dette?

I staden for å vinna på det, tende dei ein harme i arbeidarklassen som fekk mange av dei som hadde hatt den største trunad til DNA i årevis.

Kvifor valde DNA-leiarane denne kursen? Var det fordi dei var byråkratar som gløymde å sjå etter kva arbeidarene meinte om saka? Var det slik at dei slumpa til å velja feil kurs?

Då hadde det vore god tid til å snu dei to åra. Det er vanvet å tru dei er arbeidarleiarar som har kome på villstig. Dei var på same faste kursen i denne striden som dei har vore heilt sidan god tid føre krigen. Dei losa Noreg inn i NATO i 1949. Dei har gjort alt dei kunne for å ta frå arbeidarklassen streikeretten. Kvar gong det har kome opp streikar likevel, har dei trådd fram som streikebrytarar. Dei er ein pest i fagrørsla, som år for år har truga med å køyva all kampvilje og alt demokrati. Dei ser på bønder og fiskarar som ein reservearme som må vekk frå garden og båten snøggare enn monopola kan setja dei på lønsarbeid.

Når dei ikkje vann å få lagt Noreg ned med D-mark, vil dei no gjera det med oljemilliardar. Dei stør imperialistisk kapitaleksport frå norske monopol, og sel norsk stateigedom til imperialismen.

Kan det vera nokon tvil: *Dei er borgarlege politikarar av dei fremste og har knytt lagnaden sin til monopolkapitalen sitt diktatur i eitt og alt. Skal arbeidsfolk vinna fram med nokon av krava sine i dag, må det vera i kamp mot dei. Skal arbeidarklassen vinna kampen for sosialismen, må desse feiest ut or arbeidarrørsla.*

KAMP MOT DNA/LO-TOPPEN – EIN PEIKELEIK?

»Det er i dag en betydelig radikalisme i fagbevegelsen som må meisles ut i konkret politikk. Det nytter ikke i denne situasjonen å peke på sosialdemokratiet og rope skjellsord om at de er hovedfienden.» Slik verjar Finn Gustavsen taktikken SV har valt å følgja på Stortinget i eit intervju i Orientering (nr. 16). »Særlig er presset fra arbeidsplassene viktig når vi skal påvirke Arbeiderpartiet,» sier han. Og på arbeidsplassene har han høyrte kravet: »Samarbeid – ikke ri kjepphester! Skaff de fagorganiserte resultater.»

På talarstolen 1. mai talte Ragnar Kalheim etter Tor Aspengren og oppmoda alle om å halda i minnet »at fienden står til høyre, nasjonalt og internasjonalt». Det kunne berre tolkast i ei lei: Det skulle vera ei oppmoding til Aspengren og hans menn om å la vera å gå på SV. Det var ein lovnad til dei om at SV ikkje ville ropa »skjellsord» og peika ut LO- og DNA-leiinga som »hovedfiende».

Det er demagogi av Gustavsen å hevda at ein politikk mot DNA/LO-leiinga er det same å driva peikeleik og ropa tome skjellsord. I dei aller fleste sakene er det berre om å gjera å halda fast på dei krava frå arbeidarklassen og folket elles som SV har plikta seg til å stø: Momsen vekk frå maten, Sjølvbestemt abort no, Nei til gymnaslova, Godta den forebels revolusjonsregjeringa i Sør-Vietnam, NATO ut av Noreg. Verj reallønna i tariffoppgjeret, Bruk oljemilliardane til framsteg i Noreg.

DNA/LO-toppene går mot desse krava, og alle andre viktige arbeidarkrav. Det skulle vera ei glede og ein plikt for han og andre i SV å peika på dette og føra kamp mot dei for det.

Det finst utan tvil folk på arbeidsplassane – og andre stader – som meiner at det går å vinna resultat for dei fagorganiserte ved å samarbeida med DNA og ikkje ri »kjepphestar». Kva anna er det valresultata dei seinaste 50 åra har synt om ikkje det? Folk røystar tilmed på

DNA i hundretusental fordi dei meiner det kan vera til hjelp. Det vert ikkje rettare om fleirtalet gjer det. Og parolen »samarbeid med DNA» vert ikkje rett den heller, om mange fremjer han.

Det finst ingen røymsler for at noko parti har vunne framgang for arbeidarklassen ved denne kursen. Det fører tvert om som ei lov til at partia gjev etter i kampen for arbeidarkrava. Dei vert meir og meir halvhjarta i arbeidet for å reisa massane til strid og å organisera striden. Og dei tek til å reisa kampen mot dei som vil skapa einskap i folket for klasseinteressene, i staden for å spikra klassesvikarar til skampælen. Dette kallar vi opportunisme.

Det er ikkje omsynet til nivået i massane som tvingar fram denne snunaden. Ingen parti har noko å tapa på å gå mot straumen ei tid om dei samstundes syner gjennomført vilje til å kjempa for klassekrava. Snunaden kjem som ein følgje av at dei må stri for å halda våpenkvile med høgresosialdemokratiet. Praksis syner at dette er våpenkvile med borgarskapet mot arbeidarklassen. Det kallar vi klassesvik.

SKAL SAMARBEIDSTAKTIKKEN BLI STRATEGI FOR SV?

Den debattboka Oktober forlag har gjeve ut i vår – »Hvor går SV? Reform eller revolusjon?» – dokumenterer at SV har gjeve seg ut på ein slik veg. Vi oppmodar folk til å studera og diskutera det som står der. Boka seier at det ikkje er for visst at dette vert hovudlina SV vil følgja i all framtid. Ho peikar på at det finnst fleire straumar i SV, også ein venstretraum. Men veikskapen ved den straumen er at han ikkje syner nokon vilje til strid. Dei tar alt høgrefløyen gjer med stor tolsemd, som dei gjorde då Fagleg Utval i SV kuppja gjennom samarbeid med DNA i Oslo 1. mai.

Sume av dei slår seg til tols med resultat »på det teoretiske feltet», og kyter av at dei har fått einskap om ei »marxistisk plattform» for partiet.

Denne plattformen vart godkjend av

landskonferansen, og skal sendast ut til førehaving i laga om ikkje så lenge. Det står nok mykje om imperialism, kapitalisme, klassar og sosialisme der, men på dei avgjerande punkta som set skilje mellom ein revolusjonær politikk og hardbarka opportunistisme er det opportunisten som går av med sigeren.

Om Arbeiderpartiet heiter det:

»I dag er det sosialdemokratiske apparatet et stabiliserende og bærende element for kapitalismen i Norge. Men DNA er fortsatt et arbeiderparti med oppslutning fra arbeidsfolk i by og bygd med interesser som står i motstrid til monopolkapitalens og borgerskapets interesser. Derfor går det også inn for enkelte tiltak som tjener det arbeidende folket og strider mot kapitalens erklærte ønsker.» (Kap II, pkt. 22 - 23)

Det heiter vidare at ein politikk som vil avskaffa kapitalismen må bryte med den sosialdemokratiske politikken. *Likefullt opnar dette for ei hovudline andsynes DNA som frå topp til botn reknar folka der som ein del av fronten som kan samlast mot monopolkapitalen.*

INN I REGJERING MED DNA?

Såleis reknast dei og til dei kraftene som kan danne grunnlaget for den »anti-monopolistiske demokratiske folke-regjeringa» som er steget på vegen til sosialismen for NKP (sjå »Hvor går SV», s. 52 - 56).

Om ei slik folkeregjering heiter det i plattformframlegget:

»Denne makten (som skal til for at SV vil »ta regjeringsansvar» forutsetter at kapitalismens makt svekkes gjennom et målbevisst og handlekraftig folkeflertall.» »En slik regjering kan bli et viktig redskap for å bryte kapitalistklassens makt og i stedet erstatte den med et sosialistisk demokrati.» (Kap. III, pkt. 13.)

Dette dukar for regjeringssamarbeid med DNA berre SV får noko meir framgang, og DNA går noko meir attende. Kan henda vil dei og krevja at DNA skal ta fram litt av det gamle sosialistiske munn-

Debattebok fra Oktober. Om SVs praksis fra stortingsvalget til februar/mars 1974. Om SF og NKPs syn på marxismen. 132 sider. Pris 16. kr.

sværet for å få hjelp til å halda seg oppe. Sjå på det danske revisjonistpartiet no, sjå på revisjonistane i Frankrike. Det er nett slik dei set denne lina ut i livet. *Det er ikkje ein målmedveten og handlekraftig arbeidarklasse dei set opp som vilkår for å gå med i regjering. Det er ikkje noko anna enn eit høgresosialdemokrati som er villig til samarbeid.* (Ta fram att Klassekampen nr. 18 i år, eller sjå artikkelen i Røde Fane 3/73 om venstre-unionen i Frankrike.)

REVOLUSJONÆR REFORMISME?

Eit tilskuv til å følgja ei slik line finn ein og i avsnittet om reformar. (Kap. III, pkt. 17.) Både her og i stykket om sosialdemokratiet heiter det at det ikkje går å avskaffa kapitalismen med reformar steg for steg. Revolusjonære sosialistar er

ikkje imot reformar, det er ikkje der skiljet går mellom dei og sosialdemokratane, seier dei. Dei innser » at det før eller seinere vil finne sted en endelig styrkeprøve mellom klassene» – »en revolusjon». Men reformar har som mål »å styrke arbeiderklassens makt og posisjon og avsvække kapitalistklassen», dvs. å leia »til en situasjon da overgangen til sosialismen blir mulig».

Det er rett at revolusjonære ikkje er imot reformar. Det er til ein viss grad og rett som det heiter at reformane ikkje berre skal »avhjelpe umiddelbar nød for å gjøre det mer levelig for arbeidarklassen under sosialismen». Det er viktig nok. Ein sunn og sterk arbeidarklasse er betre rusta til striden for sosialismen enn ein som er utarma og fysisk nedbroten. Vi vil kjempa for alle slike reformar.

Vi ser på sjølve kampen klassen fører for slike og andre betringar som ein god ting, fordi han styrkjer sjølvmedvetet i klassen og gjev han røymsler han må ha for å kunna føra kampen for å frigjera seg heilt.

Plattformframlegget gjev rom for dette synet. *Men det set og fram dei stegvise reformane som s t r a t e g i. Det får det til å sjå ut som dei kan svekka makta til hersarklassen bit for bit og skapa ei slagveksande arbeidarmakt ved sida av diktaturet borgarskapen har over det økonomiske livet og staten.*

Dette er pensla meir ut i prinsippogrammet til NKP og er blind ønsketanking kocht ihop av revisjonistar som Togliatti, Gorz – og Bresjnev. Ingen stad kan ein visa til at noko slikt har hendt. Ingenting ved dei måla desse revisjonistane har stilt fram tyder på at dei vil få noko slikt til. Dei framstøyta Togliatti i Italia og venstreunionen i Frankrike har å syna for seg, viser at reformkrava dei stiller fram til overmål anten er på sida av dei krava arbeidarklassen fremjer, eller så langt etter at dei berre tener til å avleida kampkrafta i klassen.

Revolusjonære skal reisa arbeidarklassen til strid mot versning av levekår og

politiske tilhøve, og for betringar der det går. Men dei må heile tida halda fram dei røymslene som ligg i heile kampsoga til klassen: at staten er borgarskapet sin stat så lenge kapitalismen ikkje er knust, og at denne staten når som helst kan setjast inn med fullt velde mot dei og når som helst kan nyttast til å kaste om alle dei vinningane dei har stridd seg fram til.

Om programmet skal kunna verta marxistisk og det nye partiet skal verta trygt mot opportuniste må desse punkta ut, eller skrivast om slik at dei ikkje vert reiskapar i hendene på folk som vil gjera SV til eit gjennom sosialdemokratisk parti. Det må mellom mykje anna og inn noko om kvifor det trengst ein einskapsfront. Omgrepet er ikkje ein gong nemnt.

Punktet om Sovjet skal vi denne gongen nøya oss med å herma. I neste nummer skal vi ta opp vårt syn på den indre og ytre politikken til leiarane i Sovjet-staten som hovudtema. Kritikken av SV på dette punktet får stå ut til då. – Plattformframlegget (Kap. IV, pkt. 4) seier dette:

»Men de vanskelige forhold som det nye samfunnet (Sovjetstaten) ble skapt og utviklet under, muliggjorde den såkalte Stalin-perioden, med alvorlige brudd på grunnleggende sosialistiske prinsipper.

Den senere utvikling i Sovjetunionen og de andre land som har gjennomført en sosialistisk revolusjon representerer store forandringer i forhold til denne perioden. Men byråkratiet har fortsatt stor makt og selv om folkene i disse land er sikret rettigheter som bare er mulig å oppnå etter en sosialistisk revolusjon, mangler det fortsatt etter vår oppfatning rettigheter som sosialister i Norge alltid har kjempet for og vil bygge videre på i arbeidet for sosialismen her i landet.»

K.J.

Kjell Pettersen:

Arbeidere

om

LO

Det jubileres i pampenes hus.
Klasseforræderiet skal feires.
Samarbeidsmennene holder feite taler
om seg sjøl.
LO er 75 år.

»Med LO i kamp for et bedre samfunn.»
Slik lyder pampenes floskel.
Hvilken kamp taler de om?
Hvilket samfunn?
Ikke har vi sett kampen.
Ikke er samfunnet vårt.

Vi stod i fabrikkhallens gass og røyk.
Svette, pusten gikk tungt.
Vi samtalte om LO-pamper.
Om klasseforræderi.
Kontingenten skulle økes.

Forslag blei fremmet:
»Send dem til Bjørnøya.»
»Send dem på grøftegraving.»
»Gi dem deres egen medisin.»
»Gi dem UMS.»
»Proletær juling vil banke samarbeidstanker
ut av deres hoder.»
Forslagene var mange.

LO er 75.
Tradisjon i klasseforræderi.
Vår kamporganisasjon blei omgjort.
Det går i forsikring, Landsbank og Jahr.
Vi vender oss bort i avsky.
Deres tid er på hell
Vi skal gjenreise LO.
Samarbeidsprotokoller skal flakse
over Youngstorget.
Borgerskapet skal få vite hva kamp er.
Kamerater: Gjenreis LO til kamp.

For ei riktig linje i kvinnekampen

Feminisme og kvinnefrigjøring

»Den proletære linja for kvinnekamp står i motsetnad til ein borgarleg linje som feminismen,» hevda vi i førre nummeret av Røde Fane, der vegar og mål for kvinnekampen var hovudoppslaget. I ein annan artikkel vårt det slått til lyd for at vi må læra å kjenna dei feministiske og dei proletære teoriane for kvinnekampen å kjenna innanfrå, for å greia å skjelna dei frå kvarandre.

Her drøfter vi teoriane til to svært ulike feministar. Vi syner kva dei har sams og kor dei skiljer seg frå det synet som følgjer av marxismen.

Det rår stor uklarheit om hva feminisme er. Dette er bakgrunnen for at denne artikkelen er blitt skrevet. For å unngå misforståelser, og dermed få debatten rettet inn på områder som kan bringe oss videre i kvinnekampen, må vi klargjøre en del ting.

Først hvordan »feminisme» blir brukt. Kampen mot kvinneundertrykking har etter kapitalismens gjennombrudd tradisjonelt vært delt i to hovedretninger: En proletær med utgangspunkt i proletarkvinnenes krav og kamp. Og en feministisk, med utgangspunkt i middelklasse-

kvinnenes krav, en borgerlig bevegelse målrettet mot kvinnenes likestilling med mannen.

Vi bruker her feminisme på den tradisjonelle måten, om den borgerlige kvinnekampen.

For det andre, artikkelen har ikke som mål å analysere hvordan feministisk teori kommer til uttrykk i kvinnebevegelsen i dag. Den tar heller ikke opp feministiske arbeidsformer. (Her kan vi kanskje først og framst trekke lærdommer.)

Artikkelen tar sikte på å analysere det teoretiske grunnlaget for feminismen og setter det opp mot det teoretiske grunnlaget for den proletære kvinnekampen.

Vi tar for oss to bøker som begge representerer feministiske ideer. Den ene er norsk, Margrete Bonnevis: »Fra mannssamfunn til menneskesamfunn.»

Den har hatt stor betydning for kvinnesak i Norge, ved å peke på at kvinner ikke har fulle rettigheter i samfunnet.

Den andre boka er Shulamith Firestone: »Kjønnenes dialektikk.» Firestone er en revolusjonær feminist som skriver om nødvendigheten av en kjønnsrevolusjon, som omfatter den sosialistiske revolusjonen, men som hun hevder går mye lenger. Hun er en representant for den radikale feministbevegelsen.

Gangen i artikkelen er slik: Først en analyse av årsakene til kvinneundertrykking, deretter de viktigste uttrykkene for kvinneundertrykking og til slutt hvilke mål og metoder som er nødvendig i kvinnekampen.

Sitatene er, der det ikke står noe annet, hentet fra de to bøkene.

1. Om årsakene til kvinneundertrykking

Margrete Bonnevi: Skjev kulturutvikling på bekostning av det kvinnelige element.

Det kan være vanskelig å trekke ut av Bonnevis bok hva hun ser som årsak til kvinneundertrykking. Hun slår fast:

»Vår kultur lider av en fundamental skjevhet. Den består i at samfunnet utelukkende er bygd på den mannlige halvdel av menneskene.» (s. 9).

Det er likevel mulig å finne en linje i hva hun ser som årsaksammenheng.

»Mannen har i kulturlivet *fremtvinget* at hans kjønn får utfolde seg alene, på det annet kjønns bekostning. Det ene kjønn har *fått gjennomført* at det andre kjønn ikke skal ha anledning til å få like gode utviklingsmuligheter, like gode vilkår for tilfredstillelse av sine medfødte behov som seg selv.» (s. 12).

Hvordan mannen har kunnet gjøre dette, kommer hun nærmere inn på: »Vi kommer tilbake til den forskjell av fundamental art som består mellom mann og kvinne, den at det er kvinnen som i 9 mnd. nærer barnet under sitt bryst

og siden føder og ammer det, mens mannens medvirkning i selve forplantningen er minimal.»(s. 18)

Videre:

»helt fra vår kulturs barndom har mannen gitt etter for fristelsen til å la kvinnen svi for at hun spiller den største rollen ved fornyelsen av slekten. Han har skaffet seg kompensasjon for sin mindreverdfølelse på dette punktet ved å baste og binde henne til hennes oppgave i forplantningens tjeneste, samtidig som han har knyttet den uløslig sammen med husarbeid.» (s. 20).

»Det er denne ulike livsform, denne bestemte rollefordeling som, trass i den formelle og legale likestilling kvinnen har fått i de siste par generasjoner, fremdeles sikrer mannen hans ubetingede dominans.»(s. 21).

Her tar vi kort med hvordan hun ser på forholdet mellom kvinneundertrykking og annen undertrykking.

»Mannens dominerende stilling i hjemmet og den mangel på samvittighet som autoriteten har kunnet utøves med, har gitt ham et godt utgangs-

punkt og fotfeste for hans undertrykkelse av andre folk og raser.» (s. 18).

Vi oppsummerer Bonnevie:

Vår kultur bygger på en fundamental skjevhet, mannskjønnets dominans. Den fundamentale forskjellen på kjønnene er den biologiske, kvinner føder barn. Dette har mannen brukt til å undertrykke kvinnen, ved å binde henne til arbeidsoppgavene i hjemmet med barn og husarbeid. Denne livsformen legger grunnlaget for mannens autoritet, som fører til undertrykking også av andre folk og raser.

Det er to ting vi må legge spesielt merke til: Bonnevie leter etter årsakene til kvinnes undertrykte stilling i forholdet mellom kvinne og mann i kjønnsforskjellene. I dette forholdet finner hun også roten til undertrykkelse og krig. Hun ser altså den biologiske forskjellen mellom mann og kvinne som en allment overordnet motsigelse i historien. Bonnevie ser bort fra eiendomsforhold og produksjonsforhold som drivkrefter og forklaring både av historia og forholdene i dag.

Det er de psykologiske uttrykkene for kjønnsmotsigelsen som er den viktigste drivkraften i historia. Dette kan forklares ut fra hvordan Bonnevie plasserer seg selv i det politiske bildet. Hun er en reformistisk kvinnesakskvinne: For henne finnes ikke kapitalisme og klasseundertrykking i Norge. Norge er et demokratisk-humanistisk land, – med begrensning: Kvinnes fulle menneskerett er ikke virkliggjort. (s. 174).

Hennes historiesyn er ren borgerlig idealisme.

S.Firestone: Den historiske materialismen går ikke dypt nok.

Der er annerledes med Firestone. Hun tar utgangspunkt i Engels' analyser, som hun hevder er et viktig arbeid, men hun sier videre:

»Det ville være galt å forsøke å forklare kvinnes undertrykkelse ut fra denne rent økonomiske tolkningen. Analysen av klassene er et praktfullt

Margarete Bonnevie (1884 – 1970). Norsk kvinnesakskvinne og politiker for Venstre. Formann i Norsk Kvinnesaksforening 1936 – 46. Boka vi omtaler her, »Fra mannsamfunn til menneskesamfunn», kom i 1956.

arbeid, men begrenset. Selv om den er korrekt i lineær forstand går den ikke dypt nok. Det finnes et underliggende, helt seksuelt plan i den historiske dialektikk som Engels til tider vagt oppfatter, men fordi han bare kan se seksualitet i lys av økonomi, og reduserer alt til dette, er han ute av stand til å vurdere den i sin egen rett.»(s. 12).

Hun forkaster ikke Marx og Engels, de er bare ikke gode nok:

»Vi kan forsøke å utvikle et materialistisk historiesyn basert på kjønn.» (s. 14).

Videre:

»La oss først forsøke å utforme en analyse der biologien – forplantningen – ligger til grunn for dualismen. Den umiddelbare forestilling hos menigmann om at ulikheten som skillet mellom kjønnene skaper, er naturlig, er kanskje velbegrunnet. Vi behøver ikke straks å søke utover dette. I motsetning til det økonomiske klasse skillet, har kjønnsskillet direkte opprinnelse i en biologisk realitet. Menn og kvinner ble skapt forskjellig, og fikk ikke de samme fordeler. Selv om denne forskjellen i seg selv ikke nødvendigvis gjør utviklingen av et klassesystem – der en gruppe har makt over en annen – gjorde resultatet av disse forskjellene – forplantningen – det. Den biologiske familie er en gitt, ulik fordeling av makt. Behovet for makt som fører til klasser, stammer fra den psykoseksuelle utvikling hos hvert enkelt individ i overensstemmelse med denne grunnleggende mangelen på balanse.» (s. 15 og 16).

Vi ser at biologiske forskjeller og den biologiske familien er grunnelementer i Firestones analyse. Den biologiske familien har eksistert gjennom alle tider. Vi tar med (noe forkortet) det Firestone ser som grunnleggende kjennetegn ved den biologiske familie:

1. kvinner er prisgitt sin biologi, og er derfor blitt gjort avhengig av menn for å overleve.
2. Spebarn er avhengig av voksne for å overleve.
3. Avhengighets-forholdet mellom mor/

barn har alltid eksistert i en eller annen form. Dette har formet personligheten hos kvinner og spebarn.

4. Den naturlige forskjellen mellom kjønnene når det gjelder forplantning førte direkte til den første arbeidsdeling som ligger til grunn for klasse-skillene, og også bidro til utviklingen av kastesystemet.(s. 16).

Vi oppsummerer Firestone:

Den grunnleggende kjønnsforskjellen, at kvinner føder barn, og eksistensen av den biologiske familie, fører til at kvinner og barn er avhengige av mannen og arbeidet fordeles ulikt. Denne biologiske familiestrukturen fører til mannens makt over kvinnen. Mannen utvikler et maktbehov. Det er grunnlaget for klassesdeling. Altså, Firestone mener at kvinneundertrykking og klasseundertrykking har sin basis i biologien. Ut fra den biologiske familien som kjerne, utvikles hos mannen et m a k t b e h o v . Dette er grunnlaget for all undertrykking overhodet.

Er biologien årsak til undertrykking?

Først kort om Firestones syn på den »biologiske familien». Hun river den løs fra alle andre forhold i samfunnet og finner trekk ved den som alltid har eksistert. Dette er et lite holdbart utgangspunkt for en historisk analyse. Hvis en analyse av familien skal gi noen forståelse av kvinnenes samfunnsmessige stilling, må en kunne skille mellom selve forplantningsfunksjonen og familien som en sosial institusjon som *forandrer* seg sammen med grunnleggende endringer av produksjonsforholdene. La oss se på avhengighets-forholdet. Den avhengigheten som eksisterte i svært tidlige og primitive samfunn var gjensidig. Alle var avhengig av hverandre og kollektivet, skulle samfunnet fortsette å eksistere. Dette kom da også til uttrykk i at »samfunnet» og »familien» (eller slekten, ætten) var det samme. Under slike forhold var familien selvsagt noe ganske

annet – som institusjon betraktet – enn den er i dag.

Når det gjelder *arbeidsdelingen* kan vi følge Firestone i at kjønnsforskjellen førte til ulik arbeidsdeling i tidlig historisk tid og at det kunne gi kvinnen og mannen ulik posisjon i samfunnet. Også forholdet til *forplantningen* kunne virke inn på kjønnes relative sosiale anseelse. Et eksempel på det er kvinnenes stilling i primitive samfunn under morsretten, altså der barnas avstamning ble regnet etter moren og hennes familie på morsiden. Kvinnens stilling som familieoverhode gjorde at hun sosialt sett ble verdsatt langt høyere enn senere.

Vi er enige med Firestone i at kvinnens stilling i familien er sentral i en analyse av årsakene til kvinneundertrykking. Men da må vi betrakte familien i forhold til den samfunnsmessige produksjonen, – vi blir ikke særlig klokere av å nistire på selve forplantningsprosessen som har foregått på samme vis både i og utafor familien så lenge mennesker har eksistert.

Undertrykking – produkt av klasse-motsetninger eller mannspsykens »maktbegjær«?

Firestone setter likhet mellom sosiale ulikheter i et samfunn og klasser. Når Firestone analyserer årsakene til *undertrykking*, beveger hun seg langt vekk fra et hvert materielt grunnlag, selv om hun påberoper seg en materialistisk analyse. Kjernen i Firestones analyse er at mannen utvikler et *maktbehov* ut fra psykoseksuell utvikling, *dette* fører til undertrykking.

Det er her Firestone mister grepet om den materielle virkeligheten.

Ser vi på historien ut fra et materialistisk standpunkt, inntreer et kvalitativt skille når produktivkreftene er utviklet slik at rikdoms-opphopning er mulig, og når privat eiendommen oppstår.

Da gir også menneskelig arbeidskraft mer overskudd enn det som skal til for å overleve. Og da er grunnlaget lagt for å utbytte mennesker som arbeidskraft.

Shulamith Firestone kaller seg revolusjonær. Men hennes kvinnepolitiske teorier faller punkt for punkt sammen med teoriene til den liberale kvinnesakskvinnen Margarete Bonnevie.

Først når slik utbytting skjer oppstår det klasser.

Med privateiendommen oppstår behovet for å sikre sin eiendom og dermed *sin* makt. Skulle privateiendommen fortsette å være privat, måtte voldelige under-

trykkelses-midler skaffes, midler som kan påtvinge mennesker noe som er mot deres ønske og vilje. Dette er nettopp mulig når noen rår over midler som andre ikke har. Undertrykking er ikke mulig uten *maktmidler*.

For kvinnene fikk privateiendommen katastrofale konsekvenser. Utfra arbeidsdelingen ble det menn som rådde over den, og disse menn ønsket å sikre eiendommen for sin slekt, sine barn. Morsretten, at barnas avstamning ble regnet etter moren måtte omstøtes. Skulle det være mulig å regne avstamningen etter faren, måtte kvinnen være monogam. Sammen med privateiendommen oppsto monogamiet som dominerende familief orm. Det vil si *monogami for kvinnen*. Mannen kunne selvsagt dyrke polyandri, poenget var at farskapet skulle kunne fastslås med sikkerhet.

»Omstyrtingen av morsretten var kvinnekjønnets verdenshistoriske nederlag. Mannen tok ledelsen også i hjemmet. Kvinnen ble fratatt sin verdighet, kuert, gjort til slave av hans lyster og rett og slett et redskap til avling av hans barn.» (s. 61 Engels, Familien, privateiendommen og statens opprinnelse.)

Bonnevie og Firestone: samme grunnleggende syn på årsakene til kvinneundertrykking.

Til slutt i avsnittet om årsakene til kvinneundertrykking vil vi sammenligne Bonnevies og Firestones analyser. Det er en iøynefallende forskjell. Firestone gjør forsøk på å lage en vitenskaplig og

presis analyse. Bonnevie uttrykker seg vagt.

Det er mer interessant å se på enheten mellom dem:

Begge grunner sin analyse på biologien: den biologiske forskjellen i reproduksjonsprosessen. Dette finner de er grunnlaget for undertrykkelsen. Bonnevie sier at mannen h a r b r u k t denne forskjellen til å undertrykke kvinnen, ved å henvise og h o l d e kvinnen på plass i hjemmet. Firestone sier at denne forskjellen h a r f ø r t til kvinnens avhengighet av mannen og til arbeidsdelingen i den biologiske familien.

I konsekvensene av dette er de også enige. Bonnevie: Denne livsformen legger grunnlaget for mannens autoritet. Firestone: Den biologiske familie fører til at mannen utvikler et maktbehov.

Begge slår fast at dette igjen legger grunnlag for undertrykking både av kvinnen og av andre folkeslag og grupper.

På tross av en innviklet framgangsmåte, kommer Firestone fram til nøyaktig det samme som Bonnevie. Begge to ser bort fra eiendomsretten og de samfunnsmessige produksjonsforhold i sin analyse av kvinneundertrykkinga. De tar i realiteten et borgerlig standpunkt. Dette får konsekvenser når de legger opp en strategi og taktikk for kvinnekampen. Og det er et svært dårlig utgangspunkt når de skal skille mellom venner og fiender.

Dette blir klart når vi undersøker hva de ser som de viktigste uttrykkene for kvinneundertrykking.

2. Hvordan kommer kvinneundertrykkinga til uttrykk

Bonnevie skriver:

»ved at bare den ene halvpart får utfolde seg, mens den andre snøres inn i kunstige bånd, har den helhet som de to kjønn utgjør fått en avgjørende knekk.» (s. 12).

Dette sitatet viser til hva Bonnevie ser

som de viktigste konsekvensene av kvinneundertrykking. Følgen av kvinneundertrykking blir: » . . . at de forskjellige vekstvilkår som de to kjønn har hatt, fører til at de fremskritt menneskene har gjort i historisk tid, hovedsakelig ligger på det materielle og tekniske

plan. Disse har vært enorme, særlig i de siste tre-fire hundre år. Den etiske sektor derimot ligger uendelig langt tilbake.» (s. 13).

Og dette får viktige samfunnsmessige konsekvenser:

»Mannen blir derved uten opphør stimulert til å dyrke de aggressive, hensynsløse og selvkjærlige sider av sin natur.» (s. 14).

»Det er uungælig at det ensidige mannsvelde i hjemmet har holdt vedlike og befordret alle de elementer og faktorer i menneskenes samfunn som fører til ufred, overgrep, splittelse og krig.» (s. 17).

I samfunnsmessig sammenheng forklarer Bonnevie krig ut fra at kvinner har blitt holdt nede. Når hun beskriver hva dette har betydd for kvinnene, ser hun på de individuelle konsekvensene. Et viktig hovedområde er hvordan personlighetsutviklingen blir hemmet.

»Kvinnene er henvist til et eneste arbeidsområde, hjemmet.» (s. 21).

»Det er ganske umulig at kvinner på dette ene arbeidsområdet kan få avløp for den uendelige skala av anlegg og muligheter som den menneskelige natur rommer. Alle andre evner enn den huslige, pleiende og vernende blir på denne måten hemmet, blokkert og brakt til å tørke inn og visne bort.» (s. 21).

»Den ytterst forskjellige livsstil, . . . griper forstyrrende inn i utformingen av hvert enkelt individ.» (s. 109).

Kvinnen utvikler et underlegenhetskompleks.

»Hele oppdragelsen av pikene går fremdeles ut på å inngyte dem misstillit til seg selv.» (s. 125).

»— og selvsagt får også kvinnen mindreverdighetsfølelse av at de faktisk er mindre dyktige enn mennene. De har jo meget mindre adgang enn dem til å prøve å utvikle sine evner.» (s. 125).

Seksualiteten lider av at kvinnene er undertrykt.

»Det synes berettiget å tro at enhver form for tvang må virke til en viss grad lammende på den seksuelle utfoldelse. Kvinnen har aldri noengang hatt mulighet til å føle seg fri i forholdet til det

annet kjønn. Tabuer, tvang, frykt har for kvinnens vedkommende i overveldende grad ledsaget kjønnsakten.» (s. 101).

Firestones syn

Hun oppsummerer selv:

»Formeringen av rasen ble dyrt for kvinnene, ikke bare følelsesmessig, psykologisk og kulturelt, men til og med ut fra rent materielle (fysiske) begreper. Før den senere tids prevensjonsmidler, førte stadige fødsler til uavbrutte »kvinneplager», tidlig alderdom og død. Kvinnene var slaveklassen som opprettholdt arten for at den andre delen skulle frigjøres for virksomhet i samfunnet. . . .

Denne naturlige arbeidsdelingen ble videreført bare med store kulturelle ofre. Menn og kvinner utviklet bare halvparten av seg selv, på bekostning av den andre delen. Psykens oppdeling i mannlige og kvinnelige styrke det forplantningsmessige skillet var tragisk. Den sykelige veksten av rasjonalisme, aggressivt pågangsmot og minkingen av følelsesmessig mottakelighet hos menn var en fysisk (krig) så vel som kulturell katastrofe. At kvinner var lettpåvirkelige og passive, økte deres lidelser. Seksuelt ble menn og kvinner ledet inn i en strengt oppbygget — tid, sted, fremgangsmåte, til og med i dialog — heteroseksualitet begrenset til kjønnsorganene, i stedet for å fordeles på hele menneskets kropp.» (s. 202 - 203).

Vi ser for det første at Firestone hevder at arbeidsdelingen ut fra kjønn har ført til »kulturelle ofre». Mannen dominerer vitenskap, kunst og kultur. Kvinnen er indirekte knyttet til kunst og utelukket fra vitenskap. For samfunnet som helhet har dette ført til krig og undertrykking av andre raser og grupper. Da blir det ikke en kuriositet, men en logisk konsekvens at Firestone forklarer undertrykking av negre og rasehat i USA ved hjelp av en familiemodell:

» . . . jeg skal forsøke å vise at rasehat er et seksuelt fenomen. Som med kjønnsnhat i den enkelte psyke kan vi

bare forstå rasehat til fulle ut fra makthierarkiet i familien. I bibelsk forstand er ikke rasene annet enn de forskjellige søsknene og slektningene i menneskets familie, og det fysiologiske skillet mellom rasene fikk betydning kulturelt bare på grunn av den ulike fordelingen av makt, akkurat som i utviklingen av kjønnsklasser.» (s. 107 - 108).

Det som særkjenner også Firestone når hun konsentrerer seg om utslagene av kvinneundertrykking er at hun individualiserer.

»Prisen når det gjelder menneskelighet er særlig høy når det gjelder vitenskapsmannen selv, som blir lite annet enn en kulturtekniker.» (s. 178).

Et annet viktig punkt er at hun legger hovedvekten på seksuell undertrykking og de *psykologiske konsekvensene* av denne.

»Jeg har forsøkt å vise hvordan makthierarkiet i den biologiske familien, og de seksuelle fortrenghninger som er nødvendige for å opprettholde den – særlig intense i den patriarkalske kjernefamilien – er ødeleggende og dyre-

kjøpt for den enkeltes psyke.» (s. 74).
 »Jeg har vist at denne seksuelle fortrenghningen som kreves av hvert familied medlem til fordel for familieenheten, ikke bare skaper individuelle nevrosener, men også vidtfavnende kulturelle sykdommer.» (s. 64).

Rekkefølgen i hennes egen oppsummering – kvinnen lider følelsesmessig, psykologisk og kulturelt, til og med materielt, – er også en liste over hva hun ser som viktige utslag i prioritert rekkefølge.

Dette er en nødvendig konsekvens, da hun har funnet at basis for kvinneundertrykkingen er den biologiske familien. Hun mener at i den biologiske familien ligger roten til kvinneundertrykking: her er det den psykoseksuelle utviklingen finner sted, det er her *ideene* til hvert individ utvikles.

Feminismen strekker ikke til.

Hvor i samfunnet er det Bonnevie og Firestone står når de ser utslagene av kvinneundertrykkingen på den måten? De konsentrerer seg ikke om

»Vi vil overalt og i alle sammenhenger fremme våre krav og solidarisere oss med alle i arbeiderklassen og andre lag av folket som støtter våre krav.» Fra vedtak om 1. mai i Kvinnefronten Oslo/Akershus 31/3-74.

– at det ikke finnes arbeidsplasser for alle de kvinnene som ønsker betalt arbeid.

– at bare en svært liten prosent av barna kan få plass i skikkelige barnehager.

– at kvinner som får jobb må ta til takke med lav lønn og slitsomt arbeid, og at rettighetene kvinner har rundt svangerskap og fødsler er alt for dårlige til å sikre at kvinner kan velge fortsatt yrkesaktivitet.

– at den gifte kvinne deler mannens økonomiske kår – og at det oftest er hun som må prøve å få for små midler til å strekke til. Kort sagt de ser ikke undertrykkningen ut fra virkligheten til arbeiderklassens kvinner.

Også når de skal vise hva som er de sentrale trekkene ved kvinneundertrykkinga, finner vi forbausende stor enhet mellom Bonnevie og Firestone.

Begge ser en direkte sammenheng mellom undertrykking av andre folk og raser, krig og kvinneundertrykking. De setter forholdet på hodet. Kvinneundertrykkingen er grunnleggende hevder de, og oppheves den, er grunnlaget lagt for en god verden:

Bonnevie: »...en målbevisst løsning av dette problem er kanskje det som i det lange løp iallfall vil være det sikreste middel til å skape fred i verden. Selve grunnlaget for et fredelig og harmonisk samfunn mangler jo ennå så lenge det bygges bare på den ene halvpart av de to kjønn som utgjør menneskeheten.» (s. 136).

Firestone:

Firestone: »Opprøret mot den biologiske familie kunne forårsake den første vellykkede revolusjon eller det de gamle trodde på som gullalderen.» (s. 236).

Dette er i beste fall å kaste folk blå i øynene. Men hvis det skal tas alvorlig, er det for det første reaksjonært i forhold til kampen for et samfunn uten krig og undertrykking (Bonnevie) eller for sosialismen (Firestone). Det er et syn som avviser klassekampen som den viktigste krafta for å forandre samfunnet.

Også i forhold til kvinnekampen er dette synet reaksjonært, fordi konsekvensen må bli at de viktigste kampoppgavene er av individuell karakter. Dette står i motsetning til *organisering* av kvinnene for å bekjempe den særegne undertrykkinga de er utsatt for. Og det gir heller ikke noen rettesnor til å fastslå hva som må være de organiserte kvinnenes viktigste kampoppgaver.

Det er ikke vanskelig å se sammenhengen mellom dette og feministenes manglende forståelse av at også kvinneundertrykkinga er klassemessig bestemt. Feministenes kamp retter seg mot mannskjønnets privilegier og maktstilling i familien, staten, samfunnet som helhet. Ikke mot en herskende klasse som i kraft av å eie samfunnets produksjonsmidler undertrykker de øvrige klasser og grupper. Dermed kan de heller ikke se hva som særkjenner kvinneundertrykkinga i en bestemt historisk epoke.

Den Feministiske Kvinnekampen, som ser bort fra kvinnenes klassemessige undertrykking, svarer til problemene for de kvinnene som i hovedsak kan fri seg fra materielle bekymringer, som ikke, eller i liten grad, rammes på kroppen av monopolborgerskapets klasseundertrykking. Og det er borgerskapets kvinner og enkelte høyt utdannede intellektuelle.

Hvorfor havner Firestone på den borgerlige feminismens standpunkt? I og med at hun forkaster den private eiendomsretten som et kjernepunkt i analysen av samfunnet i dag, mister hun også grepet om klassemotsetningene. For henne står mann og kvinne mot hverandre som tilhørende hver sin klasse. Dette blir den grunnleggende motsigelsen i samfunnet.

For henne betyr det ikke noe at i dag har et lite mindretall, monopolborgerskapet makten over produksjonsmidlene og staten, og at det overveldende flertall av kvinner og menn har motstridende interesser til disse makthaverne. Det strategisk viktige punkt i analysen, at kvinner undertrykkes *dobbelt* av monopolkapi-

talen: som en del av det arbeidende folket og som kvinner, blir borte. Da ser hun ikke at kvinner i dag må rette krav og slag mot sin hovedfiende for å oppnå forbedring, – og på lang sikt ta makta fra den samme fienden, sammen med mennene i sin klasse.

3. Feminismens mål

Til slutt vil vi se på hvilke konsekvenser Bonnevis og Firestones analyser får for strategien og taktikken i kvinnekampen. Bonnevis mål:

»Skal vi komme fram til likestilling, må kvinnenes livsform endres på den måten at de kan få oppfylle sin bestemmelse i å få leve sammen med å få barn med en mann, uten derfor å måtte gi avkall på utfoldelsen av sine øvrige forskjellige anlegg.» (s. 95).

Kvinnene må få være både mor og menneske.

Hovedkravene sammenfatter hun slik:

– Kvinnene må få rett og adgang til alt arbeid, til alle sosiale, politiske og økonomiske funksjoner i samfunnet på like vilkår med mennene, og under hensyn-tagen til det særlige arbeid de utfører i slektens tjeneste.

– Samfunnet må stille omfattende hjelpemidler til disposisjon for mødrene.

– Kvinnene må få adgang til og muligheter for å la være å benytte seg av retten til arbeid utenfor hjemmet i de år de er opptatt med å fylle sin spesielle biologiske oppgave.

– Mennene må gi avkall på det privilegium de har tiltatt seg helt siden kulturens barndom: å la alt arbeid i eget hjem utelukkende være kvinnenes sak og selv undra seg for å ha noe med hjemmets gjerning å gjøre.» (s. 137 - 138).

Metodene Bonnevie peker på er *reformer*, innenfor vårt »demokratisk humanistiske samfunn»:

»Når de overfor skisserte reformer er innført, vil de ytre praktiske muligheter for jevnbyrdighet mellom

Da først er det materielle grunnlaget lagt for frigjøring av kvinnen. Kampen for full frigjøring må allikevel fortsette. Og det vil være en lang kamp mot reaksjonær kjønnsideologi, og mot innarbeidede vaner hos menn og kvinner.

kjønnene endelig være lagt til rette.» (s. 155).

Hvordan reformene skal bli gjennomført, besvarer hun slik:

»Det er mennene som har fått i stand deres undertrykkelse, det er mennene som fremdeles har makten. Derfor er det fremdeles mennene ansvaret hviler på for å legge tingene slik til rette at kvinnene kan få fri livsutfoldelse.» (s. 128).

Vi vil avslutte med Bonnevis forhold til revolusjon og »samfunnets ledende menn»:

»Det må bli en revolusjon i den forstand at samfunnets ledere bevisst fortsetter å legge opp samfunnsveven på en slik måte at kvinner og menn kan bidra i like stort monn, hver etter sine evner, til menneskesamfunnets vekst.» (s. 135).

Bonnevie står solid plantet på det borgerlige samfunnets grunnvoll. Hun tar ikke opp noen kamp mot klasseundertrykkingen som de aller fleste kvinner er utsatt for.

Her er det allikevel en viktig forskjell på Bonnevie og tidligere reformistiske feministen. Bonnevie tar opp et krav som opprinnelig ble reist av den proletære kvinnebevegelsen: kvinnens rett til å være både mor og fullverdig samfunnsmedlem. Her skiller hun seg også klart fra Firestone. Men dette er et særskilt trekk ved Bonnevie, der hun avviker fra den alminnelige feministiske teori som hun forøvrig forfekter.

Hvis kvinnekampen skal føre til frigjøring må feminismen bekjempes.

Dersom vi virkelig vil kvinnefrigjøring, må den borgerlige feminismen bekjempes. For det første – reformer, og det til og med på det individuelle plan, vil aldri kunne endre på de grunnleggende maktforholda i samfunnet. Men for full frigjøring av kvinnene er dette nødvendig, fordi kjerna i dagens kvinneundertrykking er at monopolkapitalens profittjag står i direkte motsetning til kvinnes deltakelse i produksjon og samfunnsliv på lik linje med menn.

Der kampen må rette seg mot kapitalinteressene, vil feministisk teori feile.

Vi ser det hos Bonnevie i spørsmålet om likelønn. Hun mener at grunnlaget for lønnsforskjellene hos kvinner og menn ligger i at mannen får et »forsørgertillegg» i lønna:

»Samfunnets institusjoner er mer eller mindre åpenlyst blitt innrettet på å forbeholde det best betalte arbeidet for mennene i deres egenskap av virkelige eller potensielle forsørgere.» (s. 149).

Skal vi oppnå likelønn må »forsørgertillegget» vekk sier hun:

»Stabile og gjennomført like gode arbeidsvilkår for kvinner som for menn under vekslende konjunkturer, kan ikke oppnås før *forsørgerreglementet er fjernet* fra lønningene, og disse således ikke blir betaling for annet enn selve arbeidet.» (s. 148). (mine understrekninger)

Det som blir nødvendig er at: »midlene til forsørgelse av små barn for en vesentlig del blir skaffet av det offentlige.» (s. 149).

Dette kan nok bli riktig politikk. Men dersom en først skal fjerne »forsørgertillegget» fra mennenes lønn, må dette bli en linje for lønnsenkning og dermed en *klart reaksjonær politikk*.

Bonnevie retter kampen mot mannen som kjønnsvesen, og det er grunnen til den konkrete politikken hun går inn for like gjerne kan bli en politikk stikk i strid med kvinnes interesser, som en reform-

politikk for å bedre kvinnes situasjon.

Det er ikke slik i dag at mannen får betalt mer enn for selve arbeidet. Derimot er det slik at alle menn og kvinner i det arbeidende folket, får utbetalt i lønn bare en *liten del* av den merverdien arbeidet deres skaper.

Skal lønna økes, må kampen rette seg mot dem som tilraner seg merverdien, arbeidskraftkjøperne. Resultatet av lønnskampen avgjøres etter styrkeforholdet mellom motpartene. Veien til lønnsøking for kvinner går gjennom å styrke organiseringa av kvinner i fagforeningene og også utenfor.

Absolutt likelønn er først mulig når kvinner deltar fullt ut i produksjonen. I dag holdes de største gruppene av kvinner utenfor produksjonen fordi kapitalen ikke har bruk for arbeidskrafta deres. Det er ikke arbeidsplasser nok. Da er det alltid en hær av arbeidssøkende og trenge kvinner, som vil akseptere lav lønn for de må.

Bonnevies reformforslag åpner for lønnsreduksjon, – men det vil bety at *alle* får *dårligere* lønn.

Feminismen, slik den her kommer til uttrykk hos Bonnevie, blir en borgerlig bevegelse. Politikken rekker ikke ut over den siste skanse i borgerskapets revolusjon mot føydalherredømmet: like formelle rettigheter for borgerskapets kvinner. Og den retter seg på sentrale punkter mot borgerskapets hovedfiende, arbeiderklassen – også dens kvinner.

Dette er neppe Bonnevies egen mening. Årsaken kan vi finne i den enorme utbredelsen borgerskapets ideologi har, og i hennes manglende kunnskap om den materielle virkeligheten, – og derav manglende evne til å skille venner og fiender.

Når Bonnevie legger ansvaret for kvinnes likestilling på ledende politikere er det ikke annet enn uttrykk for blåøyet idealisme. Ledende politikere i statsapparatet forvalter fiendens interesser. Skal de gjøre noe for kvinnene må de utsettes for sterkt press fra kvinnene selv og kvinnes organisasjoner.

Firestones revolusjon

Tidligere har vi sett at Bonnevie og Firestone i analysen har vært enige på vesentlige punkter. Nå skiller de lag: Firestone vil revolusjon.

»Vi kommer til å trenge en kjønns-revolusjon som er meget større enn – men som omfatter – den sosialistiske for å utsette alle klassesystemer.» (s. 19).

Vi må konsentrere oss om hennes syn på den sosialistiske revolusjon, selv om det ikke direkte berører feminismen.

Firestone tror på teknologien og vitenskapen. Gjennom den er det grunnlaget legges for revolusjon. På to hovedområder vil teknologiske framstøt føre til kvalitative endringer: Når det gjelder fødselskontroll og »automasjon», for henne er automasjon at maskiner har overtatt alt arbeid.

»Diskriminering på arbeidsmarkedet vil ikke lenger ha noe grunnlag i et samfunn der maskiner gjør arbeidet bedre enn noe menneske, uansett størrelse og evner, kunne gjøre. Slik vil maskiner virke som utjevner og tilintetgjøre klassesystemet som er basert på utbytting av arbeid.» (s. 196).

Hun ser klart at hittil har ikke teknologien vært brukt til menneskenes beste. Følgelig ser hun også at »automasjon» heller ikke uten videre vil føre til sosialisme. Nå er vi ved kjernepunktet i hennes teori om revolusjonen. Automasjon vil føre til arbeidsløshet, »revolusjonær gjæring vil bli vanlig». (s. 197). Kvinnene vil bli skjovet inn i revolusjonen.

»En feministevolusjon vil kunne bli den avgjørende faktor når den gjelder å etablere en ny økologisk likevekt.» (s. 197).

Dette er ingen veg til det arbeidende folkets maktovertakelse. Hennes »automasjon» er forvirret borgerlig idealisme. Men kriser og arbeidsløshet oppstår stadig i kapitalismen. Det arbeidende folket må styrke seg i kampen mot makthaverne, og de må være ledet av en teori som kan føre kampene til seier på lang sikt. Firestone

Røde Fane 2/74: For ei riktig linje i kvinnekampen. Bruk heftet som studiemateriale, sammen med denne artikkelen. Dere finner studieopplegget i heftet.

stiller seg her i beste fall som passiv tilskuer til klassekampen.

Hun sier: »feminist-revolusjonen vil kunne bli den avgjørende faktor». Her er det andre punktet i teknologiens framstøt, befolkningskontrollen, en viktig forutsetning.

I sin absolutte konsekvens ser Firestone, kunstig forplantning, som det endelige middel for kvinnenes frigjøring fra kjønnsundertrykkelsen.

Kvinnefrigjøring hos Firestone.

Da har vi kommet fram til Firestones strategi for kvinnefrigjøring. Den samler seg rundt to hovedpunkter:

Kvinner må slutte å føde barn og familien må oppløses.

»det virkelige målet for feminist-revolusjonen må ikke være bare å fjerne

mannens privilegier, som var målet for den første feministbevegelsen, men å fjerne forskjellen mellom kjønnene.» (s. 18). og:

»Dersom revolusjonen ikke utrydder den grunnleggende samfunnsform, den biologiske familie – det forbindelsesledd makttenkingen alltid kan lures inn gjennom – vil utbyttingens bendelorm aldri bli utryddet.» (s. 19).

Firestone selv setter opp 4 krav til et alternativt system.

– Kvinnene må befries fra sin biologis tyranni med alle tilgjengelige midler, og rollen som føder og oppdrager må fordeles på samfunnet som helhet, på menn så vel som kvinner.

– Full selvbestemmelses-rett, heri inkludert økonomisk uavhengighet, for både kvinner og barn.

– Full innlemmelse av kvinner og barn i alle aspekter ved samfunnet som helhet.

– Frihet for alle kvinner og barn til å gjøre det de har lyst til seksuelt. (s. 202 - 204).

Firestone mener det er den radikale feministiske bevegelsen som vil bære fram revolusjonen. Den særkjennes av:

– »En revolusjonær på hvert soveværelse.»(s. 44).

– »at feministbevegelsen er den første som på effektiv måte har kombinert det individuelle med det politiske. . . . for å gi verden følelsen tilbake, bokstavlig talt gi den forstanden tilbake.» (s. 44).

– »at den setter spørsmålstegn ved det grunnleggende forhold mellom kjønnene og mellom foreldre og barn, og det er å finne ned til røttene for det psykologiske mønster med herredømme/underkastelse.» (s. 45).

Med rette kan vi si dette er en forvillet revolusjonær teori, basert på teknologiens landevinninger og tilintetgjøring av maktbehovet i hvert individ. Det holder ikke. Bli kvinnen i k mannen, slutter å føde barn, er en ting oppnådd, kvinnen kan konkurrere med mannen på like vilkår. Da er ingenting endret. Det riktige må være at kvinnen krever likeverd på sine egne premisser, under full hensyntaken til

sin biologiske særegenhet – at hun bærer og føder barn.

Firestones radikale feminisme og de krav den mobiliserer kvinner på, kan nettopp *forhindre* at noen kvalitativ endring av *makt*-forholdene vil finne sted (og som hun sier at hun ønsker).

Hovedslagene rettes mot familien. Men det er ikke slik at basis for undertrykkingen ligger i familien. Den gjorde det den gang privateiendommen *tilhørte* familien og familien var en produksjonsenhet. Familiens form og funksjon har endret seg med endrede produksjonsforhold.

I dag under monopolkapitalen foregår ingen produksjon i familien, den er en konsumentenhet.

Riktignok må familien løse – på privat basis – viktige oppgaver monopolkapitalistene ikke vil være med på å betale for, men bare heste fruktene av. Særlig gjelder det omsorg for og pass av barn. Dette fører til at kvinnene bindes til hjemmet. Men det gir ingen grunn til å anta at kvinnes forhold – eller barnas – vil bedres ved at familiene oppløses. Vil kvinnene av den grunn kunne skaffes arbeid? Vil det slappe monopolkapitalens profittbegjær? Vil de barna få en omsorg de har krav på?

Vi må slåss for at den sosiale enheten en familie er, tjener folk på best mulig måte, og styrker det arbeidende folkets kvinner og menn i kampen mot monopolkapitalen.

Det betyr at vi må slåss mot den kvinneundertrykkingen som utøves av mannen. Men dette er ikke en uforsonlig kamp mellom fiender.

Feministbevegelsen, slik Firestone særkjenner den, retter seg mot hver mann (på soveværelset) og mot en såkalt kjønnsbetinget maktstilling. Det blir en bevegelse for å styrke den enkelte kvinne i kampen mot menn. Det er ikke en organisering for kamp mot en større og godt organisert fiende.

De mange ord om sosialisme og revolusjon til tross, er kjerna i Firestones linje for kvinnekamp også borgerlig. B.N.

Internasjonalt

Fronten mot supermaktene-3

Sovjet-USA:

Mot ny verdenskrig?

Dei to supermaktene USA og Sovjet har sams interesser i å kua folket i verda. Men dei slåst og seg imellom om å rå verda åleine. Dei slit bae med store økonomiske og politiske problem. Før eller seinare må kampen mellom dei verta så skjerpt at dei må ty til den militære styrken sin for å vinna framgang og tryggja dei interessene dei har kvar for seg.

Dette er ei historisk lov. Progressive kan ikkje tillata seg å undervurdera faren for krig mellom dei. (Første og andre artikkelen i denne serien står i Røde Fane 5/73 og 1/74.)

Midt-Østen i oktober 1973:

Den israelske hæren går over Suezkanalen og byene Kairo og Suez er alvorlig truet. Sovjet vil ha USA med på at de to supermaktene sammen skal sende styrker til Midt-Østen for å atskille de stridende. Sovjetiske tropper gjør seg klar

til å rykke inn i Egypt aleine hvis det ikke øyeblikkelig blir våpenhvile.

Russiske sjøstridskrefter går mot Midt-Østen, og store fallskjermjeger-avdelinger kan settes inn i området på en times varsel.

USA svarer med å sette hele sitt mili-

»Leonid Bresjnev, generalsekretær i sentralkomiteen i SUKP, får Lenin-prisen »for fremme av fred mellom nasjonene» i 1973, for sin fremragende innsats for fredens sak.» (Pressebyrået Novostis årbok 1973)

tær-apparat verden over i høyeste beredskap . . .

Var dette avtalt spill eller kunne en ny verdenskrig ha brutt ut? Hvordan stemmer dette med alt snakket om supermaktssamarbeid og avspenning?

MOTSIGELSER I FIENDENS LEIR

I to tidligere innlegg i Røde Fane har jeg tatt opp den viktigste motsigelsen i verden – mellom de to supermaktene

USA og Sovjet på den ene sida, og verdens undertrykte folk og nasjoner på den andre. Videre har jeg behandlet arbeidet for å bygge en enhet mot supermaktens verdensherredømme. (Se Røde Fane 5/73 og 1/74, »Fronten mot supermaktene».)

Denne gangen vil jeg ta opp situasjonen i fiendens leire. En av de fire grunnleggende motsigelsene i verden er motsigelsen mellom de imperialistiske mak-

tene innbyrdes i kampen om verdensherredømmet. Hvordan står denne motsigelsen i dag: Skjerper den seg og kan Sovjet og USA starte ny verdenskrig? Hvem er sterkest av de to supermaktene?

SOVJETUNIONEN – EI STOR VÅPENSMIE

Sovjets militære utgifter lå i 1960 offisielt på omtrent 10 000 millioner dollar. I 1973 var de offisielt ca. 20 000 millioner, i virkeligheten 70 – 80 000 millioner. Bresjnev forsøker bevisst å skaffe seg de militære forutsetningene for å ta opp kampen med USA om stillingen som verdens folks hovedfiende nr. 1. Og han har kommet langt på vei: Sovjet gjennomfører en rask opprustning av kjernefysiske våpen, sjøstridskrefter, luftbårne tropper, mekaniserte og offensive hærstyrker med sterk tankstøtte, osv. Balansen når det gjelder kjernefysiske våpen skal i dag se slik ut – i følge »International Institute for Strategic Studies»:

Interkontinentale

kjernefysiske raketter:

Mellomdistanse-raketter:	USA	SOVJET
--------------------------	-----	--------

Ballistiske undervannsraketter:		
---------------------------------	--	--

Mellomdistanse-bombefly:	1054	1510
	–	700
	656	750
	70	500

For ti år siden var alle verdenshavene dominert av vestmaktene. Den sovjetiske flåten har siden 1965 bredd seg ut over hele verden. I dag er sovjetiske krigsskip mer eller mindre fast stasjonert i Atlanteren, Stillehavet, Det indiske hav, Japanhavet, Det fillipinske havet, Svartehavet, Middelhavet, Østersjøen, Den persiske gulfen, Det karibiske hav og Den meksikanske gulfen. Militære spesialister er uenige om hvem som har sterkest flåte av USA og Sovjet, men en ting er klart: Den sovjetiske flåten utvikles raskt, og det kan ikke vare lenge før den er sterkere enn den USA har.

Sovjet skal i dag produsere 9 – 12 atomdreven u-båter pr. år, mens USA bare greier 4 stykker. (Kilder, se notene, punkt 1.)

BRESJNEV AVHENGIG AV UTENLANDSK KAPITAL

Hvordan greier Sovjet den økonomiske belastninga som opprustninga må innebære?

Sovjetunionens militærutgifter utgjør en større del av landets nasjonalinntekt enn USAs. Kapitalinvesteringene konsentreres om våpenindustri og krigsforberedelser, mens annen industri som konsumvareindustri og jordbruket blir liggende etter.

For å forsøke å løse sine økonomiske problemer har Sovjet-lederne begynt å ta opp store lån i land som Japan, Vest-Tyskland, England og USA. Fra 1958 til 1963 lånte de 570 millioner dollars. Fra 1964-69 økte de til 1 500 millioner, og i perioden 1970 - 73 ble det 5000 millioner dollars.

Men dette er ikke alt. Blant annet for å utnytte energiressursene i Sibir har Bresjnev invitert utenlandske selskaper til å delta direkte i sovjetisk næringsliv.

I 1973 åpnet de to amerikanske storbankene New York Citys Manhattan Bank og The First National City Bank nye filialer. Forrige amerikanske bank i Sovjet måtte stenge i 1922.

I 1973 besøkte gjennomsnittelig 2 000 amerikanske forretningsfolk Sovjetunionen hver måned. En stor mengde omfattende avtaler ble inngått. Noen eksempler:

– Occidental Petroleum Company bygger 4 kjemiske fabrikker for 8 milliarder dollars.

– På Krim bygger amerikanerne Coca-Cola-fabrikk.

– Sovjet skal kjøpe ca. 10 % sin samlede kornproduksjon i USA i 3 år framover fra 1972.

– I Washington i juni 1973 bad Bresjnev amerikanerne om å satse 10 milliarder

dollars på et opplegg for utnyttning av naturgass og andre ressurser i Sibir.

(Om toppmøtet i juni 1973 og følgene av det, se Røde Fane 2/73, artikkelen »Bresjnev opnar dørene for amerikansk monopolkapital.« Red.)

Bresjnev har ikke bare kontakt med amerikansk kapital. Sovjets seks største handelspartnere blant de vestlige kapitalistiske land var i 1972:

1. Vest-Tyskland:	828 mill. rubler
2. Japan:	800 mill. rubler
3. Finland:	602 mill. rubler
4. England:	558 mill. rubler
5. Frankrike:	554 mill. rubler
6. USA:	500 mill. rubler

Et særtrekk ved Sovjets handel med nesten alle disse landene er at Sovjet har et kraftig underskudd på sin handelsbalanse i forhold til dem. I 1972 var Sovjets handelsbalanse med USA på omtrent 3:1 til fordel for USA.

Bresjnev er i ferd med å utvikle et avhengighetsforhold til vestlig monopolkapital samtidig som han bygger opp det største militærapparatet i verden. Denne motsigelsen kan skjerpes og føre til at Sovjetlederne tar sjansen på å bruke sin militære styrke til å skaffe seg kontroll med deler av vestlig kapital, industri, arbeidskraft og marked. (Kilder, se notene, punkt 2.)

KONTROLL GJENNOM

»AVSPENNINGS«—FORHANDLINGENE

Sosialimperialistene i Kreml vil konkurrere med USA om verdensherredømmet. De må forsøke å skaffe seg innflytelse i de store delene av verden USA dominerer i dag. Deres hovedmetode for dette har vært forhandlinger om avspenning og samarbeid. Sovjetlederne har foreslått nye kollektive sikkerhetssystemer i Europa og Asia. Disse skal erstatte de USA-dominerte paktene NATO og CENTO, CEATO i Asia.

Innafor de tre vestlige militærpaktene har det vært økende motsigelser de siste åra blant annet på grunn av USAs tilbakegang og militære fiaskoer i Sørøst-Asia.

STALIN OG BRESJNEV OM KRIG OG FRED:

Bresjnev i tale ved ankomsten til Washington 18. juni:

»Avstanden mellom våre land blir mindre og mindre ikke bare fordi at vi har moderne fly med utmerkede flyruter, men også fordi et stort mål forener oss – å garantere en varig fred for folkene i våre land, å skape sikkerhet på vår jordklode.»

I 1952 førte bolsjevikene under Stalins ledelse ennå en hard kamp mot revisjonistene. Stalin skrev i artikkelen »Spørsmålet om uunngåeligheten av krig mellom de kapitalistiske landene«:

»En del kamerater påstår at på grunn av de nye internasjonale forholdene som har utviklet seg etter den andre verdenskrig, er kriger mellom de kapitalistiske landene ikke lenger uunngåelig..... Man sier at Lenins tese om at imperialismen uunngåelig fører til krig bør betraktes som foreldet, ettersom det nå har vokst fram mektige folkelige krefter som kjemper for forsvar av freden og mot en ny verdenskrig. Det er ikke riktig.....Det mest sannsynlige er at den nåværende fredsbevegelsen.....kan føre til at en bestemt krig forhindres, at den for en tid utsettes, at en krigersk regjering må gå av og erstattes med en annen regjering som for en tid er villig til å bevare freden. Dette er naturligvis bra. Men det er ikke tilstrekkelig for å avskaffe uunngåeligheten av krig mellom de kapitalistiske landene overhodet. Det holder ikke fordi imperialismen trass i alle slike framganger for fredsbevegelsen likevel eksisterer og består. Følgelig består også krigens uunngåelighet. For å avskaffe krigens uunngåelighet må man knuse imperialismen.»

Bresjnev står parat og hopper av iver etter å overta USAs rolle med sine kollektive sikkerhetssystemer.

Men de aller fleste nasjoner har avvist Bresjnevs nye militærpakter, og sosialimperialistene har måttet pønse ut andre måter å øke innflytelsen på. De har kjørt en sjarmoffensiv med stadig nye forslag om nedrustning og avspenning.

I 1963 ble USA og Sovjetunionen enige om avtalen om stans i prøvesprengningene med atomvåpen. Da hadde Sovjet bare 100 interkontinentale kjernefysiske raketter. På 10 år et tallet økt til 1 510 tilsvarende raketter. USA hadde 400 i 1963 og har 1 053 i dag.

I 1963 fikk supermaktene i stand avtalen om ikke spredning av atomvåpen. Da hadde sosialimperialistene bare 7 atomdrevne ubåter med kjernefysiske våpen. I 1972 hadde de allerede 39 slike som sprer truselen fra Bresjnevs offensive atomvåpen over hele verden.

Det virkelige innholdet i Sovjets «nedrustnings»-offensiv har vært:

- å tildekke en voldsom militær opprustning for andre regjeringer og folkene både i revisjonistiske land og andre land.
- å forsvare de to supermaktens monopol på atomvåpen gjennom ikke-sprednings- og prøvestansavtaler, og dermed å forsvare USAs og Sovjets herredømme i hver sin del av verden.

Men «avspennings»-forhandlingene har også hatt en annen side: Både på Den alleuropeiske sikkerhetskonferansen i Helsinki og i forhandlingene med USA har Sovjet lagt stor vekt på å bringe inn handelsmessig, økonomisk, vitenskapelig og teknisk samarbeid. En rekke avtaler om samarbeidsprosjekter, samarbeidskomiteer, økt gjensidig kontakt og utveksling på et utall områder er inngått.

På denne måten øker Sovjetlederne sin politiske innflytelse i land som står under USA-imperialismens dominans. (Kilder, notene punkt 3.)

OPPOSISJONEN I SOVJET

Motstanden mot Bresjnevs og Khrustsjovs omdanning av Sovjetunionen til et aggressivt militært diktatur med enorme militærutgifter er utvilsomt økende i Sovjetunionen. Her i vest får vi bare høre om en liten del av toppen av isfjellet:

- Den borgerlige intellektuelle opposisjonens kamp for demokratiske rettigheter med Solsjenitsyn og Sakharov som sentrale personer.

- I april 1973 meldte vestlige aviser at tre ledende medlemmer av politbyrået fikk sparken på grunn av motstand mot supermaktsamarbeidet med USA.

- Det er klart at det eksisterer organiserte studentgrupper ved universitetene i Moskva, Leningrad og Kiev som bekjemper Sovjetledernes imperialistiske politikk.

- Folk som har oppholdt seg i Moskva forteller at det relativt ofte går rykter om store streikeaksjoner blant arbeidere i forskjellige deler av landet rettet mot forverring av levevilkår og rasjonalisering.
- Fra republikker som Ukraina, Estland og Litauen har vestlig og sovjetisk presse på hver sin måte fortalt om flere større folkelige oppstander for nasjonale og demokratiske rettigheter de siste par åra.

- I siste halvdel av seksti-åra offentliggjorde de nye illegale marxist-leninistiske organisasjoner i Sovjetsamveldet sine programmer i vestlige land. De kalte deg Sovjetunionens kommunistiske parti (bolsjevikene) og Stalin-gruppene. Hvordan det står med disse organisasjonene i dag vet vi ingenting om. De jobber under strengt illegale forhold i et land med verdens antakelig mest effektive Politidiktatur. (AKP(m-l)s avis Klassekampen trykte i 1. mai nummeret i år utdrag fra et nytt illegalt dokument utgitt av «Kampkomiteen for gjenreisning av et marxist-leninistisk parti i Sovjet», rettet mot kampanjen Sovjetlederne fører mot Kinas kommunistiske parti. Red.)

- Russerne som har sluppet ut fra fangeleire og «sinnsykehus» kan fortelle at tusenvis er arrestert av politiske årsaker. Borgeren Bresjnev setter vel stort sett ikke andre borgere innafor murene, så en stor del av fangene er sikkert kommunister.

- Sjøl ut fra Sovjetledernes offisielle tall er det klart at jordbruket har vært i tilbakegang og stagnasjon de siste åra. Bresjnev satser på opprustning og innføring av reindyrket kapitalisme i jordbruk og industri, mens levestandarden heller synker enn øker for det store

flertallet. Der er klart at dette har gitt og gir grunnlag for mye misnøye i arbeiderklassen.

USA HAR PROBLEMER

USA har helt siden 2. verdenskrig vært den dominerende imperialistiske makten. Men i 1960- og 70-åra har USA-imperialistene rotet seg inn i stadig større problemer.

Folkene i Asia, Afrika og Latin-Amerika har reist en anti-imperialistisk frigjøringsbevegelse med veldig kraft. Siden Korea-krigen har amerikanerne stadig lidd militære nederlag. Sist i Vietnam og Kambodsja. Dette har kostet USA mye både når det gjelder militær prestisje, moral, styrke og økonomi.

EEC og Japan har styrket seg økonomisk i forhold til USA. De har krevd en mer sjølstendig posisjon og til og med begynt å konkurrere med USA-imperialistene med stort hell i økonomi og politikk. Nixon-doktrinen om å utvikle blant annet EEC og Japan til solide støttespillere for USA og dermed innskrenke USAs direkte engasjement i utlandet, har langt på vei slått feil.

I USA har vi sett store valutakriser, underskudd på handelsbalansen med utlandet for første gang siden Annen verdenskrig, prisstigning, inflasjon og arbeidsløshet. USAs andel av den kapitalistiske verdens eksport sank fra 32,4 % i 1947 til 16 % i 1969. Sterke tendenser til en indre politisk krise har vist seg i Watergate-saka, mordene på Kennedy-brødrene, motsigelsene mellom Kongressen og Nixon om bombing av Sørøst-Asia, osv.

På det militære området har USA tapt terreng til Sovjet. Men Nixon gir ikke fra seg verdensherredømmet frivillig. Det amerikanske militærbudsjettet for 1975 er på 85 000 millioner dollars, en økning på 6 300 millioner fra året før.

Kvantitativt ser det ut til at USA ennå har ledelsen. I 1972 hadde for eksempel Sovjets 1 510 interkontinentale kjernefysiske raketter omtrent 2 500 krigshoder, mens de 1 054 raketene til USA

hadde omtrent 5 700 krigshoder. Samtidig er russernes rakettsystemer utviklet under rask utvikling.

USA er nok ennå verdens folks fiende nummer 1. Amerikanerne har det mest velutbygde nettet av militære baser over hele verden, kombinert med omfattende økonomiske investeringer. Russerne kommer foreløpig ikke opp mot USA når det gjelder økonomisk og politisk infiltrasjon og utbytting i Asia, Afrika, Latin-Amerika og Vest-Europa.

Men tendensen er at USA-imperialismen er i tilbakegang på det militære, økonomiske og politiske området, mens Sovjet er i framgang på det militære området.

I 1967 gikk den sovjetiske flåten nn i Middelhavet, og snart ble 60 skip fast stasjonert der. Denne styrken overgår USAs 6. flåte. Hadde dette skjedd 10 år tidligere ville verden vært på randen av krig. I 1967 kunne ikke USA lage særlig rabalder. Det forteller en god del om endringene i styrkeforholdet. (Kilder, notene punkt 4.)

USAs tilbakegang og Sovjets militære framgang betyr skjerpet konkurranse og kamp om verdensherredømmet mellom supermaktene. Utviklinga i Europa viser dette spesielt klart.

EUROPA SOM BRENNPUNKT

Europa er det området i verden der supermaktene interesser står hardest imot hverandre.

Hvorfor? – Økonomisk har Europa større betydning for USA og Sovjet enn noe annet område i verden. De europeiske landene har en velutbygd industri, høy teknologi og et sikkert marked. Europa står for 20 % av den industrielle vareproduksjonen. I 1969 var 30 % av de amerikanske investeringene i utlandet plassert i Europa, 12,7 i Asia og det sørlige-Afrika og 16,5 % i Latin-Amerika.

Sosialimperialistene er på sin side helt avhengig av å kunne utbytte høyt industrialiserte stater som Øst-Tyskland og Tsjekkoslovakia. Invasjonen i Tsjekkoslovakia i 1968 viste hvor avgjørende

dette er for Sovjet. Samtidig har Bresjnev nå også begynt å utvikle et visst avhengighetsforhold til vest-tysk, engelsk og italiensk kapital. Han trenger sårt kapitalinnsprøytninger fra disse landene. Han trenger maskiner og annet utstyr fra dem, adgang til den avanserte teknikken og til nye markeder. Men Vest-Europa har han ingen politisk eller militær kontroll over. Og det kan en være sikker på at han ønsker seg.

Begge supermaktene er mot EEC. En vest-europeisk politisk union vil bety at Vest-Europa delvis forsøker å opptre sjølstendig overfor USA og Sovjet. EEC kan føre med seg vest-europeisk atomvåpen-samarbeid og en egen forsvarspakt for EEC-landa. Europas svakeste punkt i økonomien er manglende adgang til og kontroll med dagens energikilder. Dette utnytter USA og Sovjet for å styrke sin innflytelse, Sovjet gjennom eksport av store mengder naturgass i rørledninger til Vest-Tyskland og Italia, USA gjennom sine oljeselskaper. (Kilder, notene punkt 5.)

MILITÆR OPPLADNING

Supermaktens konsentrering av militære styrker i Europa viser at de anser dette området for det viktigste i verden. I følge «International Institute for Strategic Studies» er den militære situasjonen i Nord- og Sentral-Europa slik:

	NATO	Warszawapakten
Stridsklare tropper		
(i tusener):	580	1 000
Stridsvogner:	6 000	16 000
Lette bombefly:	64	250
Jagerfly:	400	2 100

Sovjet har konsentrert størstedelen av sine sjøstridskrefter i farvannene rundt Europa. Omkring 70 % av de russiske ubåtene finnes f.eks. her. Alle de 700 mellomdistanseraketene Sovjet har er rettet inn mot Europa.

I dag har Sosialimperialismen en sterk overvekt i militær styrke i området. Viktig er det at russerne ser ut til å fortsette oppladninga med stort tempo. Rett før

jul 1973 forsterket de sine styrker i DDR, Polen og Tsjekkoslovakia med 1 200 stridsvogner. (Se også illustrasjonen fra Peking Review 3/1974.)

VERDENSKRIG MULIG?

Sosialimperialismen er i ferd med å gjennomføre en politisk, økonomisk og militær offensiv overfor Europa. **På det militære området har Sovjet hatt framgang, men på det økonomiske og politiske området går det dårlig.** Ingen vest-europeiske land med unntak av Finland synes å ville nærme seg Sovjet. Til det er banda til den vestlige verden for sterke. Både Den alleuropeiske sikkerhetskonferansen (KSSE) og forhandlingene om gjensidige styrkereduksjoner i Europa (MBFR) har gått i stå og har ikke brakt noen vesentlige resultater. Hva vil så Bresjnev bruke sin militære overlegenhet til?

Sovjetlederne vil få stadig større problemer med opposisjonen hjemme. De blir stadig mer avhengige av vestlig kapital og teknikk og ønsker politisk kontroll med denne. De vil forsøke å bruke sitt militærapparat til å sikre seg en slik kontroll gjennom skremser og press og kanskje til slutt militær aksjon.

Samtidig jobber sterke krefter i USA og Vest-Europa for at de amerikanske styrkene skal trekkes ut. USAs anstrengte økonomi har problemer med utgiftene til styrkene i Europa.

Samtidig har enheten mellom EEC-landa blitt svekket gjennom uenigheten under Midt-Østen-krigen i oktober 1973, den nye «nei til EEC»-regjeringa i England og motsigelsene i EEC om bidrag til distriktsfondene og opptreden under «oljekrisa».

Dette er tendenser som taler til fordel for Sovjetledernes offensiv.

Er så en verdenskrig med utgangspunkt i motsigelsen mellom USA og Sovjet virkelig mulig?

La oss se litt nøyere på forholdet mellom de to statene.

KAMPEN MELLOM SUPERMAKTENE ER ABSOLUTT

I revisjonistiske og borgerlig vestlig presse har teoriene om fred, avspenning og supermaktssamarbeid fått dominere lenge.

Men motsigelsen mellom USA og Sovjet er ikke blitt visket ut. Den er en av de fire grunnleggende motsigelsene i verden, og kampen mellom de to supermaktene er absolutt. Det er bare det at motsigelsen mellom de to til nå har vært underordnet hovedmotsigelsen i verden mellom de to imperialistblokkene og verdens undertrykte nasjoner og folk. De kreftene som presser USA og Sovjet til å samarbeide mot verdens folk har vært sterkere enn de som presser dem til å slåss mot hverandre.

Enheten mellom stormaktene er bare tilfeldig, mens kampen mellom dem er grunnleggende og vedvarende.

FELLES INTERESSER

I en rekke spørsmål har Bresjnev og Nixon stått sammen ut fra at begge vil undertrykke og dominere resten av verden:

Forsvar av atomvåpen

Gjennom avtalene om begrensning og ikkespredning av kjernefysiske våpen (SALT-forhandlingene) i 1963, 1968, 1972 og 1973 har supermaktene forsvart sitt militære hegemoni i verden. Samtidig har de i avtalene sikret seg sjøl retten til videre utvikling av kjernefysiske våpen med helt bagatellmessige begrensinger.

Verdens politimenn.

Bresjnev og Nixon vil spille rollen som politikonstabler i verden og mener de har rett til å slå ned på alle anti-imperialistiske tendenser innafør sine interessefærer. Dette har de til fulle bevist gjennom sine mange politiske og militære intervensjoner i land verden over. I den siste SALT-avtalen fra 1973 om forhindring av kjernefysisk krig, har de faktisk avtalefestet sin rolle som politikonstabler:

»Hvis . . . forhold mellom de to partene eller mellom en av partene og andre land . . . eller hvis forhold mellom land som ikke er parter i denne avtalen synes å kunne medføre fare for kjernefysisk krig . . . skal De forente stater og Sovjeunionen øyeblikkelig gå i gang med presserende forhandlinger med hverandre.»

Mot sammenslutninger av undertrykte nasjoner.

Nasjoner som på forskjellig vis er undertrykt og dominert av supermaktene har bygd organisasjoner som Organisasjonen av oljeproduiserende land (OPEC), Organisasjonen for afrikansk enhet (OAU), Konferansen for alliansefrie land, Fellesmarkedet (EEC) osv. De har gjort det for å kunne opptre mer sjølstendig overfor USA og Sovjet. Begge supermaktene er interessert i å splitte enheten og styrken i disse sammenslutningene.

Mot virkelig avspenning i verden

Bresjnev og Nixon bygger begge sin makt og innflytelse i verden på sin militære styrke og dominans. Hadde de trukket tilbake sine baser over hele verden, stanset opprustninga, odelt atomvåpnene og fjernet krigstruselen, ville hele grunnlaget for deres verdensherredømme forsvinne. Da ville ikke de undertrykte nasjonene lengre ha noen grunn til å godta økonomisk utbytting og politisk dominans fra supermaktene.

Supermaktene ønsker ikke avspenning. Hver gang det for eksempel legges fram forslag i FN om virkelig avspenning, avviser de det. Jamfør deres motstand mot oppretting av freds-soner uten kjernefysiske våpen i Latin-Amerika, Det indiske hav og Middelhavet.

UFORSONLIGE INTERESSER

Trass i supermaktssamarbeidet på flere områder kan vi ikke unngå å se motsigelsen mellom dem komme klart fram i mange saker:

Våpenkapplopet fortsetter

Opprustninga holder et større tempo enn noensinne. Begge supermaktene ønsker å få et overtak på den andre. Forhandlingene om gjensidige styrkereduksjoner i Europa er ført i lang tid uten at det er oppnådd resultater.

Bresjnevns forslag om at de europeiske statssjefene skulle møtes under den tredje fasen av Den alleuropeiske sikkerhetskonferansen blir ikke godtatt. På det militære området har ikke konferansen gitt noen som helst resultater, og mye av tida er gått med til å diskutere problemer med familier som er splittet på grunn av jernteppet, miljøspørsmål osv.

Militærbudsjettene til USA og Sovjet for 1974-75 når nye rekordstore høyder.

Kamp om innflytelse og kontroll

Over store deler av verden slåss supermaktene seg i mellom om kontroll med råvareressurser, markeder og arbeidskraft i andre land. Denne kampen har vært spesielt skjerpet i Midt-Østen, Sørøst-Asia og i India og Pakistan. Her har USA og Sovjet støttet hver sin part i lokale konflikter for å vinne egen innflytelse. Samtidig har de gjort avtaler over hodene på de krigførende parter, sabotert frigjøringsbevegelsens kamp og hindret løsnin-ger på konfliktene.

Hovedtendensen i verden i dag til at folk og nasjoner kjemper for uavhengighet fra imperialistblokkene har innskrenket supermaktens albuerom kraftig. De kan ikke lenger operere fritt i de fleste land verken i Europa, Asia, Afrika eller Latin-Amerika. Dette skjerper motsigelsen mellom USA og Sovjet kraftig. De må slåss desto hardere om innflytelse i de områdene de kan ha håp om å vinne innpass i.

FORHOLDET MELLOM

USA OG SOVJET

Vi kan oppsummere disse fire hovedkonklusjonene når det gjelder forholdet mellom USA og Sovjet:

1. Den grunnleggende motsigelsen mellom

de to supermaktene er ennå underordnet hovedmotsigelsen i verden mellom dem og de undertrykte folk og nasjoner.

2. USA beholder foreløpig tittelen som verdens folks hovedfiende nr. 1, og er den sterkeste av supermaktene.
3. Tendensen er at Sovjet er i militær framgang, mens USA er i militær, politisk og økonomisk tilbakegang. Sovjet mangler politisk og økonomisk framgang, og dette kan få sosial-imperialistene til å ta desperate tiltak.
4. Motsigelsen mellom USA og Sovjet skjerpes raskt og kan fort bli hovedmotsigelsen i verden. Sovjetsamveldet er snart klar til å ta opp kampen med USA om å være den sterkeste. Da vil vi stå på randen av en ny verdenskrig.

IKKE UNDERVURDER KRIGSFAREN!

I «Om den langvarige krigen» (mai 1938) sier Mao Tsetung:

»Krig er en fortsettelse av politikken med andre midler. Når politikken har nådd et visst utviklingsstadium og ikke lenger kan utvikles videre med vanlige midler, da kommer krigen for å feie hindringene av veien for politikken.»

Begge supermaktene er oppe i store økonomiske og politiske problemer. På et eller annet tidspunkt vil en av dem eller begge igjen ta i bruk sin militære styrke for å vinne framgang og sikre sine interesser. Dette er en historisk lovmessighet.

Faren for en ny ødeleggende verdenskrig undervurderes blant progressive i dag. Propagandaen om «fred, samarbeid og avspenning» har hatt sin virkning. Mye kan tyde på at faren for verdenskrig med utgangspunkt i Midt-Østen var reell, og at mange her i landet hadde en farlig og overdreven tillit til supermaktssamarbeidet.

Det eneste som kan forhindre krigen er revolusjonen. Bare den vil kunne rydde av veien de grunnleggende motsigelsene i verden som på et eller annet tidspunkt objektivt sett vil føre til krig.

Om faren for en tredje verdenskrig

skriver Mao i »Om den riktige behandlingen av motsigelsene i folket»(1957):

»Vi går fast inn for fred og mot krig. Men hvis imperialistene vil insistere på å utløse en ny krig, må vi ikke være redde for den. Vår holdning til dette spørsmålet er det samme som til enhver uro: For det første er vi imot det, og for det andre er vi ikke redde for det. Etter den første verdenskrigen oppstod Sovjetunionen med et folketall på 200 millioner. Etter den annen verdenskrig oppstod den sosialistiske leiren med et samlet folketall på 900 millioner. Hvis imperialistene tviholder på å ville utløse en tredje verdenskrig, vil ganske sikkert ytterligere flere hundre millioner gå over til sosialismen, og da

vil det ikke bli mye plass igjen på jorda til imperialistene. Det er også sannsynlig at hele imperialismens struktur vil falle helt sammen.»

J.B.

Kilder:

1. Ost-Europa nr. 4/72 (Vest-Tysk militærtidskrift). International Institute of Strategic Studies: »The military Balance 1972-73», London 1972. Peking Review 52/73.
2. US News and World Report 30/10-72, 28/5-73, 11/6-73. Vision 15/5-73. Pravda 27/2-73. Peking Review 52/73.
3. Peking Review 32/73.
4. Dagbladet 26/10-72, 5/2-74.
5. Survey of Current Affairs, okt. 1970.

Kambodsja: Lon Nol isolert

15. august 1973 ga USA opp bombinga i Kambodsja. De sier de har trukket seg fra krigen. Frigjøringsregjeringa kontrollerer 90 % av landområdet. I FN manglet det bare 4 stemmer på at den fikk sete som eneste lovlige representant for staten. Men fortsatt sitter lakeien Lon Nol i hovedstaden Phnom Penh. USA har lovet ham »maksimal støtte til deres heroiske selvforsvar».

– Kampen kan avgjøres raskt, men den kan også bli langvarig.

Slik lød avisoverskrifter i midten av august i fjor da USA måtte instille bombingene av Kambodsja. Det har nå gått over et halvt år siden dette ble sagt. Noen oppfattet dette som dommedagsprofetier, andre så fram til den endelige frigjøringen av Kambodsja.

Men Phnom Penh holdes fremdeles av Lon Nols ulovlige kuppetregime. Og ikke bare Phnom Penh, men også provinshovedsteder som Kampot, Battambang og Kompong Cham.

Hva har skjedd siden bombestansen? Har frigjøringsbevegelsens bestrebelser slått feil? Har andelen av de frigjorte områder skrumpet inn? Har frigjøringshæren forblødd under amerikanernes bomber og napalm?

Jeg tror vi kan svare benektende på de fleste av spørsmålene. Frigjøringsbevegelsens strategi for frigjøring har ikke slått feil. Framgangen i det siste halvåret har vært vel så stor som forrige halvår. Den nasjonale enhetsfronten, FUNK, regner med at 90% av Kambodsjas landområder og 80% av befolkningen er frigjort.

Hvorfor har ikke Phnom Penh falt?

Likevel kan en spørre: Hvorfor har ikke Phnom Penh falt? Fikk ikke FUNK fri

bane rett inn i sentrum da bombeangrepet stoppet 15. august? Vi gjør lurt i å se på hva FUNK selv sa i fjor høst. De sa ikke at Phnom Penh ville falle i løpet av timer. De sa ikke at frigjøringsstyrkene ville storme byen. Derimot sa de at bombestansen ville »lette frigjøringen av Kambodsja». I realiteten var bombestansen en seier over B-52. Hver dag måtte Lon Nol og amerikanske rådgivere innrømme at frigjøringsstyrkene rykket fram, til tross for tettere og tettere bomberegner. USAs reserveflystyrker var satt inn, og fra januar i fjor til den 15. august greide disse krigsmaskinene å slippe bomber som tilsvarer 7 atombomber av Hiroshimas styrke – pr måned!

Bombene fulgte frigjøringssoldatene. Det var også tilfeller av såkalte »feilbombinger» som slettet hele landsbyer. Phnom Penh svulmet av flyktninger. Soldatene nærmet seg bygrensa til Phnom Penh, og bombene fulgte dem. Poenget er at bombene også ville falt i Phnom Penh, om FUNK hadde stormet byen. Bombinger av selve Phnom Penh ville ramme sivilbefolkningen og flyktningene. Det finnes mange eksempler på at USA har slettet byer med jorda for å »frigjøre dem fra de røde» som det heter.

FUNK sa videre at frigjøringskampen

ville bli langvarig, til tross for at styrkene rykket fram og trosset bomberegnet. FUNK vil at byen skal frigjøres innenfra, der befolkningen tar saken i egne hender. Men dette betyr ikke at FUNK vil forbli passive. Vissheten om at USA kan sette i verk bombeangrep igjen gjør det nødvendig for FUNK og GRUNK å samordne offensiven på de forskjellige plan, militært, politisk og diplomatisk.

FUNKs strategi

Strategien er som følger: Første trinn er å isolere Phnom Penh fra omverdenen. Det er fullført! Videre utføre angrep på sentrale militære og administrative sentra i byen. Slike angrep har pågått med raketter siden juletid. Det tredje trinnet i frigjøringen er at den generelle misnøyen med Lon Nol-regimets politikk vokser i styrke. Motstanden må bringes fram i konkrete aksjoner, folk må etter hvert finne metoder for organisert motstand inne i byen på tross av regimets bruk av politimetoder og vold. Det fjerde og siste trinnet sies å være militært angrep fra sørøst og sør i samarbeid med befolkningen.

Opinionen i Phnom Penh er i ferd med å vokse. Misnøyen med regjeringa har begynt å få mer organiserte former. Etter uttalelser fra FUNKs representanter å dømme er motstanden generell, den omfatter alle lag av befolkningen. Demonstrasjoner og streiker holdes ofte. I februar ble fire studenter torturert og drept, industriarbeiderne i Phnom Penh svarte med en en-dags streik. Siden desember har det pågått en lærerstreik som har vært svært omfattende. Den største streiken satt i verk av arbeidere omfattet 40 000.

Det er opplagt at Lon Nols regime nå står på særdeles vaklende føtter. I mars gikk 5 ministre i hans regjering over til frigjøringsfronten. Dette gir oss et bilde av situasjonen, siden det som regel ikke er slike herrer som først uttrykker sin motvilje. Lon Nol har ikke andre å støtte seg på enn USA. Amerikanerne sitter med

bukten og begge endene i regimet i Phnom Penh i og med sine eksperter, rådgivere, økonomisk støtte og våpenforsyninger.

USA gir ikke slipp på Kambodsja frivillig.

Hva betyr dette for frigjøringsbevegelsens videre kamp? All erfaring forteller oss at USA-imperialismen ikke vil sitte stille og se marionette-regimet sitt falle. Da den amerikanske kongressen gikk inn for bombestans, innebar ikke det noen varig garanti. At Nixon helst ville oppta bombingene så snart han kunne, er bekreftet i Pentagon som har nedsatt egne utvalg for å finne forfatningsmessige smutthull som kan tillate bombingene på nytt. I et beroligende brev til Lon Nol skrev Nixon:

»USA er fortsatt fullt bestemt på å gi maksimal støtte til deres heroiske selvforsvar og vil fortsatt stå skulder ved skulder med republikken i framtida slik vi har gjort det før»

Dette skulder-ved-skulder-forholdet har fått sitt konkrete uttrykk i Nixons budsjettforslag der det framgår at den militære hjelpen og økonomiske støtten til Kambodsja skal *fordobles*.

Hvorfor er det viktig for USA å få herredømme over Kambodsja? For å befeste sin posisjon i Sørøst-Asia. Etter 20 års uavbrutt krig i Indo-Kina med bare nederlag kjemper USA-imperialismen like hardt for å vinne full kontroll over området, for å suge naturrikdommene av jorda og kreftene ut av folket.

Men når det gjelder Kambodsja er det ikke naturressursene som veier tyngst for USA. Et fritt Kambodsja vil sette en stopper for USAs bruk av landet som base og oppmarsjeringsområde i kampen mot FNL i Vietnam. For USA er Vietnam strategisk langt viktigere med store oljeforekomster utenfor kysten. En fullstendig seier for FUNK og GRUNK i Kambodsja vil derfor bety en kraftig svekkelse av USAs dominans i Sørøst-

Unge menn slutter seg til frigjøringsstyrkene i Kambodsja.

Asia, og det vil være en enorm støtte og oppmuntring for folket i de andre indokinesiske landene.

Dette har også USA-imperialismen anelse om. Derfor er nå USAs marinebase på Okinawa satt i full beredskap med

fartøy og flystyrker. Dette blir gjort under påskudd av å skulle »evakuere» amerikanerne fra Phnom Penh. Men av erfaring vet vi at dette betyr oppsatsen til nye angrep.

I.S.

Sovjet har anerkjent GRUNK

GRUNK — Kambodsjas nasjonale enhetsregjering — er i dag anerkjent som den eneste lovlige regjeringa i landet av 60 stater. En av de siste som har anerkjent den er Sovjetunionen. Først 9. oktober 1973 sendte de en melding til statssjefen Sihanouk om at de anerkjente og støttet hans regjering.

Dermed hadde Sovjet lagt om sin kurs. Etter kuppet i mars 1970 opprettholdt de forbindelsene med Phnom Penh og følgelig med Lon Nols marionettregjering. Sihanouk har gjentatte ganger oppfordret Sovjet til å støtte Den nasjonale enhetsregjeringa og Kambodsjas nasjonale enhetsfront (FUNK). Sovjetlederne valgte å overse både FUNK og GRUNK, og bygde i stedet ut forbindelsene med Lon Nol. Sommeren 1972 hadde Sovjet et diplomatisk korps på 88 personer i Phnom Penh!

Hva slags politikk har Sovjet ført overfor Kambodsja? Hvorfor har de nå valgt å gå til anerkjennelse? Vi gjengir her uttalelser fra forskjellige kilder som belyser disse spørsmålene meget godt. Det er fra et stensilert hefte Blindern FNL gav ut om situasjonen i Kambodsja i slutten av mars.

Sovjets politikk overfor Kambodsja etter kuppet:

— Lon Nol sier at hans regime er populært, og han forteller kambodsjanerne at beviset for at han ikke er pro-imperialistisk ligger i at russerne fordømmer Sihanouk og velger å bli i Phnom Penh...

(Samtale med Sihanouk, sitert hos B.K. Gordon: *The Dimensions of Conflicts in Southeast Asia*, s. 55.)

— Da krigen grep om seg i Kambodsja, ble rundt 600 teknikere, spesialister og rådgivere... sendt til Sovjet »under det påskudd at de skulle ta ferie»... men alle

disse personene har nå vendt tilbake til Phnom Penh.

(Opplyst av Lon Nols visefinansminister Mau Say til ambassaden i Tokio, referert i Arbeiderbladet 3.12, 1970)

— I følge daværende finansminister i Lon Nols regjering fraktet Sovjet lastebiler til Lon Nol i all hemmelighet. 85 sovjetiske lærere har i all stillhet vendt tilbake til sine læreposter ved Phnom Penhs Institutt for teknologi, og studenter fikk stipendier til å studere i Moskva.

(Dispatch News, juli 1971.)

— Etter kuppet ble en tsjekkisk våpenfabrikk på veien mellom Phnom Penh og Sihanoukville fortsatt drevet. Det sovjetiske maskingeværet AK-47 og ammunisjon ble laget der. »Tsjekiske eksperter reiser hver dag...til fabrikkene... med væpnet kambodsjansk eskorte... for å beskytte dem mot Vietcong-angrep,» skrev T.D. Allman i »the Bulletin».

(Se ellers For Vietnam nr. 3/1970.)

— Nå har imidlertid russerne vært ivrig opptatt med å arrangere fredsforhandlinger mellom Lon Nol og lokale ledere for frigjøringsfronten i Kambodsja, for på den måten å spille både Sihanouk og Peking utover sidelinja.

(Harald Munthe-Kaas, Arbeiderbladet 26.1.1973.)

— I begynnelsen av 1972 sirkulerte historier om hvordan Sovjet muligens kunne greie å danne en regjering med »den tredje kraften» i Phnom Penh som et forsøk på å komme til en ordening uten å måtte støtte Sihanouk og hans tilhengere.... I begynnelsen av februar var Lon Nol etter alt å dømme i kontakt med »den andre siden». Ideen var å bringe noen

kommunister inn i regjeringen og dermed forsøke å gjenvinne respekten som var sterkt falmet pga. undergivenheten overfor USA. Polen var koplet inn i bestrebelsene og Sovjets kontakt var Lon Nols bror, Lon Non. Lon Non er en av de nærmeste medarbeiderne til CIA, betrodd å rekruttere bergstammer til Lon Nols hær, og med forbindelser til heroinhandel. Til gjengjeld for et løfte om å støtte Sovjet, forlangte Lon Nol at de skulle presse Nord-Vietnam til å slutte fred i Kambodsja. Intrigene minner om Alice i Eventyrland. For det første ville ingen av lederne i Kambodsjas frigjøringsstyrker bidra med å legitimere klikken i Phnom Penh ved å delta i noen »koalisjon». For det andre bestemmer ikke Sovjet Nord-Vietnams politikk, og Nord-Vietnam bestemmer ikke over frigjøringshæren i Kambodsja. Og endelig: klikken i Phnom Penh hadde med fullt overlegg hisset til krig med de vietnamesiske frigjøringsstyrkene...

(Fra Caldwell/Hor Tan: Cambodia in the Southeast Asian War, s. 336.)

– I februar 1972 forsøkte Sovjet å danne et »lovlig kommunistparti» i Phnom Penh. Disse forsøkene skapte forskrekkelse både i FUNK, Vietnam og Kina. Chou En-lai uttalte på en bankett 19.3.72 at »visse makter forsøker å etablere en »tredje kraft» i Kambodsja for å splitte FUNK og undergrave enheten mellom det kambodsjanske og de indokinesiske folkene.» Sihanouk lovprieste kineserne for ikke å ville være med på noe kompromiss med forræderene i Phnom Penh. Blant de som skulle være med i et sovjetisk kommunistparti var Hang Thun Hak, direktør for Universitetet for Kunst og studenter som var kommet tilbake fra Moskva. Lederne i frigjøringsbevegelsen ble harme over disse forsøkene og så det som et skritt mot dem for å svekke motstandskampen.

(Wilfred Burchett, artikkel i Le Monde Diplomatique, april 1972.)

– Et av medlemmene i Sihanouks regjering uttalte at...deres (dvs. Sovjets) aksjoner var motstridende med aksjonene til FNL og Laos patriotiske front, og at de derfor var desto mer utålmodige...

Situasjonen førte til en helt ny følelse av enhet innen FUNK og hadde skapt en ny solidaritet mellom broderfolkene i Vietnam og Laos. Sihanouk erklærte at hvis en gruppe forrædere kunne samles under banneret til et »legalt kommunistparti», ville de være verre enn de verste reaksjonære.

(Fra Caldwell/Hor Tan, s. ovenfor s. 339.)

Hvorfor har Sovjet ført en slik politikk?

– Kanskje den viktigste grunnen er forholdet til Kina...politikken...som går ut på til enhver pris å blokere Kina er grunnet på Sovjet-ledelsens imperialistiske utenrikspolitikk...

(Fra De Forenede FNL-gruppernas medlemscirkel, studiebrevev 3.)

– De (dvs. Sovjet) har ikke fortalt meg noe disse folkene. De har ikke gitt meg forklaring. Derfor kan jeg bare gjette. Selvfølgelig vil jeg ikke si noe som kan tas som urettferdige beskyldninger, men det er folk som mener at russerne ikke har hjulpet meg fordi jeg heller for mye til Kina. Imidlertid avhenger det bare av dem om jeg også skulle kunne samarbeide med dem. Faktisk kan jeg ikke forstå den russiske holdningen, men jeg kan si at den er meget ufordelaktig for oss...

(Sihanouk, intervju i Bangkok World, 7.2. 1971.)

– Fremtredende i det sovjetiske engasjementet synes være tenkningen om terrorbalansen: understreke betydningen av forhandlingsløsningen, opptrappingen

av hjelpen til Vietnam parallelt med USAs krigføring og uviljen mot at Vietnam-krigen skulle bli en Indokina-krig – som det har kommet til uttrykk i holdningen til Sihanouk....

(Lars Erik Lundin: Brennpunkt i Vietnam, s,60.)

Hvorfor har Sovjet uttalt støtte til GRUNC?

– Sovjet og østblokklandene har dreid om – »Sihanouk er mannen». De spiller et dobbeltspill for å skaffe seg manøverom

til å bli i Kambodsja. De har måttet innrømme at Sihanouk har overtaket.... (Samtale med Poul Svejstrup i den danske avisen »Information».)

– Sovjet følte seg presset av den store støtten GRUNC fikk og har blant de alliansefrie stater. Sovjet har forstått at GRUNC er uavhengig og ikke underlagt Peking. Sovjet har innsett at forsøkene på å tvinge FUNK til forhandlinger med Lon Nol har vært absolutt forgjeves..... (Sihanouk, Far Eastern Ec. Review, intervju den 7. januar 1974.)

Nr. 1. – 1974. 2. årgang
materialisten 2

TIDSSKRIFT FOR TEORETISK KAMP
UTGITT AV AKP(m-l) PÅ UNIVERSITETET I OSLO

«Alles dialektikk er ikke noe annet enn vitenskapen om de allmenne bevegelseslovene og utviklingslovene i materien, menneskeamfunnet og tanken.»

Engels i «Anti-Dühring»

For noen år siden gikk det en »ideologikritisk» bølge over universitetene. I årets første nummer av Materialisten blir denn tradisjonen satt opp mot parolen om interessekamp. »Forskning for folket»

Pris kr. 8. Bestill fra Forlaget Oktober.

ARBEIDERNE
KOMMUNISTPARTI (m-l)

programmer og vedtak
fra det 1. landsmøtet
februar 1973

Oktober

Vil du vita kva Arbeidernes Kommunistparti (m-l) står for, treng du denne boka. Andre opplaget kjem om kort tid – med teksten på nynorsk. Studieopplegget til boka finn du i heftet »AKP(m-l)s grunn-sirkel, møte 5 – 8.

«Venstre»- opportunisten

"KUL": Fri import av arbeidskraft!

Den »venstre»-opportunistiske gruppa KUL på Universitetet i Oslo gir ut ei avis de kaller »Gnisten». I 1. mai-nummeret kom de med angrep på den politikken AKP(m-l) har for å forsvare fremmedarbeidernes interesser. De går inn for fri import av fremmedarbeidere, og stiller seg dermed på sida til den svarteste reaksjon.

KUL, fremmedarbeidere og »analyser»
Teoretisk og praktisk mørke i »Gnisten»

Avisnavnet »Gnisten» har en ærerik tradisjon i den kommunistiske arbeiderbevegelsen. »Gnisten» var navnet på mange kommunistiske aviser verden rundt. Det var navnet på Lenin-partiets avis også, og det slo gnister fra den som lyste opp veien i klassekampen. Men i vår hjemlige »Gnisten» er det smått med gnister, det er mest bare aske og mørke.

I nr. 2 i år løfter KUL en belærende finger og gir en »kommunistisk» analyse av AKPs 1. mai paroler. Notoriske småborgere som vi er, har vi selvfølgelig klart å lage bare gale paroler. Og da må det KUL og »Gnisten» til for å opplyse oss om vår »spissborgerlige snusfornuft», som er årsaken til alt vondt.

Parolene våre står det ganske lite om,

men inn imellom alle de saftige adjektivene om oss »småborgere i AKP-grupper» har de faktisk klart å komme med noen meninger. Analyse er det ikke blitt, enda mindre er det som står kommunistisk. Men derimot er det som står meget feilaktig og meget rotete.

Slike ideer og slike folk har skada arbeiderbevegelsen og den revolusjonære kampen før, og det kan de gjøre igjen, og det er derfor nødvendig å komme med kritikk.

Jeg skal her ta opp bare deres »teoretiske nyvinning» – om fremmedarbeidere. Jeg skal ikke følge dem punkt for punkt. Dertil er det altfor lite plass her og altfor mange feil og vidvanker i »Gnisten». Derfor skal jeg ta opp bare hovedpunktene.

1. NORDMENN OG FREMMEARBEIDERE

Etter få ord og mye tull om LO, kvinner og ungdom, går de over til «den parolen som av forskjellige grunner må betegnes som den desidert verste i AKP-samlingen: *Nordmenn og fremmedarbeidere – felles interesser!*» KUL forklarer: «Kvinnene og ungdommen har eset opp til å omfatte alle *n o r d m e n n* – mens proletariatet på sin side er noe *f r e m m e d*. Fremmedarbeidere foren dere! med norske LO-sekretærer, kapitalister og luksuskvinner . . .» Her mangler faktisk bare bønder, fiskere og grunnrente for å ha KULs samlede forråd av feil i klasseanalysen.

Det er ingen grunn til å ta opp forskjellen mellom grunnleggende motsigelse og hovedmotsigelse. Det er tatt opp mange ganger før, men de «lærde» KUL-folka vil ikke forstå den. Derfor blir Norge et underlig land som i «Gnistens» spalter bare bebos av LO-sekretærer, kapitalister og luksuskvinner.

Når vi sier *n o r d m e n n* så mener vi ganske enkelt den norske arbeiderklassen og dens allierte. Det er ganske vanskelig å lage og bære en 1. mai parole med teksten «Nordmenn (minus Aspengren og Lorentzen m/frue og avkom) og fremmedarbeidere – felles interesser». Hva om KUL laga en «riktig» parole neste 1. mai. F.eks. «KUL og fremmedarbeidere – felles (. . .?)» Så kan de ha 20 underparoler hvor de avgrenser seg fra kapitalister, småborgere, luksuskvinner, ungdommen, AKP (inngår i småborgere) osv. Lykke til når de skal definere det som er felles.

Så til proletariatet som er «fremmed». Filologisk flisespikkeri for å skjule manglende politisk forståelse. Fremmedarbeiderne danner en egen og særegen gruppe innenfor et lands arbeiderklasse. At de kalles fremmedarbeidere kommer rett og slett av at kapitalen har importert dem fra andre, fremmede land. Det går på deres nasjonale tilhørighet og, i mindre

grad, på deres statsborgerskap. Hvilken grunn dette gir for å snakke om at proletariatet er fremmed, måtte KUL forstå. De kan henvende seg til Maran Ata, der er det tungetaletolkere å få.

Hvem er fremmedarbeiderne?

Fremmedarbeidere er ingen ensarta gruppe. De kommer fra forskjellige land som befinner seg på meget forskjellige stadier i kapitalismens utvikling (sml. Saudi-Arabia og Italia).

De kommer fra forskjellige kulturer, snakker forskjellige språk, har forskjellige tradisjoner, forskjellige religioner osv.

De kommer fra forskjellige samfunnsklasser og -lag. De kan være proletariserte nomader, små eller større bønder, til og med proletariserte ganske store bønder, proletariserte fiskere (små eller større).

De kommer fra arbeiderklassen, som nyutlærte fagarbeidere uten kamperfaringer eller som erfarne klassekjempere, de kommer fra land nesten uten fagforeninger og fra land med sterke fagforeninger, de kan ha vært med i progressive kampvillige fagforeninger, men de kan også ha vært i råtne og reaksjonære fagforeninger osv.

De kommer fra småborgerskapet i byene, de kommer fra universitetene med eller uten avsluttende eksamener, det finnes til og med noen proletariserte småkapitalister blant dem. De absolutt fleste drar fra sine land for å kunne overleve, men det finnes mange som bare vil tjene mer for å kunne opparbeide kapital i hjemlandet. Det finnes også dem som prøver å bli forretningsfolk i de nye land. Og det finnes mange flere.

Dette overser KUL-folka, overser bevisst for å få terrenget til å stemme med kartet. For ellers allierer de seg også med massevis av småborgere som ikke er blitt proletarisert, men bare arbeider midlertidig som arbeidere for å spare penger som de seinere kan bruke til å begynne akkumulasjon. Det er skrekkelig å tenke seg hvordan en «rød og rein» KULer må føle seg i slikt selskap. Han må «med

n a t u r nødvendighet» ta skade på sjela og få magesår. Vedkommende måtte nesten spørre hver fremmedarbeider om å se spareboka, få vite framtidige planer og eventuelt se medlemskort i en progressiv fagforening, hvis det finnes noen sånne i KULs verden.*

Men det er ikke nok å lage en slik klasseanalyse av fremmedarbeidere. Den går tilbake på deres bakgrunn og for enkelte vedkommende på deres framtid. En må se også på deres klassetilhørighet i dag.

»En lønnsarbeider er en lønnsarbeider . . .»?

De fleste hører arbeiderklassen til, i all hovedsak lavtlønnsgruppene. Et lite mindretall blir funksjonærer o.l. De hører til landets egen arbeiderklasse utfra deres stilling i produksjonen, men de skiller seg fra den nasjonale arbeiderklassen på flere vis. De er, som sagt, en uensartet gruppe: og derfor mindre enhetlige og solidariske. Selv om de objektivt tilhører arbeiderklassen, har de ofte meget liten klassebevissthet.

Dette gjelder i særlig stor grad de nylig proletariserte delene av småborgerskapet. De er stadig på flyttefot etter arbeid og blir kasta ikke bare mellom forskjellige deler av et land, men også land imellom. Dette river fort over bånd som knytter dem sammen innbyrdes og til den nasjonale arbeiderklassen.

De skiller seg fra den nasjonale arbeiderklassen språklig og kulturelt og har ofte liten kontakt med den utover det at de er på samme arbeidssted. De kan lett splittes innbyrdes. Deres organisasjonsprosent i fagforeningene er liten, og det er særlig de reformistiske og revisjonistiske fagforeninger som er avvisende overfor dem. Alt dette og mye annet gjør dem til en framfor alt ustabil gruppe innenfor et lands arbeiderklasse, en gruppe uten fast classesolidaritet og uten en kamptradisjon der hvor de arbeider.

Det finnes imidlertid en motsatt tendens: De er den mest hensynsløst og grovt

utbytta delen av et lands arbeiderklasse og de har derfor gode objektive forutsetninger for å oppnå en kampvillig klassebevissthet i løpet av relativt kort tid. Men de mangler som oftest organisasjoner og partier som kan lede dem. De revisjonistiske partiene i Vest-Europa er redde for deres potensielle revolusjonære klassebevissthet, de marxist-leninistiske er fremdeles altfor svake til å kunne lede dem i noen større grad.

Det er bare noen få og skjematisk punkter. En grundigere analyse er påkrevet, men KUL er i hvert fall ikke i stand til å gjøre noe slikt. De mener at »en lønnsarbeider er en lønnsarbeider uansett fødested,» — »han utbyttes på samme måte uansett bakgrunn». At det finnes en objektiv klassemessig stilling og en subjektiv bevissthet som kan stå i motsetning til den første, vil de ikke innse. Det stemmer antakelig ikke med en eller annen KUL-teori.

2. FELLES INTERESSER

Hvordan står det så med de felles interessene? Vår parole »Steng grensene» er selvfølgelig gal. Hvorfor er den gal? Det sier de ikke noe om? Den er »beryktet», dens konsekvenser er »rasistiske». Som det riktige setter de opp fri innvandring: »Arbeidernes interesser ligger i den frie innvandring, ikke i den statlig regulerte, som ikke betyr noe annet enn at kapitalens talenspeidere har frie hender til å sortere ut den mest produktive arbeidskraften på det best egnede sted. Hvorfor er »den frie innvandring» den løsningen som tjener arbeidere best? Nei, se, det står det heller ikke noe om. Kanskje fordi »kapitalens talenspeidere» da får mindre frie hender? Alt er så enkelt i KULs tankeverden, det er bare å gripe hva som helst og tviholde på det.

Skal en finne fram til hva som er de riktige parolene, må en foreta en analyse av interessene, framfor alt klasseinteressene.

Monopolkapitalens interesser

1. Monopolkapitalen bruker fremmedarbeidere som kriseregulerende faktor.

Ved å regulere importen av fremmedarbeidere, regulerer kapitalen prisen på arbeidskraften. Særlig i perioder da kapitalen har brukt for ekstra høye profitter, men ikke tør gå til direkte nedsettelse av lønningene, vil kapitalen importere et stort antall fremmedarbeidere. Tilbudet av arbeidskraft blir så mye større enn etterspørselen at lønningene holdes på samme nivå, dvs. reallønna går ned. I nedgangsperioder kan så denne mengden av fremmedarbeidere sendes ut av landet. Den akkumulerte kapitalen som måtte brukes til arbeidsløshetsstrygd og andre tiltak frigjøres til kapitalistenes eget bruk gjennom staten.

2. Fremmedarbeidere er en billig investering i arbeidskraft. Landet som de kommer fra, dvs. det arbeidende folket der, har betalt utgiftene ved deres skolegang og faglige opplæring. Deres familier har ingen eller mangelfulle former for sosiale trygde, og disse trygdene betales for det meste av landet som de kommer fra. Når de blir utslitte, sjuke, eller uføre eller kommer i pensjonsalderen, blir de ofte sendt ut av landet og forsørgelsen overlates til det landet som de kommer fra. De er lette å skolere til meget snevre og konjunkturbestemte arbeidsoppgaver og ved en omstrukturering kan de sendes ut hvis omskolering viser seg altfor dyr for kapitalen.

3. Eksport av fremmedarbeidere brukes av eksportlanda for å kvitte seg med overskuddet av arbeidskraft, men samtidig også for å kvitte seg med den revolusjonære delen av arbeidsløse. Det er svært ofte at meget klassebevisste, men dårlig organiserte arbeidere forlater sine land og søker arbeid utenlands. Landets arbeiderklasse blir tappa for sine beste folk. På den andre siden bruker monopolborgerskapet i utvikla land som importerer fremmedarbeider, importen av fremmedarbeidere som økonomisk og

Tegning fra »Kommunistisk» Universitetslags avis Gnisten (2/74)

politisk pressmiddel på deres hjemland. Forholdet er særlig kjent når det gjelder Frankrike og Algeri. Importen av fremmedarbeidere har altså også klar imperialistisk karakter.

4. Monopolborgerskapet bruker fremmedarbeidere som pressmiddel mot den nasjonale arbeiderklassen, ikke bare som lønnsregulerende faktor, men også i form av sesongarbeid, streikebryteri (direkte eller ved å utvise streikende arbeidere fra landet), avledning av klassekamp til kamp mellom nasjonaliteter osv. For å kunne

oppnå det går monopolborgerskapet bevisst inn for å begrense fremmedarbeidernes opphold i landet til kortere perioder slik at de ikke kan få opparbeidet solidaritet med landets egne arbeidere. Dessuten fratar monopolborgerskapet fremmedarbeidere de mest elementære borgerlig-demokratiske rettigheter: stemmerett, organisasjonsfrihet, streikerett o.l.

KUL gjør et stort nummer av hvor latterlig det er med demokratiske rettigheter: »Her sies (i ei brosjyre fra Rød Ungdom i EEC-kampen – min merknad) like ut at norske arbeidere har politiske rettigheter som er noe verdt!» Politiske rettigheter som krav for fremmedarbeidere må da være enda mer latterlig i følge KUL. Alle demokratiske rettigheter, retten til å regulere import av fremmedarbeidere i særdeleshet, er ikke »noe annet enn kapitalens økonomisk-politiske rettighet til å knekke arbeidere både ute og inne». Og »mangelen på sådanne (politiske rettigheter – min merknad) fører altså, via AKP-ledelsens spissborgerlige snusfornuft, med n a t u r-nødvendighet» til splittelse mellom norske og utenlandske arbeidere».

En føler seg frista til å si at KUL »med n a t u r-nødvendighet» må snakke tull. Betyr disse rettighetene ingenting for dem? Den dagen de mister dem, vil de forstå. I mellomtida kan de uleilige seg til å spørre noen grekere, tyrkere eller marokkanere om det. Chilenerne kan de også spørre. Et av de viktigste områder for kamp for fremmedarbeidere er nettopp krav om likestilling med landets nasjonale arbeiderklasse, økonomisk og politisk. Det er også den eneste riktige veien i retning av en bygging av solidariteten mellom dem, solidaritet i virkeligheten, og ikke i hodene på KUL-folka.

5. *Monopolborgerskapet bruker fremmedarbeidere som ledd i den interne strukturrasjonalisering.* Dette viser seg f.eks. i den nære forbindelsen mellom statens oljemelding og den ettårige invandringsstoppen. Selvfølgelig er

importstoppen et element i spillet om lønnsoppjøret, men det er et biledd. Spillet er litt mer komplisert enn som så. Forskjellen mellom regjeringen og monopolkapitalen på den ene sida og KUL-folka på den andre sida, er at de først bruker hodet når de planlegger sine angrep på arbeiderklassen og folket, mens de andre ikke gjør det når de skal avsløre dem.

Innvandringsstoppen er til dels en innrømmelse til kravet om ikke å bruke slike kriseregulerende faktorer med alle de negative virkningene de har. Men på den andre siden er innvandringsstoppen ledd i en langsiktigere politikk. De nye arbeidsplassene i oljeindustrien kunne lett dekkes ved import av fremmedarbeidere. Det hadde faktisk vært den raskeste og billigste løsninga for monopolkapitalen på kort sikt.

Hvorfor gjør de ikke det da? Til KULs fortvilelse, så tenker ikke monopolkapitalen bare kortsiktig. Innvandringsstoppen gjør det jo nødvendig å henta arbeidskraften innenlands? En k u n n e faktisk åpne arbeidsplasser for tusener av kvinner som ikke har arbeid i dag og som neppe får det i den nærmeste framtida. Men den langsiktige interessen for monopolkapitalen er å foreta den strukturrasjonaliseringa som er bebuda i oljemeldinga (nedlegginge av jordbruk, fiske og småindustri, fortrinnsvis den som beskjeftiger kvinner). Derfor blir det innført innvandringsstopp, og derfor blir det ingen nye arbeidsplasser for kvinner.

For å konkludere: Monopolkapitalens kortsiktige eller langsiktige interesser avgjør om grensene skal stenges eller åpnes i de enkelte øyeblikk og perioder.

Arbeiderklassens interesser

Når det gjelder *den nasjonale arbeiderklassen* (den etnisk enhetlige delen av den samlede arbeiderklassen), må en se på deres kortsiktige og langsiktige interesser. De kortsiktige interessene er trygge arbeidsplasser, heving av reallønna, skikkelige boligforhold, en sammensveisa og

I fremmedarbeidernes hjemsteder fins det landsbyer der det bare er kvinner, barn og oldinger tilbake. Er det »proletarisk internasjonalisme« å støtte en slik utvikling, slik KUL – og Roma traktaten – gjør (Landsbyen Cavindir, Tyrkia)

solidarisk arbeiderklasse, god organisasjonsprosent i fagforeningene, proletarisk og kommunistisk ledelse av klassekampen, borgerligdemokratiske rettigheter osv. *Måten monopolkapitalen bruker fremmedarbeidere på som kriseregulerende faktor truer samtlige av de kortsiktige interessene som er nevnt overfor.*

Dens langsiktige interesser er å gjennomføre en sosialistisk revolusjon og denne langsiktige interessen avhenger i meget stor grad av stillingen til dens kortsiktige interesser.

Når det gjelder fremmedarbeidere er deres kortsiktige interesser å få arbeid hvor som helst og under hvilken som helst betingelser. De har nemlig ikke noe arbeid, de er de facto arbeidsløse. *Denne kortsiktige interessen står i motsetning til de kortsiktige interessene til den nasjonale arbeiderklassen, og dermed også til de langsiktige interessene.*

Alle de andre kortsiktige interessene til fremmedarbeidere faller sammen med den nasjonale arbeiderklassens kortsiktige interesser. Men nettopp deres objektive

stilling og måten de blir brukt på av monopolkapitalen hindrer dem i å oppnå noen av de kortsiktige interessene. Det er bare en kortsiktig interesse som til dels blir oppfylt ved at de blir fremmedarbeidere.

Mange av dem kommer for første gang i sitt liv i kontakt med en arbeiderklasse som er organisert og som har eller vi få en progressiv og kommunistisk ledelse. Det betyr mye. Men nettopp den muligheten krysses ofte ved at deres egne småborgerlige eller reaksjonære ledere overtar ledelsen i deres foreninger og ofte får hjelp til det av folk av typen KUL takket igjen være deres objektive stilling. Beklager hvis KULere måtte føle seg såra, emen de kunne ha fått vite det selv hvis de gadd å sette seg inn i de konkrete forhold i f.eks. Vest-Europa og Norden.

Fremmedarbeidernes langsiktige interesser er å få oppfylt alle sin kortsiktige interesser i sine egne land, først og fremst ved å få arbeid. Dette er også forutsetningen for at deres langsiktige interesse i form av sosialistisk revolusjon overhode kan bli oppfylt.

Delen under helheten

For å konkludere dette. En enkelt, men megett vesentlig, kortsiktig interesse til fremmedarbeidere står i motsetning til både den nasjonale arbeiderklassens og fremmedarbeidernes kortsiktige og langsiktige interesser. Derfor må denne kortsiktige interessen underordnes de andre kortsiktige og langsiktige interessene. Det er delen som må underordnes helheten.

Hvor viktig nettopp det er, vises klart ved det KUL «ikke vil lage til hovedpoeng», nemlig at fremmedarbeidere har vært drivkraften i mange ville streiker i Europa. Nå er det vil likegyldig for KUL hvem som har vært drivkraften, bare streikene var ville nok. Men det som er hovedpoenget, er nettopp det at de fremmedarbeiderne som streika, klarte å sette seg utover redselen for å miste arbeidet, klarte å overvinne redselen for at konsekvensene av kampen for deres

samtlige interesser ville gå utover deres umiddelbare og kortsiktige interesse å få arbeid for enhver pris. Mange mista arbeidet, men det var nettopp ved det at de oppnådde visse forbedringer.

Først når fremmedarbeidere klarer å underordne sin kortsiktige interesse, å få arbeid for enhver pris, sine andre kortsiktige og langsiktige interesser, først når fremmedarbeiderne klarer å underordne sin kamp den nasjonale arbeiderklassens kamp, og underordne seg den nasjonale arbeiderklassens politiske ledelse fordi den står på alle måter sterkere rusta til det både kvantitativt (tallmessig) og kvalitativt (politisk og organisatorisk), først da vil de klare å oppfylle også den umiddelbare interessen å få arbeid, på tross av at den blir trua først av alle i en krisesituasjon.

Derfor er parolen »Steng grensene», og deretter å solidarisere seg med de som allerede er i landet, jobbe med dem, organisere dem, skolere dem, den riktige parolen. Den er faktisk den eneste som kan utnyttes *til arbeiderklassens fordel* det som er den største ulempen for monopolkapitalen, det at uskolerte og uorganiserte arbeidere fra fascistiske, halvføydale og underutvikla land kommer i kontakt med den klassebevisste og organiserte arbeideren fra industrialiserte land. Dette er den steinen som de reaksjonære løfter for å slippe den igjen på sine egne tær.

Å kjempe for at grensene skal stenges, er å kjempe mot at denne eneste muligheten til å hjelpe fremmedarbeidere på kort sikt blir spolert ved impert av fremmedarbeiderer og bruk av dem etter monopolkapitalens eget forgodtbefinnende. Det er ingen lett og enkel oppgave å forklare det våre klassekamerater fra andre land. Det er tvertimot et langvarig og tålmodig arbeid med antakelig mange tilbakeslag og antakelig mange skuffelser og tvil. Gjør ikke vi kommunister det så vil reformistene gripe sin sjanse (j.fr. APs 1. mai-tog i fjor). Klassekampen er slik.

– Til slutt i avsnittet: Fremmed-

»VENSTRE»—OPPORTUNISMEN

arbeidere er ingen innvandrere. Innvandrere er en som slår seg ned for godt i et land og blir dette lands statsborger. Dens barn blir naturaliserte og har dette landets språk som morsmål. Fremmedarbeidere slår seg sjelden ned, de er i det hele tatt sjelden lengre i et land enn noen år. Men de blir kalt innvandrere av staten og kapitalen for å skjule realitetene. Det burde KULs superbeleste folk ha skjont, når de ellers har sånn forkjærlighet for filologiske nyanser.

3. PROLETARISK INTERNASJONALISME

Våre paroler er feil, vi lar fremmedarbeidere få skylda for det at monopolkapitalen bruker dem, vi gjør også annet galt – sier KUL. Vi gjør noe enda verre, vi skjønner ikke hva proletarisk internasjonalisme og internasjonal klassesolidaritet er for noe. Jeg skal prøve å se litt på dette.

Proletariatets internasjonalisme er ikke en frase, enda mindre en konstruksjon. Dens konkrete former avhenger av kapitalismens utviklingsstadium (hovedmot-sigelsene i verden) og av den konkrete situasjonen i og de konkrete vilkårene for klassekampen. I dag som da Marx og Engels skreiv Det kommunistiske manifest, er den beste hjelpen et lands arbeiderklasse kan gi sine klassefeller og folkene i andre land, det å kvitte seg snarest mulig med sitt eget borgerskap.

Men mye har også forandra seg siden, det er gått hundre år. Det er sant at Marx i et brev for hundre år siden har skrevet at proletariseringen av irske bønder og eksporten av dem til England var bra. Det var bra da, det styrket Englands arbeiderklasse, det skapte en irsk arbeiderklasse. Det førte den irske bonden i kontakt med den engelske arbeideren, det drev klassekampen framover og det var et ledd i utviklingen av kapitalismen, akkurat som proletariseringen av bøndene i forrige århundre var et framskritt i kapitalismen i og med at den skapte den tallrike og sterke arbeiderklassen.

Men situasjonen er en annen i dag. Kapitalismen er gått langt inn i sin siste fase – imperialismen. Kapitalismen synger sin **svanesang**, men kapitalismen vil ikke dø **frivillig**. Bruk av fremmedarbeidere er et **fortvila** forsøk på å regulere krisen, på å forlenge imperialismens levetid.

Denne **tvangsinternasjonaliseringen** av proletariatet foregår i hovedsak på imperialismens **premisser**, ikke på proletariatets **premisser**. Å blande denne tvangsinternasjonaliseringen av proletariatet som i sitt vesen er et økonomisk og politisk **middel** for kriseregulering, sammen med **proletarisk internasjonalisme** som er **proletariatets egne politiske og organisatoriske** klassesolidaritet over landegrensene og på tvers av monopolkapitalens **lover**, forfølgelser og undertrykkelse **av** den, å blande disse to ting sammen er **noe** som bare KUL er i stand til å gjøre.

For **denne** sammenblandingen er ikke bare **feilaktig**, den er også farlig. Den fører lukt **inn** i feil politikk, inn i en politikk **som** direkte tjener monopolkapitalen. **Det** er nettopp det som er konsekvensen av KULs politikk og »analyser» som den er sprunget ut av. Den tjener de **facto** monopolkapitalen.

Det kan sies mye mer om fremmedarbeidere, **om** deres bakgrunn, om proletarisk **internasjonalisme**, om hvordan vi bør legge **opp** vår konkrete politikk utfra vår **konkrete** situasjon for best å tjene den proletariske internasjonalismen og andre spørsmål **som** ikke er blitt berørt i denne artikkelen. **Det** får stå over til en annen gang og en annen anledning. Jeg er ikke overbevist **om** at KUL lar seg påvirke så lett. Derfor må vi være på vakt mot liknende **»bidrag»** til klassekampen i Norge. Hvis vi ikke klarer å bekjempe dem politisk, vil vi tape kampen om fremmedarbeidere.

OLJEEVENTYRET

Norge blir et mindre sjølberga land

»Min første påstand er at oljemonopolene og regjeringa har lagt opp til en petroleumpolitikk som vil gjøre Norge til et land med færre ressurser, mer ensidig økonomi og mindre grad av sjølberging enn før.

I utgangspunktet skulle en selvsagt tro det motsatte; at store petroleumsreserver ville bety en verdifull tilvekst til landets langsiktige ressursplanlegging og stimulere en allsidig næringsutvikling. Jeg mener at det i dag kan dokumenteres at statens planer er det rakt motsatte.»

Sigurd Allern, formann i AKP(m-l), i hovedartikkelen i dette nummeret. – Vi tar også opp oljeeventyrets betydning for kvinnene, raseringa av jordbruket, arbeiderklassens kampmuligheter mot oljeinvesteringene.

Av innholdet ellers:

SV mot allianse med DNA? Feminisme – en borgerlig linje for kvinnekampen.

USA – Sovjet: mot ny verdenskrig? Fremmedarbeiderne og »venstre»-opportunisten.